

GENEROAREN ARABERAKO ERAGINAREN TXOSTENA PROZEDURA ARRUNTA

Aurretiko oharrak

Txosten honen helburua da 2010eko Aurrekontu Orokorren genero-eraginaren gaineko ebaluazioa egitea eta, horrela, 4/2005 Legearen 19 eta 20. artikuluetan eta generoaren arabera eraginaren ebaluazioa egiteko jarraibideetan xedatutakoa egoki aplikatzea, bai eta desberdintasunak ezabatzeko eta emakume eta gizonen ateko berdintasuna sustatzeko Gobernu Kontseiluak, 2007ko otsailaren 13ko Erabakiaren bidez, onetsitako neurriak hartzea eta, horrela, hobekuntza-proposamenak egitea ere.

Emakume eta Gizonen arteko Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legearen 18.1. artikuluan honakoa ezarri da: «Arauak garatu eta aplikatzerakoan, bai eta planak, programak eta politika publikoak, **diru-laguntzen programak** eta administrazio-egintzak **formulatzeko beste tresna batzuk** garatu eta aplikatzerakoan ere, euskal herri-aginteei modu aktiboan izango dute kontuan emakume eta gizonen berdintasuna lortzeko helburua».

Aurrekontu Orokorra kontabilitateko agiria da; bertan, administrazioaren urteko ekonomia-plana eta Gobernuaren ekonomia-politikaren lehentasunak jasotzen dira. Tresna bat osatzen dute, eta, horren bidez, ekonomia- eta garapen-helburuak gauzatzen dira. Bertan, Gobernuak egingo dituen gastuak planifikatzen ditu, bai eta horiek egiteko aukera emango dioten sarrerek ere.

Hori horrela, finantzaketari buruzko 4/2005 Legearen 14. artikulua dio autonomia-erkidegoko administrazioak, urtero, legean ezarritako eginkizunak betetzeko eta neurriak gauzatzeko behar dituen **ekonomia-baliabideak** izendatuko eta zehaztuko dituela **bakoitzaren aurrekontuetan**; alegia, Gobernuak emakume eta gizonen berdintasunerako duen helburua betetzeko.

Horrenbestez, Gobernuak sail bakoitzak, bere aurrekontuetan, emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko **ekonomia-baliabideak** izendatzeko neurri egokiak hartu beharko ditu.

Aurten, ebaluazio-txosten hau egiteko, ahalegina egin da 2009. urteko Aurrekontu Orokorren gaineko Legeari buruz 2008ko urriaren 27an emandako erantzun-txostenean aipatzen diren gomendioetakoren bat jarraitzeko. Bertan, sailek beren txostenetan egindako ahalegina baloratzen zen, emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko aurreikusitako jarduerak eta izendapenetara hurbiltzeko egindako ahalegina, eta izendatutako jarduerak helburu horretara bideratzeko ahalegina, hain zuen. Hala ere, sailak koordinatzeko ahalegina behar zen, bai esku hartzeko gizarte-errealitatea zehazteko, bai genero-eraginaren ebaluazioa aurrekontu-programa bakoitzean erakusteko.

“Ezagutu, oro har, zein den autonomia-erkidegoan emakume eta gizonen egoera erreal, desberdintasunak zein eremu eta sektoreetan diren adierazgarrien identifikatzeko eta, beraz, esku-hartzea zeinetan den garrantzitsuen identifikatzeko.

“Eremu batzuetan egindako ahalegina gorabehera, emandako informazioa adierazteko sail guztientzako irizpide homogeneousak jarraitu behar ziren”

Hori dela eta, aurten, Ekonomia eta Ogasun Sailak bi eskari horiek betetzeko ahalegina egin du. Eta, horretarako, Aurrekontu Zuzendaritzak errekerimendu ofiziala egin die sail guztiei, eredu komun¹ baten bidez, eta honakoa eskatu dio sail bakoitzari: bere sailaren politikak eragiten dituen sektore eta eremu guztietako gizon eta emakume guztien gaur egungo egoeraren deskribapen kuantitatiboa eta kualitatiboa, bai eta aurrekontu-programa bakoitzaren azterketa berezitua ere; azken horretan, sail bakoitzak garatzen dituen programetan emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko edo/eta emakumeen diskriminazioari aurre egiteko aurreikusitako helburuak zehaztuko dira.

Jakin badakigu prozedura hau eta sailei emandako tresna hobetu egin beharko direla etorkizunean, emaitzak, sail bakoitzaren aurrekontuen genero-eragina ebaluatzeko orduan, zehaztasun gehiagok emateko. Hala ere, nabarmendu nahi dugu sektoreen arabera desberdintasun nagusiak antzemateko

ahalegina egin dela, bai eta sail bakoitzaren aurrekontu-programa bakoitzaren eragin-azterketa berezitua egiteko –genero-ikuspegitik– eta azterketa hori egiteko irizpideak eta tresnak homogeneizatzeko ere.

Jarraian, Ekonomia eta Ogasun Sailak egindako txostena gauzatzeko laguntza eman duten sailak adierazi ditugu:

- Lehendakaritza
- Justizia eta Herri Administrazio Saila
- Kultura Saila
- Industria, Merkataritza eta Turismo Saila
- Ingurumen, Lurralde Plangintza, Nekazaritza eta Arrantza Saila
- Herrizaingo Saila
- Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Saila
- Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila
- EUSTAT

1. galdeketa.- Emakume eta gizonen egoerari buruzko proiektuaren deskribapena eta azterketa.

1. - Araudi-proiektua.

Lege-proiektua

2. - Proiektuaren izena.

Lege-proiektua, Euskal Autonomia Erkidegoko aurrekontu orokorrak onesten dituen 2010eko ekitaldirako.

3. - Zein administrazio-organok eman duen.

Gobernu Kontseilua, Ekonomia eta Ogasun sailburuordeak proposatuta.

4. - Proiektuaren helburua zehaztea.

Euskal Autonomia Erkidegoko aurrekontu orokorren onespina eta edukia, 2010, urterako.

5. - Proiektuarekin lotuta dauden beste arau, plan, eta gisako batzuk.

Euskal Autonomia Erkidegoko Ogasun Nagusiaren Antolarauei buruzko Legeak honela eratzten ditu Euskal Autonomia Erkidegoko aurrekontu orokorrak : “Euskal Autonomia Erkidegoak ekonomia- edo aurrekontu-ekitaldi bakoitzean egin behar duen ekonomia-jardueraren programa baten bidez zuzenduta dago, eta, programa hori osatzen duten erabakiak batu ondoren, adierazpide formala ematen zaie, agiri bidez, bai finantzen aldetik, bai kontabilitatearen aldetik azalduta egoten dena”. Legezko testu horren 5.1. artikulua eta, era berean, “*Euskal Autonomia Erkidegoko baliabideen administrazio zuzenaren kontrolerako tresna*” dira. Horrenbestez, jarduera publiko orokorraren sarrerek eta gastuak jasotzeaz gain, aurrekontu-zuzkidura ematen diote indarrean dauden arau eta planen ondoriozko gastuen politiken garapenari. Beraz, jarduera publiko gehienekin zuzeneko harremana dutela ondoriozta daiteke.

6. - Proiektuak eragindako eremuan gizon eta emakumeen gaur egungo egoera adierazi, modu kuantitatiboan eta kualitatiboan.

Proiektuak eragindako eremua oso zabala da; euskal herritar guztiak hartzen ditu. Hala eta guztiz ere, aurreko atalean aipatu bezala, aurrekontu orokorrek jarduera publiko orokorraren sarrerak eta gastuak jasotzen dituzte eta Eusko Jaurlaritzako sail guztiei aurrekontu-zuzkidura ematen diete, sektore-politika publikoak garatzeko. Hori dela eta, Gobernuko Sailei emandako eredueta, sail bakoitzaren sektore-politikek eragindako eremuetan gizon eta emakumeen egoera zertan den deskribatzeko ahalegina egin dute, gero, beren aurrekontu-programen eraginera hurbildu ahal izateko, emakume eta gizonen baldintza eta jarretan, esku-hartze publikoko sektoreetan.

7. – Proiektuaren helburu orokorrak; zenbateraino diren emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko.

Proiektuaren helburu nagusia da Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorrak onestea; bertan, ekitaldi zehatz baterako jarduera publiko orokorraren sarrera eta gastuak jasotzen dira.

Gobernuan ez da prozedura sistematizaturik antolatu, aurrekontuak genero-ikuspegiarekin egiteko. Hala ere, txosten honi atxikitako eranskinetan ikusten denez, sailek, beren programetan, berdintasunerako politiketan aurrera egiteko helburuak proposatzen dituzte, eta, horrenbestez, nahiz eta, gaur egun, ezin den aurrekontu-programek emakume eta gizonengan duten eraginaren berri eman, sail bakoitzak, pixkanaka-pixkanaka, bere sektore-politika osatzen duten programetan, berdintasuna sustatzeko helburuak barne hartzen ditu edo berdintasuna sustatzen duten ekintzak aurreikusten ditu. Hurrengo taulan, sailen arabera, berdintasuna sustatzeko edo/eta desberdintasunari aurre egiteko helburuak jasotzen dituzten programak labur eman dira. Adierazi beharra dago horietako batzuek argiro adierazten dutela berdintasuna sustatzeko edo/eta emakumeen diskriminazioari aurre egiteko direla. Beste kasu batzuetan, nahiz eta esplizituki agertzen ez den, helburu horiek dituzten ekintzetan eta proiektuen ikuspuntuetan genero-ikuspegia sartzen da. Sailek bidalitako txosten gehienek ez dute lortu ekintza horiek gauzatzeko aurrekontua kalkulatzeko. Hala ere, sailen txosten batzuetan, kopuruetako batzuk ikusten dira, berdintasunerako helburuen eta ekintzen kostua gutxi gorabehera jakiteko.

1. taula. Emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko edo/eta emakumeen diskriminazio-egoerari aurre egiteko helburu eta programen zerrenda, sailen arabera

Saila	Programa	Berdintasuna sustatzeko edo/eta diskriminazio-egoerei aurre egiteko helburuak
LEHENDAKARITZA	1121 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Gobernuaren egitekoaren irudi homogeen eta koherentea ematea. 2. Lehendakartzaren arau-produkzioa, eragiten dioten xedapenen segimendua eta azterketa eta aholkularitza juridiko orokorra (genero-ikuspegia eta berdintasun-printzipioa kontuan hartuta). 3. Lehendakartzaren giza baliabideak kudeatzea. 4. Baliabide materialak eta informazio-sistemak kudeatzea.
	1311 KANPO-EKINTZA	5. Kanpoko euskal elkarteekiko harremanak zabaltzea, euskal kultura eta euskaldunon kultura sustatzea eta horretarako laguntza ematea: Euskal Autonomia Erkidego berria ezagutzeko ezinbesteko osagarria, historiaren lehenengo urteetako sustraietatik hasi eta gaur arte .

	3221 EMAKUMEARENTZAKO AUKERA-BERDINTASUNA SUSTATZEA	6. Emakumeentzako ekintza positiboko politiken garapena sustatu eta horretarako aukera ematea.
HERRIZAINGOA	2211 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Genero-indarkeriaren biktimei arreta ematea. 2. Erakundearen koordinazioa eta lankidetzak 3. Genero-indarkeria ikertu, horren gainean sentsibilizatu eta prebenitzea 4. Genero-indarkeriaren gainean sentsibilizatu eta prebenitzeko ekintzak 5. 2005eko 4 Legearen 58.4. artikulua ezarritako genero-indarkeriaren biktimentzako diru-laguntzei buruzko legeak garatzea. 6. Organizazioari genero-ikuspegia sartzeko ahalmena ematea. 7. Gizartearen interesa eta konpromisoa areagotzea berdintasunerako politiketan. 8. Sektore publikoko eta sektore pribatuko erantzukizun-karguetan emakumeen presentzia areagotzea.
	2223 ZERBITZUKO ERTZAINZA	9. Genero-indarkeriaren biktimei arreta eta laguntza emateko eskaerei koordinazio-, kalitate- eta eraginkortasun-irizpideez erantzutea. 10. Etxeko indarkeriaren eta sexu-erasoen kasuetan, laguntza eta prebentzioa hobetzea.

ENPLEGU ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA	3111 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Berdintasun-plana ezarri eta horren jarraipena egitea. 2. Ekintzen eraginean eta koordinazioan sakontzea. 3. Genero-ikuspegia eta giza baliabideen ikuspuntua sendotzeko prozesuetarako laguntza ematea.
	3123 GIZARTE-ZERBITZUAK	4. Erakunde, organizazio eta ekipo teknikoen koordinazioaren bidez garatuko diren ekintzetan lankidetzari eta koherentziari bide ematea.
	3211 ENPLEGUA	5. Lan-kontratazioa sustatzea 6. Lehentasuneko arreta duten langabeek sustatutako enpresa-egitura berriak sortzea sustatzea. 7. Enpleguko politika aktiboen eremuan, ekintzak egokiro ikuskatzea, 2007-2013 aldian Europako gizarte-funtsaren finantzaketarekin lotutako ekintzak.
	3212 GIZARTE-EKONOMIA	8. Gizarte-ekonomiako enpresak sortzeko laguntzak ematea. 9. Oro har, langabezia dauden pertsonen eta aktiboak izan daitezkeen pertsona ez aktiboek lanerako prestakuntza ematea.

		10. Ikerketa 11. Gizarte- eta lan-berrikuntzako ekintzak eta esperientziak
	3124 FAMILIA-POLITIKA ETA EUROPAKO ERKIDEGOARI BURUZKO POLITIKA	12. Familia-politika- eta Europako Ekonomia Erkidegoari buruzko politika 13. Askatasun eta berdintasun errealak eta eraginkorrak sustatzea, afektibitate- eta sexu-aukeren arloan.
KULTURA	4511 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Izaera horizontaleko berdintasun-politiken arloan koordinatzea.
	4512 KIROLAK	2. Kirola sustatu eta bultzatzea
JUSTIZIA ETA HERRI ADMINISTRAZIOA	1211 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Sailean berdintasun-politikak sustatu eta koordinatzea eta 4/2005 Legea eta IX. legegintzaldiko berdintasun-plana gauzatzeko zuzendaritza eta arloekin lankidetzan jardutea.
	1412 JUSTIZIA	2. Doako laguntza juridikoari buruzko legea aplikatzeko bide ematea, arreta berezia jarritz laguntza juridikoaren zerbitzua eta EAEn etxeko indarkeria edo/eta sexu-erasoak jasaten dituzten biktimentzako ofiziozko txanda sendotzeko.

ETXEBIZITZA, HERRI LAN ETA GARRAIOA	(* ez da aurrekontu-programaren izena zehaztu)	1. Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen etxebizitza-eskaerei erantzutea, eta babes ofizialeko etxebizitzaren adjudikazioan edo etxebizitza lortzeko beste edozein abantailatan lehentasuna ematea. 2. Emakumeek garraio publikoaren plangintzan esku hartzeko bide ematea. 3. Garraio publikoa norberaren bizitza eta familia- eta lan-bizitza uztartzeko beharrei egokitzea.
INGURUMEN, LURRALDE PLANGINTZA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	7111 EGITURA ETA LAGUNTZA NEKAZARITZA ETA LANDA- ETA ITSASERTZ-GARAPENA	1. Genero-berdintasuna 2. Landa-eremuko emakumearen ekintza positiborako plana egitea, norberaren bizitza eta familia- eta lan-bizitza uztartzeko bide emateko, eta genero-politiken ezarpena sustatzea.
INDUSTRIA, BERRIKUNTZA, MERKATARITZA ETA TURISMOA	(* ez da aurrekontu-programaren izena zehaztu)	1. Berdintasun-politikak kudeatzeko tresnak sortzea. 2. Datuak biltzeko informatika-programak hobetzea. 3. Araudi berrietan genero-eraginaren gaineko ebaluazioen txostenak jasotzea. 4. Sailak sinatutako hitzarmenetan 4/2005 Legean jasotako berdintasunerako neurri orokorrak eta sektoreko beste batzuk sartzea. 5. Industriaren irudi estereotipatuak aldatzeko ekintzak
EKONOMIA ETA OGASUNA	6110 EGITURA ETA LAGUNTZA	1. Sailean berdintasun-politikak sustatu eta koordinatzea eta 4/2005 Legea eta emakume eta gizonen V. berdintasun-plana gauzatzeko zuzendaritza eta arloekin lankidetzan jardutea.

EUSTAT	5513 ESTATISTIKA OFIZIALEN ERAGIKETAK ETA ARGITALPENAK	1. Estatistikaren produkzioa eta estatistikaren zabalkundea eta erabilera sustatzea. 999103 "Emakume eta gizonen arteko berdintasuna" atala Eustaten web gunean.
---------------	---	--

EKONOMIA ETA
OGASUN SAILA

DEPARTAMENTO DE ECONOMIA
Y HACIENDA

8. – Emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburu zehatzak azaldu, hala badagokio.

Ikus 1. taula. Eusko Jaurlaritzan emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburuen zerrenda, sailen arabera.

9. – Helburu orokorrak lortzeko aplikatuko diren neurri eta prozedurak adierazi.

Ikus erantsitako sailen txostenetan jasotako ekintzak

10. – Emakume eta gizonen arteko berdintasuna lortzeko aplikatuko diren neurri eta prozedurak adierazi.

Ikus erantsitako sailen txostenetan jasotako ekintzak

11. – Proiektua gauzatzeko aurreikusitako ekonomia-baliabideak; zenbateraino izango diren emakume eta gizonen arteko berdintasuna lortzeko adierazi.

Ikus kopurua erantsitako sailen txostenetan

12. – Proiektua gauzatu ondoren, emakume eta gizonengan izan duen eragina eta berdintasuna lortzeko izan duen eragina aztertzeko aurreikusi diren adierazle eta mekanismoak adierazi.

Ikus adierazle-multzoa erantsitako sailen txostenetan

13. – Proiektua zabaltzeko erabiliko diren bideak adierazi.

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratzea.

Erakundearen web orrian informazioa jartzea (www.euskadi.net)

14. – Proiektua aztertzeko adierazgarriak izan daitezkeen beste kontu batzuk adierazi.

Sail bakoitzak aurrekontu-memoriak aztertu ditu, eta, horietatik, berdintasuna sustatzeko eta diskriminazioari aurre egiteko helburuak laburtu ditu. Hala ere, aurrekontu-memoriek ez dute bide ematen helburu eta ekintzen kostuak laburtzeko; izan ere, aurrekontua programen arabera esleitzen da. Hori dela eta, txosten honek ez ditu berdintasuna sustatzeko ekonomia-baliabideak adierazten. Horrenbestez, beharrezkoa da beste metodologia-mota bat ezartzea, helburu bakoitza betetzeko jardueren eta proiektuen kostua kalkulatzeko.

2. galdeketa.– Generoaren arabera eraginaren aurretiko balorazioa

Aurrekontu Orokorrei buruzko Legearen araudi-proiektuaren izaera kontuan hartuta, ez da proiektuan berdintasuna sustatzeko neurririk jaso. Hala ere, proiektuaren edukiak, sarrerak eta gastu publikoak, nahitaez eskatzen dute aztertzea ea kontzeptu horiek genero-ikuspegia kontuan hartzen ote duten. Hori horrela, ahalegina egin da sailen aurrekontua aztertzeko eta gastu horrek berdintasuna sustatzeko ekintzak eta helburuak zenbateraino jaso dituen ikusteko. Hauek dira emaitza nagusiak:

1. Gaur egun, Aurrekontu Orokorrei buruzko Legean **18 programa daude; horietan, helburu zehatzak edo zeharkakoak aurreikusten dira, berdintasuna sustatzeko eta diskriminazio-egoerei aurre egiteko**. Horien artean, “egitura eta laguntza” programak nabarmendu behar dira; horietan, sail bakoitzean berdintasun-politikak sustatu eta koordinatzeko helburuak jaso dira. Helburu horiek berdintasun-unitateak sortuz betetzen dira, 4/2005 Legearen 11. artikulua eta Eusko Jaurlaritzaren sailetan, organismo autonomoetan eta erakunde publikoetan berdintasun-politikak sustatzeko eta koordinatzeko administrazio-unitateak arautzen dituen azaroaren 27ko 213/2007 Dekretuak ezarritakoa betetzearren eta unitate horietan sailek eta organismoek eta erakundeek garatutako berdintasun-politikak sustatu eta zabaltzearren. Gaur egun, badakigu Eusko Jaurlaritzan berdintasunerako 8 administrazio-unitate daudela.

2. Guztira, 45 helburu aurreikusi dira, helburu horiek betetzeko proiektuetan berdintasuna sustatzeko edo emakumeen diskriminazioari aurre egiteko, bai modu zehatzean, bai zeharka..

Eraginaren balorazio orokorra. 3. galdeketa.- Desberdintasunak gutxitu edo desagerrarazteko eta emakume eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko neurriak.

Aurretik adierazi bezala, aurrekontu-memoriek ez dute bide ematen helburu eta ekintzen kostuak laburtzeko; izan ere, aurrekontua programen arabera adjudikatzen da. Hori dela eta, txosten honek ez ditu berdintasuna sustatzeko ekonomia-baliabideak adierazten. Horrenbestez, beharrezkoa da sailek berdintasuna sustatzeko helburu bakoitza betetzeko jardura eta proiektuen kostua kalkulatu ahal izateko prozedura eta tresna egokiak ezartzea.

Etorkizunean, beraz, sailen arteko proiektua prestatu beharko litzateke, Emakunderekin lankidetzan koordinatuta, prozesu-estrategiari bide emateko; hori oinarri hartuta, sail bakoitzean egiten diren gauza guztiek, gastu guztiek, emakumeengan eragina dutelako kontzientzia pizteko –eragin hori, sarri askotan, emakume eta gizonengan bera ez dela–. Eragin berezitu horren kontzientziak sailen sektore-politika berriro planteatzera eraman behar gaitu, zalantzarik gabe, horien helburu eta ekintza guztiek berdintasunerako helburua zeharka, baina modu eraginkor eta errealean barneratzeko.

Horrenbestez, sailen artean dinamika sustatzeko aukera aztertuko da, genero-ikuspegia duen aurrekontua egiteko, eta, horrela, gobernuak 2003an generoa kontuan hartzen duten aurrekontuei eta beste herrialde batzuetako jardunbide egokiei buruz egindako esperientzia pilotua oinarri hartuta, genero-ikuspegia duten aurrekontu-programazioen diseinuan aurrera egin ahal izateko. Horiek abiaburu, programa eta jarduketa horiek emakume eta gizonen bizitzan eta genero-ekitatean duten eragina aztertu ahal izango da..

Sin.:

Maria Mercedes Fernández Simancas

Aurrekontuen zuzendaria

Ekonomia eta Ogasun Saila

**I. eranskina: EREDUA. DATU-ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN
LEGEARI BURUZKO GENERO-ERAGINAREN BATERAKO TXOSTENA
PRESTATZEKO**

DATU-ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN LEGEARI BURUZKO GENERO-ERAGINAREN BATERAKO TXOSTENA PRESTATZEKO

I. Saileko politikak eragindako sektorean eta eremuan gizon eta emakumeen gaur egungo egoera adierazi, modu kuantitatiboan eta kualitatiboan.

1.a. Baliabideak eskuratzea:

Sektorean eta saileko politikak eragiten duen eremuan antzematen diren ezberdintasun nagusien deskribapena. Nabarmenduko da gizonen eta emakumeen baliabideak eskuratzeko dituzten ezberdintasunak (sozialak, kulturalak, ekonomikoak...), sektorearen arabera.

Horretarako, honako iturri hauek erabil daitezke:

- Emakumeen eta Gizonen Berdintasun IV. Plana, arloetako sarrera
- “Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007”.
- Eustat
- Sektore-txostenak.

1.b. Gizarte-arauak eta balioak:

Sektorean nagusi diren gizarte-arau edo -balioak, emakumeen eta gizonen rolei eta berdintasunari dagokienez.

II. Antzemandako ezberdintasunak azaldu, aintzat hartuta diskriminazioa bultzatzen duten egitura-kausak, sektorean nahiz saileko politikak eragiten duen eremuan.

III. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburuak zehaztu; helburu horiek jasota daude sail bakoitzak aurrera eramaten dituen programetan

Zehaztu:

- ✓ Helburua bete behar duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

IV. Emakumeen diskriminazioari aurre egiteko helburuak zehaztu, edo emakumeen arazo zehatzak arindu, sail bakoitzak garatzen dituen programetan.

(Adibidez: Herrizaingo Sailak genero-indarkeriaren biktimei arreta emateko helburuak izan ditzake, bere programetako batean)

Zehaztu:

- ✓ Helburua bete behar duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

V. Saileko beste gai garrantzitsu batzuk adierazi, berdintasun-politikaren arloan, Aurrekontu Orokorraren Legeari buruzko genero-eraginaren txostena prestatzeko, (adibidez: jarduerak, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna helburutzat duten edo helburu hori lortzeko laguntzen duten saileko proiektuak).

Email honen bidez, sailen arteko lankidetzak eskatu nahi dugu, sail bakoitzak aurrera eramaten dituen berdintasun-politikei buruzko informazioa biltzeko. Helburua da Ekonomia eta Ogasun Sailaren Aurrekontuen Zuzendaritzak informazioa izatea, **2010eko Aurrekontu Orokorren Legeari buruzko genero-eraginaren gaineko txostena igorri ahal izateko.**

Genero-eraginaren gaineko txostenaren helburua da 4/2005 Legearen 19 eta 20. artikuluetan eta generoaren araberako eraginaren ebaluazioa egiteko jarraibideetan xedatutakoa egoki aplikatzea, bai eta desberdintasunak ezabatzeko eta emakume eta gizonen ateko berdintasuna sustatzeko Gobernu Kontseiluak, 2007ko otsailaren 13ko Erabakiaren bidez, onetsitako neurriak hartzea eta, horrela, hobekuntza-proposamenak egitea ere.

Hori dela eta, emakumeen eta gizonen aukera berdintasuneko politiken sustapenean eskumena duten sail bakoitzeko zeharkako Zuzendaritzei esaktu nahi zaie duten eredua bidal dezatela eskatutako datuekin, Zuzendaritza honek genero-eraginari buruzko txostena igorri dezan.

Zuzendaritza honetara datuak bidaltzeko azken eguna urriaren 15a izango da.

Agur bero bat,

II.eranskina: LEHENDAKARITZA

LEGEAREN AURREPROIEKTUAREN GENERO-ERAGINAREN GAINEKO TXOSTENA; TXOSTEN HORREN ARABERA, ONETSI DIRA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO 2010eko EKITALDIRAKO AURREKONTU OROKORRAK.

JAURLARITZAREN LEHENDAKARITZA

PRESIDENCIA DEL GOBIERNO

Emakume eta Gizonen arteko Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legearen 18.1. artikuluan honakoa ezarri da: «Arauak garatu eta aplikatzerakoan, bai eta planak, programak eta politika publikoak, dirulaguntzen programak eta administrazio-egintzak formulatzeko beste tresna batzuk garatu eta aplikatzerakoan ere, euskal herri-aginteez modu aktiboan izango dute kontuan emakume eta gizonen berdintasuna lortzeko helburua».

Bestetik, 4/2005 Legearen 19tik 22ra arteko artikuluek prozedura bat aurreikusi dute, mandatu hori aurrera eramanez dadin sailetan, erakunde autonomoetan eta Euskal Autonomia Erkidegoko herri-administrazioetako edo horietara lotutako erakunde publikoetan.

Era berean, 19.2 artikulua eta Zortzigarren eta Azken Xedapenak jasotzen dute Eusko Jaurlaritzak, Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundeak hala proposatuta, arauak onetsi beharko dituela, eta arau horiek zehaztuko dituztela eraginaren aurretiko ebaluaziorako eta 19tik 22ra arteko artikuluetan aurreikusitako gainerako izapideak aurrera eramateko jarraibideak.

Sail honetako aurrekontuak eragindako eremuak hiritartasunari eragiten dio, oro har; hortaz, gizonen eta emakumeen egungo egoera kualitatiboki eta kuantitatiboki adierazteko, "Emakumeen eta Gizonen Egoera Euskadin, 2007" izeneko txostenera jo behar dugu; txosten hori Euskal Herriko Unibertsitateak prestatu Emakundek argitaratu zuen.

Eragina, Lehendakaritzaren aurrekontuko generoari dagokion arloan, Sailaren beraren jarduera dela eta, honela laburbiltzen da:

1. Lehendakaritzaren arautegia egitea eta aholkularitza juridikoa.
2. Egiten diren administrazio-kontratazioak.
3. Diru-laguntzen hainbat programa.
4. Berdintasuneko teknikari plaza baterako hornidura ekonomikoa, Azterlan eta Araubide Juridikoaren Zuzendaritzari atxikita.
5. Instituto Vasco de la Mujer / Emakumearen Euskal Erakundeari bitarteko ekonomikoak ematea, Lehendakaritzari atxikita, bere sorrerako legeak jasotako zereginak aurrera eramateko.

Lehenengo hiru kasuetan, gure arautegiak aurreikusten duen moduan, genero-ikuspegitik egiten dira, berdintasunaren printzipioa aintzat hartuta.

Txosten honetan **baliabidetzat jotzen dira** genero-ikuspegitik aztertu diren sailetako aurrekontuen programak; programa horien helburua da emakumeen eta gizonen rolei dagozkien gizarte-arauak eta -balioak aldatzen laguntzea.

Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburuen artean, saileko aurrekontuen programetan jasotzen direnetan, alegia, azpimarragarriak dira honako hauek:

Programa:	1121 EGITURA ETA LAGUNTZA
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA. LEHENDAKARITZAREN IDAZKARI OROKORRA
Helburua:	GOBERNUKO LANAREN IRUDI HOMOGENEOA ETA KOHERENTEA IGORTZEA.
1. jarduera:	Genero-ezberdintasunei errespetua bermatzea eta emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzea.
1.1. adierazlea	Sailen arteko batzordearen bilerak.
Aurreikusitako gastua:	Zehaztu gabe.

Programa:	1121 EGITURA ETA LAGUNTZA
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA. LEHENDAKARITZAREN IDAZKARI OROKORRA
Helburua:	LEHENDAKARITZAREN ARAUTEGIA EGITEA, ERAGITEN DIOTEN XEDAPENEN SEGIMENDUA ETA AZTERKETA ETA AHOLKULARITZA JURIDIKO OROKORRA (GENERO-IKUSPEGIA ETA BERDINTASUN PRINTZPIOA BEHATUTA).
1. jarduera:	Lehendakaritzaren arautegia prestatzea (izaera orokorreko xedapenak, ebazpenak, hitzarmenak, akordioak eta protokoloak), genero-ikuspegitik eta berdintasunaren printzipioa aintzat hartuta.
1.1. adierazlea	Izaera orokorreko xedapenak: Lege-proiektuak eta dekretuak.
1.2. adierazlea	Beste xedapen batzuk (ebazpenak).
1.3. adierazlea	Hitzarmenak, akordioak eta protokoloak.
2. jarduera:	Nahitaezkoak diren genero-eraginari buruzko txostenak bidaltzea, baita beste edozein motatako txostenak eta irizpenak ere.
2.1. adierazlea	Txosten eta irizpen juridikoen kopurua
Aurreikusitako gastua:	Zehaztu gabe.

Programa:	1121 EGITURA ETA LAGUNTZA
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA. LEHENDAKARITZAREN IDAZKARI OROKORRA
Helburua:	LEHENDAKARITZAREN GIZA BALIABIDEAK KUDEATZEA
1. jarduera:	Langileen beharrak ebaluatzea eta lanpostuen zerrendak eguneratzea proposatzea: Saileko lanpostuen zerrendan teknikari lanpostua izatea, Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunari buruzko arloan.
1.1. adierazlea	Soldata
Aurreikusitako gastua:	53.647,94€
2. jarduera:	Hobetzeko prestakuntza-beharrak ezagutzea eta IVA Pek edo beste erakundeek (berdintasun-arloari dagokionez) programatutako ikastaroetara bertaratuko diren langileak zehaztea. (Emakunde).

2,1. adierazlea	IVAPek antolatutako ikastaro-kopurua, berdintasun-arloari dagokionez, Saileko langileentzat.
2,2. adierazlea	Beste erakunde batzuek antolatutako ikastaro-kopurua (Emakunde, EHU...), Saileko langileentzat.
Aurreikusitako gastua:	Zehaztu gabe.

Programa:	1121 EGITURA ETA LAGUNTZA
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA. LEHENDAKARITZAREN IDAZKARI OROKORRA
Helburua:	BALIABIDE MATERIALAK ETA INFORMAZIO-SISTEMAK KUDEATZEA
1. jarduera:	Hainbat bitarteko material ematea edo berritzea (kontratazio-espeditante guztiek egikaritze-baldintzak jasotzen dituzte, genero-berdintasunaren eremuan).
1.1. adierazlea	Kontratazio-kopurua.
Aurreikusitako gastua:	Zehaztu gabe.

Programa:	1311 KANPO-HARREMANAK
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA. KANPO-HARREMANETARAKO IDAZKARI OROKORRA
Helburua:	KANPOAN EUSKAL ELKARTEEKIN HARREMANAK ZABALTZEA, EUSKAL KULTURAREN ETA EUSKALDUNON KULTURAREN SUSTAPENA ETA HORRETARAKO LAGUNTZA EMATEKO: HISTORIAREN LEHENENGO URTEETAKO SUSTRAIETATIK, ARO GARAIKIDEETAN EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGO BERRIA EZAGUTZEKO EZINBESTEKO OSAGARRIA.
1. ekintza:	Euskal taldeak babestea. <i>Centros Vascos / Euskal Etxeak diruz laguntzea, irabazi-asmorik gabeko urteroko programak edo jarduera jakinak egin ditzaten, jardun-eremu hauetan: Gazteria, emakumea, kanpo-irudia eta komunikazioa eta memoria historikoa berreskuratzea.</i> <i>Euskal Etxe horietako azpiegitura- eta ekipamendu-gastuetarako ere diru-laguntzak eman ahal izango dira. Ekipamendu teknologikoek lehentasuna izango dute, gazte eta emakumeentzako jarduerak aurrera eramate aldera.</i>
1.1. adierazlea	Berdintasunarekin zerikusia duten Centros Vascos / Euskal Etxekin prestatutako programa- edo jarduera-kopurua.
Aurreikusitako gastua:	1.526.705€, gutxi gorabehera.

Programa:	3221 EMAKUMEARENTZAKO AUKERA-BERDINTASUNA SUSTATZEA
Arduraduna:	01. LEHENDAKARITZA.
Helburua:	EMAKUMEENTZAKO JARDUERA POSITIBOKO POLITIKAK AHALBIDETZEA EDO POLITIKA HORIEK BULTZATZEA.
1. ekintza:	Instituto Vasco de la Mujer / Emakumearen Euskal Erakundeari ekonomia-baliabideak ematea, bere sorrerako legean jasotako zereginak betetzeko eta beraren kudeaketak babesteko, Eusko Jaurlaritzaren Administrazio Orokorreko eremuan.
1.1. adierazlea	
Aurreikusitako gastua:	6.421.000€, gutxi gorabehera.

Sail honek dituen datuekin aurretiko balorazioa egitea ezinezkoa da, aurretik deskribatutako helburuek eta jarduerak izan dezaketen eragin jakinari buruzkoa; hortaz, ez dira neurri zuzentzaileak proposatuko.

Aipatu beharra dago txosten hau igortzeko datuak Sailak aurrera eramandako aurrekontu-programetatik eskuratu direla, eta ez dagoela sexuaren arabera bereizitako daturik, bere eraginpeko eremuari dagokionez.

III.eranskina: KULTURA SAILA

DATU-ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN LEGEARI BURUZKO BATERAKO GENERO-ERAGINAREN GAINEKO TXOSTENA PRESTATZEKO

Kultura Saila

Saileko politikak eragindako sektorean eta eremuan gizon eta emakumeen gaur egungo egoera adierazi, modu kuantitatiboan eta kualitatiboan

1.a. Baliabideak eskuratzea:

Sektorean eta saileko politikak eragiten duen eremuan antzematen diren ezberdintasun nagusien deskribapena. Nabarmenduko da gizonen eta emakumeen baliabideak eskuratzeko dituzten ezberdintasunak (sozialak, kulturalak, ekonomikoak...), sektorearen arabera.

Horretarako, honako bigarren mailako informazio-iturri hauek erabili dituzte:

- ⇒ Emakumeen eta Gizonen Berdintasun IV. Plana, esku-hartze espezifiko arloetako sarrera.
- ⇒ "Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007".
- ⇒ Eustat
- ⇒ Sektore bakoitzeko txostenak, xehatuta:

- . Equipo de Investigación Género y Medios de Comunicación. Deustuko Unibertsitatea. 2006
- Violencia contra las mujeres jóvenes: la violencia psicológica en las relaciones de noviazgo. Deustu-San Ignazioko Modulu Psikosozialeko Emakume Zerbitzua. 2009
- Zertaz dihardu Begirak publizitateko sexismoaz diharduenean? Emakunde. 2000
- Generoa eta hedabideak. Gomendioak. Emakunde. 2000
- Aniztasunaren Islada Komunikabideen eta Publizitatearen Bitartez. Emakunde. 1997.
- Emakumeak Euskadiko Artegintzan. Emakunde. 1994
- Emakumeen Parte-hartzea Euskadiko Komunikabideetan eta publizitatean. Emakunde. 1994
- Generoa, sexua, hedabideak. Errealitateak, estrategiak, utopiak. Natividad Abril. UPV-EHU. 2004

- EAEko euskararen belaunez belauneko transmisioa. Eustat-Kultura Saila.2001
- EAEko nerabeak. Hurbilketa ahalduntzetik abiatuta. Emakunde. 2008

Kultura Sailak eremu zabalean eta anitzean esku har dezake; hortaz, beharrezkoa da aurretik mugatzea, aurkeztuko diren datuek adierazten dutena ulertzeko, eta, bide batez, lehenengo hurbilketa bat egiteko sektorean emakumeek eta gizonek duten egoerara.

Saileko programa-agirira bideratzen gaituen oharrek berak honela jasotzen du: *“Kultura gizaki orok sortu duena da, bakarka edo taldean, denboran zehar, abstraktuaren, pentsamenduaren, edertasunaren eta gorenaren eremuan, bitarteko gisa erabiliz ahozko, ikusmeneko nahiz beste motako prozedurak”*.

Edonola ere, aurretiko azalpenak eman behar dira, **baliabide kulturalak eskuratzearekin** ulertzen denari buruz, hartara ulertuko baita aurrera eramango den datuen iraulia. Batetik, hainbat datu kuantitatibo irauliko dira, baina batez ere hainbat datu kualitatibo, lehenengoak lortzea zaila baita (lehen mailako eta bigarren mailako informazio-iturri faltagatik, eta/edo bilketa hori aurrera eramateko denbora faltagatik). Azpimarratu beharra dago erakusten den argazkia eremuaren lehenengo zirriborro bat besterik ez dela; izan ere, askoz ere azterketa sakonagoa egin daiteke.

Baliabide kulturalen sarbideak ikuspegi integrala eman behar du. Gero eta gizarteratuago dago *“kulturen feminizazioa”* kontzeptua, baina batez ere kultur kontsumo terminoetan ulertzen da. Baina, emakumeek kultur eremuan duten presentzia ere planteatu beharra dago, irizpide kuantitatibo batetik, sektoreko ekoizpenari nahiz botere-eremuetan sartu eta horiek kontrolatzeari dagokionez. Eta, gainera, beharrezkoa da, presentzia kuantitatiboa planteatzeaz gain, emakumeek kulturaren izan duten eragin kualitatiboa planteatzea.

Baliabideen eskuragarritasuna jorratzerako garaian, behar-beharrezko aldagaia da, hain zuzen, emakumeek adierazpen artistiko edo kulturaletan duten presentzia; hori horrela, ez du zertan zerbait positiboa izan, baldin eta bere irudia ezberdintasunak sendotzen dituen baldintza femeninoaren gaineko estereotipoen adierazpena bada. Garrantzitsua da, bestalde, emakumeek egindako adierazpen kulturalak identifikatzea, non emakumeek beren burua irudikatzen duten; ez patriarkatuak agindutakoaren arabera, errealitatearen arabera baizik, duintasuna eta eskubideak aldarrikatuz.

Hortaz, emakumeek kultur eremuan duten presentziari buruz hitz egiterakoan, estereotipoei buruz hitz egiten ari gara, sorreraren munduan sartzeko eta baliabideak kontrolatzeko dituzten aukerei buruz, baita genero-estereotipoak gainditzeko dituzten balioak eta mezuak islatzeko duten aukerari buruz ere.

Kultur sektorean ematen diren generoari buruzko zuloak jasotzen dituzten datuak azaletik jaso ahal izan dira eta horiek aurkezteko moduak Kultura Saileko aurrekontuetan egiten den sailkapen berari erantzuten diote; aurrekontu horiek jarduera-eremu hauek bereizten dituzte: Gazteria eta Gizarte Ekintza (3222 programa), Egitura eta Laguntza (4511 programa), Kultur Sustapena (4513 programa), Ondare Historiko Artistikoa (4514 programa), Gizarte Komunikabideak (4515 programa), Hizkuntza Politika (4711 programa).

Sailkapen horretatik abiatuta, datu diagnosiko hauek egituratuko dira:

⇒ **Gazteria eta Gizarte Ekintzaren eremua:**

Gazteen ahalduntze-prozesuei buruzko zifra batzuk:

Emakunderen “**EAEko nerabeak. Hurbilketa ahalduntzetik abiatuta**” azterlana; hainbat ondorio lor ditzakegu ahalduntze-prozesuei buruz, baita gazteek Euskal Autonomia Erkidegoan duten negoziatorako gaitasunari buruz ere. Hona hemen hainbat daturen zirriborroa, gazteen artean ematen diren genero-desberdintasunei buruz ideia bat emateko:

- Etxeko eremuan egiten diren jardueren artean ikus daiteke neska gazteek astean behin baino gehiagotan etxeko lan gehiago egiten dituztela mutilek baino: % 33.6 neskek eta %26.3 mutilek; aldea hortaz, % 7.3koa da. Gainera, ikus daiteke aldea areagotu egiten dela autonomia handiagoa behar duten jardueretan, ohea egitea eta gela txukuntzea, esate baterako (%14.3 neskek eta %9.6 mutilek); baita laguntzeko jardueretan ere, etxea garbitzea eta familia kideak zaintzea, adibidez (portzentajearen aldea %9.8koa eta %8.5koa da, hurrenez hurren). Laguntzeko jarduera horiek oso nabarmenak dira generoaren identitatearen sorreran.
- Asteko denbora-kudeaketari dagokionez, ikus daiteke nerabeek eskolatik kanpo denbora gehiago ematen dutela eskolako jardueretan; portzentaje handiagoa ematen dute ikasten, lanak egiten eta eskolaz kanpoko jardueretan (portzentajearen aldea %2.4koa eta %1.9koa da, hurrenez hurren). Bestelako jarduera indibidualetan ere ezberdintasunak nabari dira, musika entzuteari edo irakurtzeari dagokienez, esate baterako. Nerabeek talde-jardueretan denbora gehiago ematen dute, lagunekin egoteari garrantzia ematen diote adibidez, eta kirolen bat

egiten dute, bereziki, non genero-ezberdintasuna nabarmena den (%6.3).

- Genero-ezberdintasunari buruz azterketa honetan ondorioztatu den beste datu azpimarragarria da nerabeek (neskek nahiz mutilak) eskola ostean praktika sozialak bertan behera uzten dituztela; alderantziz, ikus daiteke gazteen artean, gehienbat, neskak direla arautu gabeko jardura uzten dutenak (%31.7neskek eta %22 mutilak), bereziki eskolaz kanpoko prestakuntza-prozesuari berari dagozkion betebeharrak agertu direlako. Gainera, gazteek kirol jarduerak uzteari dagokionez, arrazoi nagusia kirola egiteko azpiegitura falta da; ez da gauza bera gertatzen mutilen kasuan.
- Asteburuko denbora kudeatzeari dagokionez, datuek erakusten digute gazteek gune komunetan eta harreman sozialeko guneetan egoteko denbora gutxiago dutela, etxera bueltatzeko ordutegia murriztagoa baita. Izan ere, nesken %37.4k dio ez dietela beranduago etxeratzen uzten, beren segurtasuna dela eta, mutilen %25en aurrean.
- Amaitzeko, bikote-taldeei eta beren praktika sozialei dagokienez, genero-ezberdintasuna nabari da berriro ere kirol jardueretan; gizonezkoek gehiago praktikatzen dute, batez ere mutilen bikote-taldeetan; aldiz, festara doazenak, tabernetara eta merkataritza-zentroetara edo dendetara neskak dira, batez ere, neskek osatutako taldeetan, bereziki.

Hainbat zifra, gazteen indarkeriari eta bikote-harremanetako indarkeriari buruz:

2000. urteko INJUVEren txostenak atal berezi bat jasotzen du, gazteen arteko indarkeriari buruzkoa. Hala ere, txostenak indarkeria orokorrean aztertzen du, sexuaren arabera datuak bereizi gabe, neska gazteenganako genero-indarkeriari buruzko atal bat jaso arren.

Taula. Tratu txarrak jasaten dituzten gazteak, adierazle-multzoaren arabera, portzentajetan.

Adin-taldea	Ez dute inolako indarkeria-motarik jasaten	Indarkeria fisikoa jasaten dute	Beste mota bateko indarkeria jasaten dute
18urtetik 29 urtera	74	2	24

Iturria: Gazteriaren arteko indarkeriaren gaineko txostena. INJUVE 2000

Txosten horrek jasotzen du 18 eta 29 urte bitarteko lau emakume gaztetatik emakume batek (%24k) tratatu txarrak jasan dituela noizbait. Eta emakume gazteen %2k eraso fisikoak jasan dituela. Hala ere, txosten berean aipatzen da kalkulu horrek indarkeria horien benetako eragina gutxietsi dezakeela; izan ere, "INJUVE 2000" galdetegiko galdera zuzen batean nesken %4k aitortzen du lesio fisikoak jasan dituela noizbait, jipoituak izan eta gero.

Euskal Autonomia Erkidegoko Biktimari Laguntzeko Zerbitzuaren (BLZ) datuen arabera, ikus daiteke zerbitzura doan emakume gazteen kopurua igotzen ari dela, pixkanaka-pixkanaka; hortaz, ondoriozta daiteke gero eta emakume gazte gehiago direla beren bikotekidea indarkeriagatik salatu eta laguntza eskatzen dutenak.

Taula: 2004-2006 aldian Biktimari Laguntzeko Zerbitzuko arreta jaso duten 19 urtetik 25 urtera bitarteko gazteak, portzentajeetan

Adin-taldea	2004	2005	2006
19urtetik 25 urtera	8.5	12.5	15.5

Iturria: Emakume gazteen aurkako indarkeriari buruzko azterketa: indarkeria psikologikoa ezkongaietan, 2004, 2005 eta 2006. urteetako Biktimari Laguntzeko Zerbitzuaren memorietatik abiatuta.

Bestetik, hainbat datu bildu dira erregistratutako salaketetan eta atestatuetan **Ertzaintzak izandako esku-hartzeari** buruz, 32 urtetik beherako emakumeen kasuetan, erasotzailearekin zuen harremana zehaztuz. 2007. urtean 1.657 espediente ireki ziren, 32 urtetik beherako biktimei buruzkoak; hona hemen adinaren arabera banatuta:

Taula. Genero- indarkeriaren biktimak Euskal Autonomia Erkidegoan, 2007. urtean. Kopuru absolutuak eta portzentajea. N=1657

Adin-tartea	Biktima-kopurua	Portzentajea
18 urtetik beherakoak	326	20
18 urtetik 25 urtera	567	34
25 urtetik 32 urtera	764	46
Guztira	1.657	100

Iturria: Herrizaingo Sailaren azterketa-arloa

Aurten jaso diren salaketen %72,5 bikotekidearen erasoak jasan dituzten gazteek egindakoa da.

Emakunderen datuen arabera, **emakumeen aurkako indarkeriari** buruzko txostenaren 2008ko lehenengo seihilekoari dagokionez, hainbat ondorio interesgarri lor ditzakegu:

- Bizkaiko eta Arabako arreta psikologikorako programetan parte hartu duten 407 emakumeen laginetik % 22,1ek adierazi zuen lehenengo indarkeriazko gertaera ezkongaietan eman zela.
- Lagin berean, % 8,1 ezkongai zen; hau da, bere bikotekidearen erasoak jasaten zuen.
- Talde horretako %46,2k tratu txar psikologikoak jasan izana aitortu zuen (%51 Araban eta %44 Bizkaian), eta %71,25ek azaldu zuen tratu txar fisikoen aurretik tratu txar fisikoak jasan zituela (%68k Araban, eta %73an Bizkaian).
- Bestetik, erasotzaileei zuzendutako arreta psikologikoko programetan parte hartu zuten 78 gizonen laginetik % 25,6k indarkeria psikologikoa egin izana aitortu zuen (%27k Araban, eta % 24k Bizkaian).

Ikus daitekeen moduan, oso desberdina da emakumeek eta gizonek indarkeria psikologikoa ulertzeko duten modua; gizonek askoz ere neurri txikiagoan aitortzen dute indarkeria-mota hori egin izana; emakumeek, ordea, neurri handiagoan hautematen dute, tratu txar fisikoak ere ematen direnean.

2009. urtean argitaratu zen **“Emakume gazteen aurkako indarkeria: indarkeria psikologikoa ezkongaietan”** izeneko azterketaren arabera, izaera psikologikoa duten irain, deskalifikazio eta mehatxu-adierazpenak eraso fisikoak bezainbeste ematen dira, edo are gehiago. Gizonezkoen boterearen adierazpena litzateke hori, emakumeen jarrera kontrolatzeko eta ezarri beharreko harreman afektiboaren ezaugarriak, denborak eta motak iradokitzeak. Batez ere, hiru mota antzematen dira, tratatu txar psikologikoei dagokienez: kontrola, gutxiespena edo hertsadura, eta gehiegikeria-jabetza.

- Emakumeek duten indarkeria psikologikoa jasateko arrisku-pertzepzioa areagotzen doa indarkeria-jarrera horiek ohiko bihurtzen direnean maskulinitate patroia batean, jarrerak isolatuz, edo eraso egiteko intentziotik salbuesten dituzten arrazoia bilatuz.
- Azterketaren helburu izan diren neska gehienek ez dute beren bikotekidearen aldeko indarkeria psikologikorik antzematen, eta, hori dela eta, babesik gabe daude eta ezin dituzte errealitate horri aurre egiteko estrategiak diseinatu. Neska horiek uste dute maitasunarekin eta dedikazioarekin alda ditzaketela, eta datu kezagarria da hori; izan ere, feminitate tradizionalaren patroiak irauten duela esan nahi du eta emakumeei kanpoko emozioak nahiz harreman afektiboak kudeatzeko erantzukizuna egozten dietela. Nahiz eta mota horretako aldaketak eman, azterketek erakusten dute genero-identitate mota horiek ez direla modu sakonean eztabaidatu.

Esan daiteke datu estatistiko horiek guztiek ohartarazten dutela adin gazteetan genero-indarkeria ematen dela, eta, gutxienez, emandako zifra aski dela modu ezberdinduan aztertzeak; halaber, gai horri ekiteko zailtasunak ikus daitezke, zifra horiek pertzepzio subjektiboa duen errealitate konplexu baten joerak besterik ez dizkigute erakusten eta.

⇒ Kirol eremua:

Genero-ezberdintasunei buruzko hainbat datu azaldu dira dagoeneko aurreko atalean, nerabezaroko kirol praktikei dagokienez. Atal honetan hainbat datu emango dira, gehiegi sakondu gabe, baina Kultura Sailaren esku-hartze eremuetan ere ematen diren ezberdintasunak erakusten dizkigutenak.

Emakunderen **“Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007”** izeneko txostenaren arabera, azken urteetan herri-administrazioen aholkularitza-, kontsulta- eta jarraipen-organoak sortu dira, Euskal Autonomia Erkidegoko kirol politikaren arloan.

Adibidez, Kirolaren Euskal Kontseilua, 2000. urtean sortutakoa, edo Kiroleko Indarkeriaren aurkako Euskal Batzordea, 2004. urtean sortutakoa; biak Kultura Sailari atxikita daude. Aintzat hartzen badugu emakumeek eta gizonen mota horietako organoetan duten presentzia, ikus dezakegu Kirolaren Euskal Kontseiluan emakumeak kide guztien %32,3 direla (34kideetatik 11kide emakumeak dira, alegia) Nabarmendu dezakegu 2007an egin zen azkeneko esleipenetik emakumeen proportzioa areagotu dela, %15,2tik %32,3ra. Kiroleko Indarkeriaren aurkako Euskal Batzordean 14 kideetatik 4 emakumeak dira; hau da, % 28,6 emakumeak dira. Edonola ere, datu horiek eguneratu egin beharko dira.

Eustateko Osasunari buruzko galdetegiak lurralde-saillapen bat egiten du, gauzatzen duen jarduera fisikoaren arabera.

- Eskuragarri dauden azkeneko bi galdetegietako (1997 eta 2002) datuek erakusten digute mugimendu gutxiko joera asko areagotu dela, %56.9tik, 1997an, %64.6ra, 2002an; hau da, 7,7 puntu igo dela herrialde guztiarekiko.
- Era berean, jarduera fisiko moderatua, aktibo eta oso aktibo kategoriatan dauden pertsonen proportzioa murriztu egin da. Joera bera ematen da emakumeetan nahiz gizonetan, ia adin-talde guztietan.
- Datu aipagarrienetako bat da emakumeek mugimendu gutxiko indize handiagoak ematen dituztela adin-talde guztietan, batez ere gazteetan, 16 urtetik 24 urtera bitartekoetan, alegia: 2002. urtean, adin horretako gizonen %44,9a sedentarioa da; emakumeen kasuan, portzentajea areagotzen da, %66,4ra.
- Bestetik, pertsona oso aktiboen kategorian gizonen portzentajeak handiagoak dira adin-tarte guztietan. Talde gazteenean ere (16 urtetik 24 urtera), aurreko belaunaldietako baino gizarteratze berdinduagoa izan arren, kategorian oso aktiboak gizonen %16,9 hartzen du, eta emakumeen %6,2 bakarrik.

Atal hori zabaltzeko, aurreikusitako epeetan lortu ahal izan diren datuekin. Edonola ere, emandako datu horiekin azpisektorean genero-zuloak ikus daitezke.

⇒ **Kulturaren sustapeneko eremua:**

Emakunderen **“Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007”** txostenean aipatutako Eustaten **Bizi-baldintzei buruzko galdetegiari** dagokionez, hainbat aspektu jasotzen dira Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleek aurrera eramaten dituzten kultur jarduerari buruz.

- Galdetegian jasotako kultur jarduerak ohiko moduan aurrera eramaten dituzten emakumeen eta gizonen portzentajeen arabera, ohikoenak dira etxean musika entzutea, zinea edo telebista ikustea eta egunkariak irakurtzea. Lehenengo bi jarduerak sexu-banaketa nahiko orekatua erakusten digute, nahiz eta emakumeen proportzioa handiagoa izan. Informazio orokorreko egunkariak irakurtzeari dagokionez, joera alderantzizkoa da, gizonen %53 eta emakumeen %47 hartzen baititu.
- Hainbat jardueratan gizonen proportzioa emakumeena baino askoz ere handiagoa da: kirol ikuskizunak (%76,7), egunkariak edo kirol aldizkariak irakurtzea (%64,4), mendira joatea (%62,2), edo kinielak eta loteria egitea (%61)
- Bestetik, azpimarragarriak dira jarduera batzuk, emakumeen proportzioa handiagoa baita: Literatura irakurtzea (%58,2) eta zinera joatea (%57,1).

Baina eremu kultural-artistikora gehiago zirkunskribatuz, hainbat azterketek erakusten digute sorrera eta ekoizpen kulturalako eta artistikoko baliabideak eskuratzea eta kontrolatzea zaila dela; halaber, ikus daiteke ekoizpen horretan sexu-estereotipoak gainditu behar dituztela, bai gizonek, bai emakumeek. Eskuragarritasun horrez gain, datuen arabera, garrantzitsua dirudi kulturari esanahia eman eta berriro definitzea, emakumeen ekarpenetatik abiatuta.

Ondorio horiek lortzeko, Emakunderen **Emakumeak Euskadiko Artegintzan** izeneko txostenetik abiatuta lortu ahal izan diren datu batzuk bakarrik erabili dira.

Emakumeak eta zineari dagokionez, aipatu beharra dago zeregin artistikoa-zinemagintza gizonen eremuan eramaten dela aurrera; hau da, eremu publikoan. Zinema-industriari buruzko hainbat ikuspegi hartu behar dira aintzat.

- Azterketa honen arabera, emakumeek ekoizpenean duten esku-hartzea oraindik ere txikiagoa da, %3koa, alegia, gizonetako ekoizleen %97ren aurrean.

- Atal teknikoei dagokienez: gero eta emakume gehiago daude, baina oraindik badira maskulinoagoak diren espezializazioak (argiketariak). Zuzendaritza laguntzaile gehienak gizonezkoak dira (%75); operarioei dagokienez, ordea, gehienak emakumeak dira (%70)
- Zuzendaritzari dagokionez: Parte-hartzea, azterketa honen arabera, oso txikia da, % 7.56koa, gizonezko zuzendarien %92.4ren aurrean.
- Emakumeek aktore gisa duten parte-hartzeari dagokionez, datuak antzekoak dira; emakumezko aktoreen %41.5, gizonezko aktoreen %58.5en aurrean. Euskal Aktoreen Batasuneko datuen arabera, aktore-zerrenden portzentajeak oso ezberdinak dira, emakumeen %16, gizonen %84ren aurrean. Ondoriozta daiteke emakume askok aktore-lanak egiteaz gain, bestelako jardura profesionalak eramaten dituztela aurrera; zineak irmotasun gehiago eskatzen die gizonei baino, eta zinema azpiegitura faltak lana utzi eta beste jardura profesionaletan aritzera bultzatzen ditu.
- Emakumeek filmeen ikusle eta kontsumitzaile gisa duten parte-hartzeari dagokionez, datuak ez dira horrenbeste aldentzen; portzentajeak antzekoak dira.

Emakumeei eta antzerkiari dagokionez, nabarmenak dira ondoko adierazle hauek:

- Antzerki-zuzendaritzaren jardura oso maskulinotuta dago (%71).
- Antzerki-taldeetan dauden emakumezko eta gizonezko aktoreen datuei dagokienez, gizonezkoen portzentajeak handiagoak dira, %63, emakumeen %37ren aurrean.
- Antzerki-kontsumoari dagokionez, portzentajeak antzekoak dira (nahiz eta eskuratutako datuak oso zaharrak izan eta eguneratu egin beharko liratekeen).

Emakumeei eta musikari dagokionez:

- Antzerki-ikuskizunetako egile gehienak gizonezkoak dira (%70)
- Antzerki-ikuskizunen zuzendaritzari dagokionez, gizonezkoen gehiego hori areagotu egiten da (%90); gauza bera gertatzen da abesbatza profesionalen kasuan.
- Interpretetari dagokienez, datuak antzekoak dira, emakumeen %56 eta gizonen %44.
- Instrumentu-jotzaileei dagokienez, gehienak gizonezkoak dira (%63).

- Erakunde ezberdinetako musika-konposizioari dagokionez, batez besteko datuak, gehienbat, gizonezkoenak dira.

Emakumeei eta dantzari dagokionez:

- Dantza klasikoari dagokionez, datuak, gehienbat, femeninoak dira; hori horrela, diziplina hori funtsean femeninoa dela ondoriozta daiteke (balleteko datuak dira, irakasleei eta ikasleei dagozkienak).

Emakumeek arte plastikoetan duten presentzia aztertzen badugu, honako ondorio hauek lor ditzakegu:

- Beharrezkoa da hasiera batean genero-azterketa bat egitea arte plastikoen eta artisautzaren arteko hierarkiari buruz; izan ere, bigarren kategoria horretan emakume gehiago daude lehenengo kategorian baino, eta txikiagoak dira bere onarpen soziala eta ekonomikoa. Izan ere, azterketa honen arabera, emakume artisauek %41 ziren.
- Gure Arteako epaimahaian nahiz lehiaketan bertan parte hartzen duten emakumeen parte-hartzea gutxiengoa da.
- Arte-galerietan erakustaldiak egiten dituzten emakumeek ere gutxiengoa osatzen dute (%30).
- Lan-munduko jardura plastikoei dagokionez, zerga lizentziei buruzko datuak aztertzen baditugu, berriro ere gizonezkoen portzentaje handiagoak ikusiko ditugu, grabatuari nahiz eskulturari dagokienez, baita zaharberritzeari dagokionez ere.

Emakumeek literaturan duten presentzia aztertzen badugu, honako ondorio hauek lor ditzakegu:

- Azterketa honetako datuen arabera, gizonezko idazle gehienek gaztelaniaz (%82) eta euskaraz (%88) idazten dute.
- Argitaratuta obrak, halaber, gehiago dira gizonezkoen kasuan (%74)
- Literatura sariei buruz emandako datuek ere gizonezko idazleen gehiengoa erakusten digute.

⇒ **Ondare historiko-artistikoaren eremua:**

Ondare historiko-artistikoari dagokionez, ezin izan dira datu kuantitatiboak bildu; hala ere, hainbat hausnarketa kualitatibo ematen dira, eta datu horiek erakusten digute genero-joera nagusiak zein norabidetan doazen.

Adibidez, arkeologiaren eremuan hartzen doazen ondorioen objektibotasuna zalantzan jartzen duten emakumezko egileak daude, eta beren ikerketek erakusten digute nola praktika arkeologikoek, modu iraunkorrean, antzinako kulturaren adierazpenak eraikitzen dituzten, kasu askotan sexistak eta androzentrikoak, ikertu nahi diren gaien hautaketa-fasetik emaitzen azterketara eta hedapenera arte. Ondorioz, gizartearengan antzinako ikuspegia proiektatzen dute, non emakumeak rol jakinetan kokatzen diren; gaur egun, hartara, estereotipoak ezartzen dira eta jarrerak eta balioak justifikatzen dira. Gertaera hori historiografiara eta giza eta gizarte zientziekin zerikusia duten beste diziplinetara igorri daiteke.

Gainera, aipamen berezia merezi duen beste eremu bat da museoko kudeaketa edo beste mota bateko ondare- edo artxibo-zentroen kudeaketa. Hainbat ikerketak erakusten digute beren programak berrikusi behar direla, eta baita jarduerak ere, ondare kulturala eskuratzeko berdintasuna bultzatze aldera. Kultur zuzentasuna faboratzeko ahalegin horrek eta kultur garapeneko subjektu gisa ahalmen gutxiago duten taldeen aitortpenak lortu nahi dutena da kulturaren eskuragarritasuna demokratizatzeko esfortzuetan sakontzea. Era berean, debatea aberasteko beharra dago, emakumeek nahiz gizonek historiaren memorian eta ondare kulturean duten presentziari dagokionez.

Modu horretara, jarduera-ildoak definitu ahal izango dira, gizonek eta emakumeek kultur kudeaketako eremu jakinetan eguneratzeko edo neutralizatzeko duten modu ezberdinei buruzko hausnarketa instituzional prozesu baten bitartez. Emakume eta gizon unibertsalaren ideiarekin aurrean eta baita haren nortasunaren, kokapenaren eta baldintzaren finkatzearen aurrean, genero-kontzeptuak zehazteko erronka planteatzen du, errealitateetan esploratzeko, emanak diren errealitate gisa onartu beharrean. Pitzadura nagusia horixe izan daiteke; horregatik, berdintasun-politiken arloko jarduerak justifikatuko dituzten datu objektiboak biltzen hasi beharra dago.

⇒ **Gizarte-komunikabideak:**

1994. urtean argitaratu zen Emakunderen **Emakumeen Partehartzea Euskadiko Komunikabideetan eta Publizitatean** izeneko txostenaren datuak eskuratu ahal izan dira, baina ezin izan dira jaso txosten horren ondoren argitaratu zen bigarren azterketari buruzko datuak.

Emakumeek gizarte-komunikabideetan duten parte-hartzeari buruzko datu esanguratsuenak honako hauek dira, zirriborro moduan:

- Prentsa idatziari buruz: datuak jaso ziren egunean ikus daiteke emakumeek euskal egunkarietan zuten parte-hartzea %30a zela.
- Aldizkariei dagokienez, zuzendaritzari edo erantzukizuneko postuei buruzko datuak ematen dira, non aztertutako 30 aldizkarietatik arduradunak 7 emakume diren.
- Albiste-agentziei dagokienez, ez ziren emakumeak identifikatu, emakumez osatutako agentzia bakarra baitzegoen.
- Irratiari eta telebistari dagokienez, emakumeek zuzendaritza-postuetan duten presentzia ia sinbolikoa da.
- Irratiari dagokionez, parte-hartzea zerbait handiagoa da, %40 ingurukoa; hala ere, zuzendaritza staff-ak oso maskulinoa izaten jarraitzen du, emakumeak %11,1 baitira.

⇒ **Hizkuntza-politikaren eremua:**

Eremuko hainbat ikerketa aztertuta, antzeman daiteke ikerketa gehienek sexuaren arabera datuak jasotzen dituztela; horrela gertatzen da galdetegi soziolinguistikoan eta mapa soziolinguistikoan; baina, laginak sexu-aldagaiaren arabera diseinatzen badira ere, datu horiek ez dira modu berezian ustiatzen, eta, hortaz, ez da horien azterketa konparatiborik egiten.

Genero-azterketa egin duen ikerketa bakarra "Euskararen igorpena belaunaldiz belaunaldi, Euskal Autonomia Erkidegoan" izan da; ikerketa horretan, igorpen-mailan ezberdintasunak antzeman daitezke, ama bakarrik edo aita bakarrik euskalduna den bikoteetan, igorpena handiagoa delarik lehenengo kasuan. Datu horrek etxeko eremuan emakumeek eta gizonek bete duten rol ezberdinari eusten dio, hezkuntzari eta adin txikikoen zaintzari dagokienez.

1.b. Gizarte-arauak eta balioak:

Sektoreak nagusi diren gizarte-arau eta -balioak, emakumeen eta gizonen rolei eta berdintasunari dagokienez.

Datu kuantitatiboen eta kualitatiboen bitartez aurretik deskribatu diren eremu guztiek ezaugarri bera dute: emakumeek eta gizonen esfera ezberdinetan (publikoan eta pribatuan) kokatzen dituen **sexu-genero sisteman oinarritutako balioek** bizirik diraute, eta balio ezberdinak egozten zaizkie (femeninoak eta maskulinoak); balio horiek, halaber, hierarkia bat osatzen dute eta parte-hartzea nahiz baliabideak modu orekatuan eskuratzea eta kontrolatzea eragozten diete, batez ere emakumeei, argazkiarekin azaldu den moduan.

Balio-eskala horrek, halaber, hasieratik gaur arte giza diziplina guztiak menperatu dituen ikuspegi androzentriko bati erantzuten dio; ikuspegi horrek, aldi berean, kultur eremuarenak berarenak diren eremuei eragiten die; besteak beste, historiari, antropologiari, arkeologiari, arteari, literaturari, zineari, eta hizkuntzari. Gauza bera gertatzen da gazteriari eta kirolari helderako garaian.

Aldi berean, biziraupen- eta aldaketa-faktoreei arreta eman behar zaie; aldaketa sozial nabarmenak ikus daitezke kulturean, eta genero-diskurtsoak eta hainbat aukera estetiko aurkeztzen dira etengabe aldatzen ari den garai batean, migrazio kulturalak eta identitate-bikoizketak jasaten dituen garaian, alegia, non publikoaren eta pribatuaren arteko nahasketa handiagoa ematen den, pixkanaka-pixkanaka.

Hala ere, badirudi oraindik beharrezkoa dela emakumeek baliabideak eskuratu eta kontrolatu ditzatela kultur eremuan, baina baita beren legatua nahiz kultur sortzaile izateko emakume askok

izan zuten eta duten borroka erakustea ere. Emakumeak isilarazi egin dira modu sistematikoan, historiarekin zerikusia duten azterketetan, eta, nola ez, kultur ekoizpenarekin eta kultura idatziarekin zerikusia dutenetan, aitzakia gisa informazio-iturri falta jarritz, edo bestelako kontuak.

Emakumeak, arte plastikoetan ere, ikusezinak bihurtu dira. Ukaezina da gaur egun artista femenino ugari dagoela, sortzaile eta arte berritzaile gisa; baina duela gutxira arte, emakumeek sorrera plastikoetan zuten parte-hartzea isilarazi egin da, beren bizitzak hainbat murriztapenekin hertsatzen zituzten estereotipo ideologikoak, kulturalak eta sozialak zirela eta, baita tradizioak esleitzen zizkien mota guztietako baldintzengatik ere.

100 urte baino gehiagoan, emakumeak bidea zabaltzen joan dira, zailtasunekin, komunikabidetan, baina oraindik asko falta zaie zuzendaritza-karguetara iristeko, ezbairik gabe.

Kulturan sexuaren araberako balioak epaitzeko beste baremoetako bat irudi femeninoaren berrirakurketa eraginkorra egitea izango litzateke, baita erotismoarena ere; hartara, emakumea eremu horretan subjektu desiratu izan daiteke eta objektuaren estatuto hutsetik ihes egin dezake. Emakumeak alor askotan egin behar du borroka, bere irudiaren jabe izateko; izan ere, emakumea batez ere irudia izan da, ez irudikapena. Emakumeak bere buruari so egiterako garaian objektu gisa ikusten du, zentzu femeninoan; baina begirada hori ez da subjektu autonomoarena, begirada maskulinoa eta androzentrikoa baizik.

Gauza bera gertatzen zaio begirada kulturala gauzatu behar duenean, emakumezko ikuslea baita, orokorrean irakurketa maskulinoa inplizituki daraman kultur produktu batena, non objektualizatzen den, eta identifikatzeko arriskua duen.

Adierazitako guztiagatik, nabarmena da emakumeek duten kultura sortzeko beharra, baita beren buruarekiko begirada propioa sortzeko beharra ere.

II. Antzemandako ezberdintasunak azaltzea, aintzat hartuta diskriminazioa bultzatzen duten egitura-arrazoiak, sektorean nahiz zure saileko politikak eragiten duen eremuan.

Aurreko ataletan identifikatzen joan dira.

III. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburuak zehaztu; helburu horiek jasota daude sail bakoitzak aurrera eramaten dituen programetan.

Zehaztu:

- ⇒ Helburua bete behar duen programaren izena
- ⇒ Helburua lortzeko neurri-motak
- ⇒ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ⇒ Jarraipen eta ebaluazio-adierazleak

➔ Kultura Saileko jardueraren zeharkako hiru ardatzetatik bat azpimarratu beharra dago, aipamen zabala egiten diona “*guztion eta guztiontzako kultur sustapenari; munduari zabalik dagoen kultura, euskal gizarte anitzaren nahiei eta beharrei erantzuteko gai dena, eta oraingo erronkei aurre egiten lagunduko diguna. Azken finean, kultura demokratikoagoa eta asmoei eta gizarte osatzen dugunon talde imaginarioari irekia, garenaren eta izan nahi dugunaren kontakizun elkar banatuagoa osatzeko lehian*”.

➔ Kultura Sailak 2010eko ekitaldirako dituen helburu orokorrak ondoko zerrendan datoz, eta horien artean ez dago Sailean berdintasun-politikak bultzatzeari buruzko helbururik.

Hona hemen baldintza horiek:

1. Elkarrizketa egitura iraunkorrak sustatzea eta sendotzea erakunde publikoekin eta pribatuekin, eta baita hiritarrekin ere. Gertuko kulturaren garapenean eskumenak dituzten erakunde guztiekin elkarrizketan aritzea –bereziki foru aldundiekin eta udalekin–, eta baita erakunde pribatuekin ere, guztiok inplika gaitezen hiritar guztientzako benetako azpiegiturak eta zerbitzu kulturalak eman daitezten. Ahalegin horretan hizkuntza-politika bultzatuko dugu ahalik eta adostasun sozial eta politiko handienarekin, hainbat agente sozial eta politikoekin elkarrizketan, eta horien ekarpenak jasoz; izan ere, hizkuntza-arloan eta gizarte demokratiko batean ere, nabarmena den bezala, aukera eta jarrera

ezberdinak daude eta adostasuna bakarrik eman daiteke ideia eta sentsibiltate-
kontraste librea baldin badago.

2. Kultur eremu horietako bakoitzeko errealitatea antolatzea, zerrendatzea eta
hierarkizatzea, modu horretara izango baititugu gure museoak, banku-sistema, ondare-
babesa, herrialdearen ikuspegia, eta ez hainbat agenteen loturarik gabeko kreazioen
bilketatik emandako argazki bat besterik.

3. Hizkuntzen eta hizkuntza horiek hitz egiten dituztenen arteko bizikidetzaz erraztea,
eta euskararen garapena bermatzea, hamalau jarduera-ildo nagusien aplikazioaren
markoan; izan ere, jarduera-ildo horiek proposatu ziren pasa den legealdian, Euskera
21en baitan debate prozesu irekitik ateratako txostenaren "hitzarmen berri baterantz"
izeneko dokumentuan.

4. Euskal hiritar guztiek nahi duten hizkuntzan arreta jasotzeko eskubidea
defendatzea, batez ere Administrazioan.

Horretarako, nahitaezkoa da Administrazioak eta gizarteak gure komunitatearen izaera
elebiduna aitortu dezatela praktikan eta gertaeretan, eta kudeaketa publikoan lan egiten
dugunok etorkizun hobea lortzeko helburu politikoa nabarmendu dezagula.5.
Proaktibitatea kontsolidatzea kultur industriaren mantenuan eta sektoreko enpleguan,
kultur dentsitatea areagotuz, ahalik eta ekimen gehien hazkundea bultzatuz eta ahalik
eta proiektu gehienetan lagunduz.

6. Euskal Ondare Kulturala babestea eta hedatzea, eta euskal museo, artxibo eta
liburutegiaren sistemak garatzea.

7. Zeharkako politikaren koordinazioa bultzatzea gazteria-arloan, Gazteen Euskal
Legea eta III Gazte Plana bultzatuz; halaber, gazteen parte-hartzea eta beren
burujabetza soziala erraztea.

8. Euskadiko kirol sistema sendotzea Euskal Autonomia Erkidegoko Kirol Legearen
arautegia garatzearen bitartez.

9. Digitalizazioaren ezarpena eta garapena aprobeztatzea, EITB Euskal Autonomia
Erkidegoko ikus-entzunezko eremuan aktore nagusi gisa finkatzeko.

10. Instituto Vasco Etxepare Euskal Institutua abian jartzea eta finkatzea, gure
komunitatetik kanpo Euskal hizkuntza eta haren kultura proiektatzeko eta sustatzeko
helburuz.

11. Kalitatezko sistema definitzen eta ezartzen hastea barne antolamenduan,
prozedurak dokumentatuz, komunikazioa erraztuz, eta, aurrera eginaz, ahal den neurrian,
prozesuak kudeaketa baterantz.

- ➔ Aurretik Kultura Saileko aurrekontuetan adierazi den moduan, ondoko jarduera-eremuak zehazten eta ezberdintzen dira: Gazteria eta Gizarte Ekintza (3222 programa), Egitura eta Laguntza (4511 programa), Kultur Sustapena (45133 programa), Ondare Historiko Artistikoa (4514 programa), Gizarte Komunikabideak (4515 programa), Hizkuntza Politika (4711 programa).

Gero, programak aztertu eta gero, esan beharra dago horietako programa batek bakarrik duela emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko helburu zehatza:

Programa 4511 EGITURA ETA LAGUNTZA

Arduraduna 11 KULTURA. ZERBITZUETAKO ZUZENDARIA ETA KABINETE ETA GIZARTE-KOMUNIKABIDEEN ZUZENDARIA

Egitura eta laguntzen programa aurrera eramango dute Kabinete eta Gizarte Komunikabideen Zuzendaritzak eta Zerbitzu Zuzendaritzak. Zuzendaritza horiek helburu anitz izango dituzte, besteak beste, nabarmena da ARLO HORIZONTALAK KOORDINATZEA; helburu horren barruan BERDINTASUN-POLITIKEN EREMUA sartzen da, eta sustapen-, koordinatze- eta laguntza-lanetan dihardu, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legeak nahiz Eusko Jaurlaritzak onetsitako Berdintasunerako Planak aurreikusitako neurriak egikaritze aldera. Haren adierazleen artean nabarmenak dira honako hauek:

1. Zuzendaritza bakoitzerako aurreikusitako jardueren ezarpena bultzatzea eta koordinatzea Saileko eta mendeko erakunde autonomo eta publikoetako (HABE, EITB) berdintasun politiken 2010 urteroko programa agirian.
2. Saileko eta mendeko erakunde autonomo eta publikoetako (HABE, EITB) berdintasun-politiken urteroko 2010eko programa-agiriaren jarraipen eta ebaluazioaren gaineko txostena.
3. V Emakumeen eta gizonen berdintasunerako Planaren diseinu-prozesuan parte hartzea, Euskal Autonomia Erkidegoan.
4. Sailen arteko talde teknikoan parte hartzea.
5. Administrazio unitateen koordinazio sarean parte hartzea.
6. Sailen arteko Batzordeari laguntza teknikoa ematea.

7. Saileko eta mendeko erakunde autonomo eta publikoetako (HABE,EITB) langileei laguntza eta aholkularitza teknikoa ematea, emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan.

Azken finean, administrazio-unitateari bidalitako lana da, berdintasun politikak sustatze aldera; unitateari, ordea, ez zaio pertsonalaren kontzeptuko kostutik harantzago aurrekontu partida jakinik esleitu, beste atal bati esleitu zaiolako.

IV. Emakumeen diskriminazioari aurre egiteko helburuak zehaztu, edo emakumeen arazo zehatzak arindu, sail bakoitzak garatzen dituen programetan.

(Adibidea: Herrizaingo Sailak genero-indarkeriaren biktimei arreta emateko helburuak izan ditzake, bere programetako batean)

Zehaztu:

- ⇒ Helburua bete behar duen programaren izena
- ⇒ Programaren arduraduna.
- ⇒ Helburua lortzeko neurri-motak
- ⇒ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ⇒ Jarraipen- eta ebaluazio-adierazleak

- ➔ Programak aztertu eta gero, esan beharra dago horietako programa batek bakarrik duela emakumeen diskriminazioari aurre egiteko helburu zehatza:

Programa 4512 KIROLAK

ARDURADUNA 11 KULTURA. KULTURA, GAZTERIA ETA KIROLETAKO SAILBURUORDEA

Bere helburuen artean nabarmena da KIROLAREN SUSTAPENA deritzona; honako jarduera hau jasoko luke: Emakumeak eta Kirola Jasotako adierazlea programa jakin bat sendotzea da, emakumeek kirolaren eremu guztietan berdintasunezko parte hartzea izan dezaten beharrezko baldintzak eta aukerak sortze aldera.

Aurrekontu txostenean "kirolean emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko programa" izeneko partida jakina gorde da, 17.500€ko zenbatekoarekin, ikerketa bat egiteko.

V. Saileko beste gai garrantzitsu batzuk adierazi, berdintasun-politikaren arloan, Aurrekontu Orokorren Legeari buruzko genero-eraginaren txostena prestatzeko

(adibidez, emakumeen eta gizonen berdintasuna helburutzat duten edo helburu hori lortzen laguntzen duten saileko proiektuak).

Amaitzeko, aipatu beharra dago berdintasuna sustatzera nahiz diskriminazioari aurka egitea bideratutako helburuei buruzko informazio lortu arren, ez dela aurrera eramaten ari den lan guztia bildu; izan ere, jarraituko den lan dinamikak aurreikusita du gobernu-mailan diseinatuko diren irizpide orokorrak emango dituzten sailarenak berarenak diren programa-agiriak diseinatzea. Agiri horietan askoz ere helburu orokor, helburu zehatz eta jarduera gehiago aurreikusita daude, sektore-motako sail guztiaren egiturari eragingo diotenak. Erakusten ez den datu horrek hobetu beharreko bi aspektu jasotzen ditu, aurrekontuei dagokienez:

- Programa guztietan aurreikusita dauden genero-berdintasunaren arloko helburuak esplizituko azaldu beharra, aurrekontu-agiri guztietan.
- Egikaritze-kostua estimatu beharra, Emakundek emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko politikak dimentsionatzeko eta ikusarazteko eman zituen irizpideen bitartez.

IV. Eranskina: Justizia eta Herri Administrazioa

DATU-ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN LEGEARI BURUZKO GENERO-ERAGINAREN BATERAKO TXOSTENA PRESTATZEKO

I. Saileko politikak eragindako sektorean eta eremuan gizon eta emakumeen gaur egungo egoera adierazi, modu kuantitatiboan eta kualitatiboan

1.a. Baliabideak eskuratzea:

Sektorean eta saileko politikak eragiten duen eremuan antzematen diren ezberdintasun nagusien deskribapena. Nabarmenduko da gizonak eta emakumeak baliabideak eskuratzeko dituzten ezberdintasunak (sozialak, kulturalak, ekonomikoak...), sektorearen arabera.

Horretarako, bibliografia hau erabili da:

- *Emakumeek eta gizonak erabakiak hartzeko eremuetan duten presentzia, Euskadin, 2008. urtean. 2009ko urtarila. Emakunde-EHU*
- *“Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak. 2007”.*
- *Eustat. EAEko Justizia Administrazioaren Justizia administrazioko langileak. 2008*
- *Euskal Autonomia Erkidegoko Justizia Administrazioko erabiltzaileei egindako galdetegia. 2001eko azaroa. Eusko Jaurlaritzako Justizia Saila eta Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia.*
- *Justizia Administrazioaren irudia Euskal Autonomia Erkidegoan (berrikusitako bertsioa: 2001eko otsaila); Eusko Jaurlaritzako Justizia Saila eta Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia..*
- *Justizia Administrazioan inplikaturako taldeak ebaluatzea, EAEn.*
- *UPV/EHUREN Politika eta Administrazio Zientzia Sailaren Euskobarometro ekipoa. Justizia Administrazioaren 2007ko memoria.*
- *Euskal Autonomia Erkidegoaren Administrazio Zerbitzuko langileen informazio estatistikoa. 2005eko ekaina eta 2006ko iraila. Funtzio Publikoaren Sailburuordetza.*
- *Funtzio Publikoaren Zuzendaritzan programaturako ekintzei buruzko txostena, 2008. urterako IV. Berdintasun Planari dagokionez.*
- *Euskadi Informazioaren Gizartean. 2002-05eko balantzea eta ikuspegiak.*
- *Informazioaren Teknologia Berriek emakumeei ematen dizkieten aukerei eta arriskuei buruzko lehenengo hausnarketak: generoaren zulo digitala apurtuz. Zurekin Sarean Berdintasun taldea. 2003*
- *IKUSKERAK – 1 EMAKUMEEN ETA GIZONEN IRITZI EZBERDINTASUNAK Euskal Autonomia Erkidegoan. 2007ko abendua.*
- *EUSKO JAURLARITZAREN ARRETA PUBLIKOKO ZERBITZUAREN KALITATEA. OMA 2003 TXOSTEN OROKORRA. 2003ko iraila*

Aldez aurretik, Justizia eta Herri Administrazio Sailak lantzen dituen helburu publikoak aipatu behar ditugu; izan ere, Herri Administrazioaren helburu nagusia Administrazio Orokorreko funtzionario berak dira, baita hiritarren eremu orokorragoa eta hiritar horiek Eusko Jaurlaritzarekin dituzten administrazio-harremanak ere.

Aldi berean, Justizia Administrazioaren publiko helburua bere funtzionarioek osatzen dutena da, eta, nola ez, bere komunitateko zerbitzu juridikoak erabiltzen dituzten hiritarrak.

Puntu hori argituta, aipatu behar da ia ez dagoela denborarik azterketetatik eta dokumentuetatik datuak jasotzeko, azterketa zehatzagoa egin beharko litzateke eta, sailaren lan eremuko eta emakumeen eta gizonen baliabide-mota ezberdinak eskuratzeko dituzten desberdintasun nagusiak antzemateko.

Hori dela eta, mota anitzeko dokumentuak berrikusi dira, sektorekoak eta/edo sailak berak sortutakoak, baita irabazi-asmorik gabeko hainbat erakunde edo organismoen berdintasun-arloko azterketa jakinak ere, sailaren eskumenekoak diren arloei buruzkoak.

HERRI-ADMINISTRAZIOA

- **BARNEKO EREMUA**

“Emakumeak eta gizonak erabakiak hartzeko eremuetan duten presentzia, Euskadin, 2008. urtean” izeneko azterketaren arabera, aspaldidanik emakumeek Herri Administrazioan izan duten esku-hartzea nabarmena izan da. Hainbat lan eremutan sartzeko zailtasunak izan dituzte, baina emakumeek funtzio publikoaren langileen gehiengoa osatzen dute hainbat eta hainbat estatu garaikidetan.

Euskal Autonomia Erkidegoari dagokionez, 2008an 6.171 pertsona zeuden lanean Eusko Jaurlaritzako Sailetan eta Erakunde Autonomoetan; %59.3a emakumeak ziren.

Langileen artean gehienak emakumeak izatea argitu beharra dago; izan ere, ondoko datuekin egiaztatu daiteke administrazio orokorraren barruan banaketa horizontal eta bertikal argia dagoela, eta lan ezegonkortasuna handiagoa dela.

Bereizketa horizontala:

Sail bakoitzaren arabera, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Sailean emakumeak langileen %45.7a dira; Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailean, ordea, %75.5a. Lehendakariordetzan eta Osasun Sailean ia bi herenak emakumeak dira, eta Erakunde Autonomoen artean Emakunde da azpimarragarriena, %81.5a emakumeak baitira.

Bereizketa bertikala:

Lanbide sustapenari dagokionez, Funtzio Publikoko zuzendaritzak 2008an egin zuen azterketa estatistikoa oinarri hartuz, esan daiteke gizonen maila goreneko lanpostu gehiago betetzen dituztela emakumeek baino, Herri Administrazioan.

Eta 2006ko iraileko EAEko Administrazioaren Zerbitzura dauden Langileei buruzko Informazio Estatistikoaren arabera, sail eta Erakunde Autonomo gehienetan nagusi (gizonezkoak) kopurua bikoiztu egiten da, eta kasu batzuetan zerbitzuburu kopurua hirukoiztu egiten da (emakumezkoak), Emakunderen Kultura Sailean izan ezik, emakumezko zerbitzuburu gehiago baitaude gizonezkoak baino.

Guztira, 445 pertsonetatik, zeinen helburu osagarria 26 mailakoa edo gorenagoa den, %63.8 gizonezkoak dira eta % emakumezkoak.

Lan-egonkortasuna:

Aurreko datuekin, 2006ko datuekin esate baterako (kopurua 2008koa baino zertxobait handiagoa da), EAEko Administrazio Orokorreko funtzionarioen % 59.54a emakumeak dira (Justizia Administrazioa sartu gabe), eta emakume horietatik %67.66a dira bakarrik karrera funtzionarioak, gizon funtzionario guztien arteko karrera funtzionarioen %73.54aren aurrean. Funtzionarioak, guztira: 4.866 lagun

Langileei dagokionez, bi sexuak berdinduago daude sexu ordezkartzari dagokionez; izan ere, %50.95a emakumeak dira, nahiz eta **lan-egonkortasunarekin** funtzionarioei gertatzen zaien gauza bera gertatu, emakumeen % 46.45ek bakarrik baitu lan bitarteko kontratua, gizonen %66.32ren aurrean. Langileak, guztira: 1.162 lagun

Politika-eremua:

Aldi berean, aipatu beharra dago IV PIMHO (2006)ren arabera, erantzukizuneko lanpostuak gehien bat gizonezkoek betetzen dituztela, baita gehiengoa emakumeak diren erakunde haietan ere. Izan ere, emakumeek Eusko Jaurlaritzaren eta Erakunde Autonomoen eta Foru Aldundien goreneko postuen (sailburutza, sailburuordetza eta zuzendaritza) %25 eta %16.7 bakarrik betetzen dute, hurrenez hurren.

Eremu politikoari dagokionez, 2008ko datuek erakusten digute berdintasun oinarria bakarrik sailburutzen kasuan betetzen dela; izan ere, sailburuordetzako, idazkaritzako eta zuzendaritzako pertsonak esleitzeko ez da kontuan hartzen 4/2005 Legeak jasotzen duen oinarri hori.

Eusko Jaurlaritzako goi-karguak, sexuaren arabera. 2008.

	Total	Mujeres		Hombres	
	nº puestos	nº puestos	%	nº puestos	%
Consejerías	11	5	45,5	6	54,5
Viceconsejerías/Secretarías	36	5	13,9	31	86,1
Generales					
Direcciones	133	49	36,8	84	63,2
Total	169	54	32,0	115	68,0

Fuente: Emakunde. La presencia de mujeres y hombres en los ámbitos de toma de decisión en Euskadi 2008

- KANPO-EREMUA

Administrazio Publikoak hiritarrek duen harremana oinarri hartuta aurrera daraman lanari dagokionez, ez dira sexuaren arabera datuak topatu; hortaz, ezin ditugu genero-zuloak antzeman hiritarrek administrazio elektronikoa eskuratzeko dituzten aukerei buruz. Bestetik, datu horiek zulo digitala dagoela erakusten digute, ez dutela sexu aldagaia jasotzen, arriskuan dauden taldeetako emakume eta gizon-kopurua antzemateko eta baita ere gizon-emakume horien egoera ezberdinak hautemateko.

Interneten erabilerari dagokion zulo digitala areagotzen eta urruntzen doa, adierazpen ezberdinetan (kontuan hartuta adina, heziketa-maila eta jarduerarekin harremana, 2005erako horrenbeste helburu ezartzeagatik[...]) Edonola ere, baztertze digitala jasateko arriskuan dauden taldeek irudikatzen duten portzentajea areagotzen doa, biztanleria internauta oinarri gisa hartzen badugu. Hala, 55 urtetik gorako biztanleak erabiltzaileen %3,2a izan ziren, 2001ean, eta %7,7a, 2005ean. Lehen mailako ikasketak dituzten biztanleek, bestetik, biztanle internautaren %4,1a izan ziren, 2005ean (2001ean izan zirenen bikoitza). Geldirik eta langabezian daudenei dagokionez, areagotu egin dira baita ere talde internautan; hala, %6,6a izatetik %12a izatera igaro dira, denbora tarte nabarmenean. Talde horien abiapuntua oso baxua da, gaur egungo egoerak txarra izaten jarraitzen duelarik.

Zurekin Sarean azterketaren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoan, erabiltzaile guztietatik, emakumezkoak, %45,4a dira; gizonezkoak, berriz %54,6a Euskal Autonomia Erkidegoko emakume guztien artean erabiltzaileak %26,6a dira; gizonezko guztien artean, berriz, erabiltzaileak %34,0 dira. (Iturria: Eustat. 2002ko 4. lauhilekoa).

KZ gunearen 2007 Memorian aurkitu da daturik eguneratuena, emakumeak Interneteko erabiltzaile moduan dutenari buruzkoa edo egon daitekeen genero-zulo digitalari buruzkoa. Halaber, memoria horrek jasotzen du *gehiengoa emakumeak direla (%58,23), eta horietatik %8,30ak etxeko lanetan jarduten duela.*

Erabiltzaile profilari dagokionez, azterketak berriro ere emakumeen presentzia gehiengoa azpimarratzen du (%62,77), baita pertsona aktiboena ere (%43,47); hainbat taldeen prestakuntza nabarmendu behar da baita ere; besteak beste, etxekoandreena (%17,54), erretiratuena (%13,46), eta langabezian daudenena (%20,97).

KZguneak emandako prestakuntzaren barruan *Emaweb Kzgunea* izeneko ikastaroa diseinatu da, emakumeei zuzenduta.

Administrazioko informazioa eskuratzeko Internet erabiltzen duten biztanleei buruzko datuak ere ez daude banatuta sexuaren arabera; ezta Euskal Autonomia Erkidegoko liburutegi sareko irakurlearen eta erabiltzailearen profila ere.

Azkeneko datuen arabera, 2005ean, biztanle erabiltzaileen %38,ak Internet erabiltzen du Administrazioako informazioa eskuratzeko.

Europar, helburu bererako Sarea erabiltzen duten erabiltzaileen portzentajea %42koa da. Administrazioak ematen dituen on-line zerbitzuen inprimaki ofizialak jaisten ditu Euskal Autonomia Erkidegoko internauten %19,5ek. Europar, bestetik, biztanleriaren %21,5 da bitarteko hori hautatzen duena Administrazioaren inprimakiak eskuratzeko. Amaitzeko, aipatu beharra dago Internet bidez formularioak beteta bidaltzen dituen euskal biztanleen portzentajea Europako batez bestekoaren antzekoa dela (%12).

Liburutegi sareari dagokionez, irakurzaileei buruzko datuak ez daude sexuaren arabera banatuta.

2004eko maiatzean abian jarri zenetik, liburutegi-sarea areagotzen joan da, eta 2005eko abenduan 218 liburutegi zeuden.

- sarean dauden liburutegiak 218
- Informatizatutako agiriak 481.323
- Ale-kopurua 1.906.680
- irakurleak 181.676

* 2005eko abenduko datuak

JUSTIZIA-ADMINISTRAZIOA

- BARNEKO EREMUA

2007ko Justizia Administrazioako datuak oinarri gisa hartzen baditugu, ikus dezakegu funtzionario titularren artetik, hau da, 1430 pertsonetatik %75 emakumeak direla; portzentaje hori kontratu bitartekoa dutenen portzentajearen antzekoa da; azken horiena %70.2koa baita. Hortaz, esan genezake Justizia Administrazioak administrazio orokorrean dagoena baino feminizazio-indize handiagoa duela (2008ko datuen arabera, %59.3 emakumeak dira).

Lanpostuaren egonkortasunari dagokionez, balantza berriro ere gizonen aldera okertzen da; izan ere, emakume funtzionarioen %71.2 bakarrik baita karrerakoa, gizon funtzionarioen %77.62ren aurrean. Lan-kontratupeko langileei dagokienez, joera bera

ematen da, emakumeen % 55.3k bakarrik baitu lan kontratu finkoa, gizonen %60.52ren aurrean.

Kategoria judizialak aintzat hartuta, esan daiteke gaur egungo sistema judiziala gehien bat emakumez osatuta dagoela.

Epaile eta magistratuei dagokienez, emakumezkoak %54.9 dira, %74.5 idazkari judizialei dagokienez, eta %68.6 fiskaltzaren kasuan. Prokuradoreen %65.6a dira.

Datu horiek Eusko Jaurlaritzakoak ez diren langileenak dira.

2008ko datuen arabera, Euskal Herriko Justizia Auzitegi Nagusian, gobernu lehendakaritza eta idazkaritza gizonetzkoek betetzen dute, baina fiskal burua emakumea da.

Bake Epaitegien kasuan ere ez da joera bera ematen, bake epaileen %34.6 bakarrik baita emakumezkoa (aipatu behar da udalbatza bidez hautatzen direla, ez direla epaile profesionalak). Eta, abokatuen artean, %39 emakumeak dira.

Euskal administrazioari atxikitako funtzionarioen eta lan kontratupeko langileei dagokienez, emakumeen portzentajea %46.15era jaisten da auzitegi medikuei dagokienez; baina berriro ere areagotu egiten da agente laguntzaileen eta ofizial judizialen kasuan, %77.19 emakumezkoa baita. Bake Idazkaritzetan ere emakumezkoek gehiengoa dute, bake idazkarien %70 emakumeak dira eta.

- KANPO-EREMUA

Denbora eta erabilgarritasun falta direla eta, ez da daturik topatu emakumeek eta gizonak izan ditzaketen genero-ezberdintasunen inguruan, euskal justizia administrazioa jotzerako garaian.

Euskal biztanleek egiten duten Justizia.net web orriaren erabilerari buruzko datuak aurkitu dira, soilik, baina horiek ere ez daude sexuaren arabera bereizita.

JustiziaNet-en garapen-maila %90 ()*

- *Intraneteko erabiltzaileak 3.000*
- *Interneteko eta Extranets-eko hileroko erabiltzaileak (gutxi gorabehera). 42.000*

* 05/12/31ko datuak

1.b. Gizarte-arauak eta balioak:

Sektoreak nagusi diren gizarte-arau eta -balioak, emakumeen eta gizonen rolei eta berdintasunari dagokienez.

2007an egin zen EAEko emakumeen eta gizonen iritzien ezberdintasunei buruzko azterketaren arabera, ezberdintasunak daude balioetan eta emakumeek eta gizonek beren errealitatea eta bizitza ikusteko duten moduan. Esate baterako, aipagarriak dira sektore honekin zerikusia duten eremuak; hau da, **batzeko, lana banatzeko eta bizitza laboral-profesionaleko arazoak.**

Familiari dagokionez, emakumeek uste dute etxeko lanetan eta seme-alabetan zaintzan gizonek baino zama gehiago daramatela; egia esan, **gizonek baino denbora gehiago ematen dute beren seme-alabekin.** Emakumeei gizonezkoei baino gehiago gustatuko litzaieke familia anitza izatea, eta, beren ustez, gaur egun seme-alaba gutxiago izatearen arrazoia **bizitza laborala eta familiarra batzeko arazoak** dira; alderantziz, gizonek baino gutxiago aipatzen dituzte bizitza garestitzea edo erosotasuna eta askatasuna galtzea bezalako arrazoiak. **Emakumeek gizonek baino neurri handiagoan diote seme-alaben edo lan egitearen artean hautatu beharrean sentitzen direla;** hori dela eta, bizitza laborala eta familiarra batzeko konponbide gisa, neurri handi batean, denbora partzialean lan egitea eskatzen dute.

Emakumeak **ez dira gizonak bezain kontentu agertzen beren lanarekin;** gizonek baino garrantzia gehiago ematen diote lan inguruari eta garrantzia gutxiago soldatari edo igoera lortzeko aukerei. Orokorrean, emakumeek gizonek baino neurri handiagoan uste dute **beren prestakuntza eta esperientziari egokitutako lanpostua bilatzeko zailtasun gehiago dituztela,** erantzukizun postuetara iristeko zailtasun gehiagori egin behar dietela aurre eta langabezian geratzeko arrisku handiagoa dutela.

Orokorrean, **emakumeek gizonek baino neurria handiagoan uste dute ez dagoela berdintasunik etxeko lanen banaketan, seme-alaben zaintzan, ezta lana eskuratzeko aukeretan ere.** Hori dela eta, aipatzen dute gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna emateko, familia harremanak nahiz lan antolamendua aldatu behar direla, nahitaez.

HERRI ADMINISTRAZIOA

- **KANPO-EREMUA**

Herri Administrazioari dagokionez, bereziki, kanpo eremuan, ez dira erabat sexu araberako datuak topatu. Topatu diren datuak OMAk 2003an egin zuen txostenari dagokio, Eusko Jaurlaritzaren arreta zerbitzuaren kalitateari buruzkoak, hain zuzen. Baina datu horietatik ezin dira ondorio nabarmenak atera, sexuaren arabera asebetetze mailan desberdintasunak dauden edo ez jakiteko.

Ezin izan dira eskuratu azterketa gehiago, denbora faltagatik.

- **BARNEKO EREMUA**

Barne eremuari dagokionez, orain arte ez zaizkie Administrazio Orokorreko langileei lan-giroari buruzko galdeketak egin; hori horrela, ezin ditzakegu lortu arazo edo balio sozialei buruzko ideia bat eman diezaguketen datuak, sexuaren arabera, Herri Administrazioaren barruan nagusi direnak, funtzionarioen eta langileen aldetik.

JUSTIZIA ADMINISTRAZIOA

- **KANPO EREMUA**

Euskal Autonomia Erkidegoko Justizia Administrazioan sartuta dauden taldeen ebaluazio azterketa berrikusi zen hiritarren euskal justiziari buruz dituzten balioak eta pertzepzioak topatzeko, baina ez da daturik topatu hiritarren Justizia Administrazioarekiko eta haren funtzionamenduarekiko asebetetze mailan sexuaren arabera ezberdintasunak daudela erakusten digunik.

- BARNEKO EREMUA

Funtzionarioek eta Justizia Administrazioako langileen pertzepzioari dagokionez, eta azterketa beraren arabera,

*galdetegian lortutako datuetatik ikus dezakegu ez dagoela ezberdintasun profesionalik emakumeek dituzten erraztasunei buruz. Azterketari erantsitako talde eta agregatu estatistiko guztietan, **emakumeek talde ezberdinetan gizonek bezainbeste erraztasun dituzten iritzia gehiengoarena da, kasu guztietan. Ez dago salbuespenik. Eta emakumeek eurek beren egoerari buruz duten balorazioa jasotzen da baita ere.***

Inkestatu gutxiengo baten portzentajea hazten doa ordea, uste dutenena emakume abokatuek (%16), prokuradoreak (%11) eta polizia judizialek gizonek baino erraztasun gutxiago dutela lanean; baina, orokorrean, aldaketa horiek ez daki eta ez du erantzuten portzentajeetan emandako oszilazioetatik datoz.

Laginean, emakumeei dagokionez, lanean eta talde ezberdinetan gizonek baino erraztasun gutxiago dituztela dioten portzentajeak honako hauek dira:

- Magistratuak: %5
- Epailleak: %4,4
- Fiskalak: %3,5
- Idazkari judizialak: %2,4
- Ofizialak: %2,8
- Auxiliarrak: %3,4
- Agenteak: %5,6
- Abokatuak: %15,8
- Prokuradoreak: %11,4
- Auzitegi medikuak: %4,6
- Polizia judizialak: %8,9
- Bake epailleak: %6,5

Aldagai ezberdinen emaitzen azterketa xehatua egiten badugu, ondoko datu esanguratsu hauek bakarrik topa ditzakegu: Auzitegi medikuak kritikoagoak dira emakumeak talde guztietan duen egoera ebaluatzerako garaian, batez bestekoa baino; adinekoetan epaitegiko emakume idazkariak beren funtzioei buruz duten pertzepzioa areagotu egiten da (%14); epaitegiko gizon idazkariak, euskaraz hitz egiten dutenek, uste dute emakume agenteek erraztasun gutxiago dituztela, batez bestekoak baino neurri handiagoan (%14,4); emakume abokatuak gizon abokatuak baino egoera okerragoan daudela deritzote; gizon abokatuak (%18) uste dute prokuradoreek erraztasun gutxiago dituztela beren funtzioak aurrera eramateko, gazteenek (%22), Euskal Autonomia Erkidegoan bizitzen 5 urte baino gutxiago daramatenek (%22), eta euskara juridikoa erabiltzen (%18) edo bakarrik hitz egiten dutenek (%25) .

Galdetegia erantzun dutenen ustez, Justizia Administrazioarekin zerikusia duten egoera ezberdinetan emakumea izateak duen eragina aurreko galderan aipatutakoaren antzekoa da (18. galdera). Gehienek uste dute emakumea izateak bestelako ondorioak dituela honako kasu hauetan: kategoriaz igotzean (%80), lekualdaketa eskatzean (%83), lankideekiko harremanean (%86), publikoarekiko harremanean (%77), iritzi publikoari dagokionez (%79) eta autoritateekin eta erakundeekin izandako harremanean (%83). Ildo beretik, esan daiteke beren posizioa kritikoagoa dela abokatuak duten egoerekiko, euskaraz bakarrik hitz egiten dutenen eta gazteenak direnekiko, alegia.

Aipagarria da, galdetegia erantzun dutenen artean, uste dutenak neurri batean areagotu egiten direla emakumeek publikoarekiko harremanean dituzten zailtasunak eta arazoak, baita iritzi publikoan eta autoritateekiko eta erakundeekiko harremanean.

Batez ere, publikoarekiko harremanean zailtasun horiek nabarmenak dira, laginaren batez bestekoan baino, esate baterako, honako hauen artean: epaileak eta magistratuak, epaitegiko idazkariak, abokatuak, Epaimahai Kolegiatuetan lan egiten dutenak, emakumeak eta Euskal Autonomia Erkidegoan bizitzen 5 urte baino gutxiago daramatenak.

Datu horien arabera, esanguratsuak direnak neurri batean, aipatu beharra dago genero-ikuspegia sartu beharra dagoela neurketa sistema kuantitatiboetan nahiz kualitatiboetan, galdetegietatik lortutako datuak ahalik eta xehatuenak eta sakonenak izan daitezen; izan ere, galderak egiteko moduak galdetegia erantzuten dutenen erantzuna baldintzatu dezakete.

II. Antzemandako ezberdintasunak azaltzea, aintzat hartuta diskriminazioa bultzatzen duten egitura arrazoiak, sektorean nahiz zure saileko politikak eragiten duen eremuan.

1.a) atalean zehaztu da dagoeneko

III. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzera bideratutako helburuak zehaztu; helburu horiek jasota daude sail bakoitzak aurrera eramaten dituen programetan.

Zehaztu:

- ✓ Helburua barne hartzen duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

Horretarako, bibliografia hau erabili da:

- *Justizia eta Herri Administrazio Sailaren Programa Orokorra 2010.*
- *Justizia eta Herri Administrazioa Sailaren Programa bakoitzaren Memoria 2010.*
- *1 partida xehatuak- Justizia eta Herri Administrazio Sailaren gastua 2010*
- *Gastuen eta diru-sarreraren egoera. Justizia eta Herri Administrazio Sailaren gastua 2010.*

Hona hemen berdintasuna sustatzeko antzeman den helburu bakarra. Aurrekontua ez da erantsi, langileei dagokien gastua baita, eta ez Sailaren 2010ko aurrekontuei dagokiena.

Programa: 1211 EGITURA ETA LAGUNTZA

Arduraduna Justizia eta Herri Administrazio sailburua.

Helburua: BERDINTASUN POLITIKAK BULTZATZEA SAILEAN ETA LANKIDETZA ZUZENDARITZEKIN ETA EREMUEKIN, 4/2005 LEGEA ETA IX LEGEDIAKO BERDINTASUN PLANA AURRERA ERAMATEKO

1. ekintza Neurriak sustatzea, diseinatzea eta proposatzea, eta berdintasun politikak aholkatu eta ebaluatzea

1. adierazlea: bilera-kopurua: 20

2. adierazlea: Neurriak eta planak diseinatzea eta berrikustea:

60

2. ekintza: Hizketa teknikoa eta organoekin nahiz unitateekin koordinatzea berdintasun arloan

1. adierazlea: bilera-kopurua: 20

Berrikusi diren gainontzeko agirietan ez dira berdintasuna bultzatzera zuzendutako aurrekontu partida jakinak topatu

IV. Emakumeen diskriminazioari aurre egitera bideratutako helburuak zehaztu, edo emakumeen arazo jakinak arindu, sail bakoitzak garatzen dituen programetan.

(Adibidea: Barneko Sailak genero-indarkeriaren biktimei arreta emateko helburuak izan ditzake, bere programetako batean)

Zehaztu:

- ✓ Helburua barne hartzen duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua

✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

Horretarako, bibliografia hau erabili da:

- *Justizia eta Herri Administrazio Sailaren Programa 2010.*
- *Justizia eta Herri Administrazio Saileko Programa bakoitzaren Memoria 2010.*
- *1 partida xehatuak- Justizia eta Herri Administrazio Sailaren gastua 2010*
- *Gastuen eta diru-sarreraren egoera. Justizia eta Herri Administrazio Sailaren gastua 2010.*

Justiziaren mendeko Auzitegi Medikuntzako Euskal Erakundearen eremuan dagoen Justizia eta Herri Administrazio Sailaren programa orokorrak honako hau jasotzen du: "2009an abian jarri ziren Balorazioko Unitate Batekoei dagozkien zerbitzuetan hobekuntzak egingu dira, genero-indarkeria kasuei dagokienez".

Aldi berean, Justizia Zuzendaritzaren programan honako helburu hau jasotzen da, genero-indarkeria jasaten duten emakumeen diskriminazioari aurre egiteko.

Programa: 1412 JUSTIZIA

Arduraduna: Justizia zuzendaria

Sarrera: Arreta berezia merezi dute arreta juridikoko Hitzarmenak eta ofiziozko txandak etxeko indarkeria, genero-indarkeria eta sexu erasoen arloan, emakumeen aldeko lehentasuneko jarduerak gisa, emakumeak babesteko Institutuzio arteko Protokoloen markoan.

Helburua: 5.DOAKO ARRETA JURIDIKOKO LEGEAREN APLIKAZIOA ERRAZTEA, ARRETA BEREZIA JARRIZ ARRETA JURIDIKOKO ETA OFIZIOZKO TXANDA ETXEKO INDARKERIA ETA/EDO SEXU ERASOAK JASATEN DITUZTENEI EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN.

Ekintza 3. Esku-hartzea etxeko indarkeria eta/edo sexu erasoen arloan.

Adierazlea: Abokatuen Euskal Kontseiluarekin Hitzarmena. 3.500 bertaratze.

Berrikusi diren gainontzeko agirietan ez dira emakumeen diskriminazioei aurre egitera zuzendutako aurrekontu partida jakinak topatu.

V. Saileko beste gai garrantzitsu batzuk adierazi, berdintasun politikaren arloan, Aurrekontu Orokorraren Legeari buruzko genero-eraginaren txostena prestatzeko, (adibidez: jarduerak,
--

emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna helburutzat duten edo helburu hori lortzeko laguntzen duten saileko proiektuak).

Aintzat hartuta aurrekontu agirietan zaila dela antzematea azken urteetan Herri Administrazioak nahiz Justizia Administrazioak aurrera eramán dituzten berdintasun politiken inguruan egindako lana, aipatu beharra dago atal honetan hainbat agiri jasotzen direla eta ikus daitekeela Sailak aurrera eramán dituela jarduerak, proiektuak, programak, baliabideak, zerbitzuak eta bestelakoak, berdintasun arloan, emakumeen aurkako diskriminazio-mota anitzetara aurre egiteko. Denbora falta dela eta, ezinezkoa da politika horiek nahiz beren aurrekontuak zehaztea.

Halaber, aipatu beharra dago beharrezkoa dela jarduera eta datu horiek agerian jartzea aurrekontu memorietan, geroko genero-eragineko ebaluazioak egiteko. Era berean, beharrezkoa da ondorengo edizioetan denbora gehiago izatea, genero-eraginari buruzko ebaluazio osoa egin ahal izateko, honako ebaluazio honetan bost puntu nagusi hautatu baitira soilik, hainbat oinarritzko datuekin.

Kontsultatu beharreko agiriak:

- ⇒ Lehendakariordetzaren eta Ogasun eta Herri Administrazio Sailaren berdintasun politikari buruzko programa agiria. 2009. urtea
- ⇒ Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzaren Sailaren berdintasun politikari buruzko programa agiria. 2009. urtea
- ⇒ 2008. urterako jarduera konprometituei egindako jarraipenaren txostena, Lehendakariordetzaren eta Ogasun eta Herri Administrazio Sailaren berdintasun politikari buruzko programa agirian.
- ⇒ 2008. urterako jarduera konprometituei egindako jarraipenaren txostena, Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzaren Sailaren berdintasun politikari buruzko programa agirian.
- ⇒ Justizia Sailburuordetzaren jarduera memoriak, emakumeen indarkeriaren kontrako arloan.
- ⇒ Justizia Administrazioaren zerbitzuen eta baliabideen ebaluazioak eta txostenak, emakumeen aurkako indarkeriari buruz.
- ⇒ Koordinazio protokoloak, genero-indarkeriaren aurkako babes osoko neurrien legea eraginkorra izateko eta Gipuzkoako, Arabako eta Bizkaiko etxeko indarkeriaren biktimak babesteko agindua. Urtarrila, 2009
- ⇒ ...

V. Eranskina: ENPLEGU ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA

LANA ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA

Ekonomia eta Ogasun Zuzendaritzak Enplegu eta Gizarte Gaietako Zerbitzu Zuzendaritzari 2009ko urriaren 7an bidalitako eskaerari erantzunez:

DATU ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN LEGEAN GENERO BATERATUAK DUEN ERAGINAREN TXOSTENA EGITEKO

I. Kuantitatiboki eta kualitatiboki adieraztea gizon eta emakumeek egun duten egoera sailaren politikak eragiten dion sektore eta eremuan

1.a. Baliabideen eskuragarritasuna:

Sailaren politikaren eraginpean dagoen sektorean eta eremuan ikusten diren ezberdintasunak deskribatzea. Bereziki nabarmenduta emakume eta gizonek baliabide-mota ezberdinetara (sozialak, kulturalak, ekonomikoak...) duten eskuragarritasuna, sektorearen arabera.

Hori dela eta, honako iturri hauek erabil daitezke:

- IV. Emakumeen eta Gizonen Berdintasun Plana, arloetara sarrera
- “Emakumeen eta gizonen egoerari buruzko datuak. 2007. urtea”.
- Eustat
- Sektore bakoitzeko txostenak

1.b. Arau sozialak eta balioak:

Sektorean nagusi diren arau edo balio sozialak, emakume eta gizonen paperari eta berdintasunari dagokionez.

II. Nabarmendutako ezberdintasunak azaltzea, kontuan izanik zure sailaren eraginpeko eremu eta sektorean bazterkeria eragiten duten egitura arrazoiak.

III. Sail bakoitzaren programetan aurreikusitako helburuak, emakume eta gizonen berdintasunera zuzendutakoak

Zehaztu:

- ✓ Helburua barne hartzen duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua

- ✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

IV. Sail bakoitzak garatzen dituen programetan emakumeen bazterkeria orekatzeko edo emakumeek dituzten arazoak arintzeko helburuak zehaztu

(Adibidea: Herrizaingo Sailak genero-indarkeriaren biktimak laguntzeko helburuak izan ditzake programetako batean)

Zehaztu:

- ✓ Helburua barne hartzen duen programaren izena
- ✓ Helburua lortzeko neurri-motak
- ✓ Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- ✓ Segimendu eta ebaluaziorako adierazleak

V. Garrantzitsu izan litezkeen sailaren beste gai batzuk adierazi, berdintasun politikaren inguruan eta Aurrekontu Orokorren legean genero bateratuak duen eraginari buruzko txostena egiteko (esaterako: gizon eta emakumeen arteko berdintasuna helburu duten edo horretara laguntzen duten sailen jarduera eta proiektuak).

Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak honako erantzun hau eman du:

I. -Kuantitatiboki eta kualitatiboki adieraztea gizon eta emakumeek egun duten egoera sailaren politikak eragiten dion sektore eta eremuan

II. Nabarmendutako ezberdintasunak azaltzea, kontuan izanik zure sailaren eraginpeko eremu eta sektorean bazterkeria eragiten duten eqitura arrazoiak.

Oharra: I. eta II. puntuetarako erantzuna bateratu da, egindako datu bilketa kuantitatibo eta kualitatiboak batzuetan ikusitako ezberdintasunen azalpena ere badakarrelako.

Enplegua

Produkzio-lana

Egoera enpleguan Autonomia Erkidegoan, sexuaren arabera

Pertsonen lan-egoera lan-merkatuaren aurrean ezberdina da sexuaren arabera eta oraindik ere Euskal Autonomia Erkidegoaren lan-egitura ulertzeko aldagai garrantzitsua da. Aldagai nagusienak erreferentziazat hartuta, puntu hauek ikus daitezke:

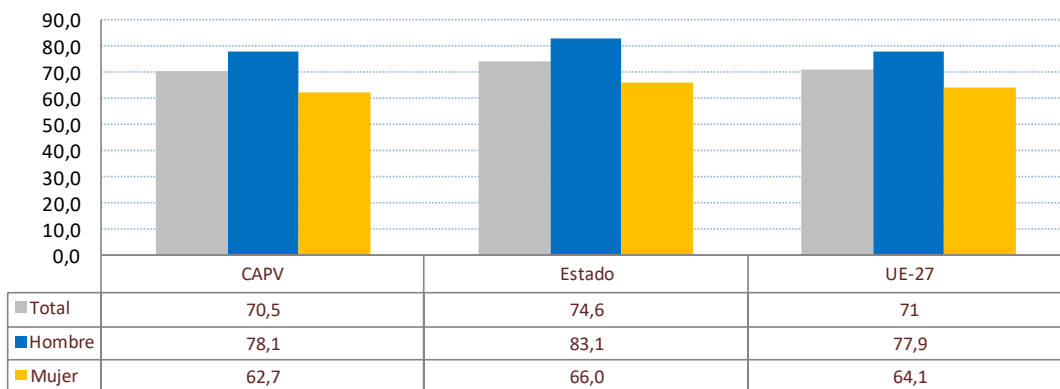
Lan-jarduera

Euskal Autonomia Erkidegoan emakume aktiboen kopurua 454.300 da, biztanle aktiboen %44a. Lan egiteko adin teorikoan (16 eta 64 urte artean) dauden emakumeen jarduera tasa %62,7a da, gizonen tasa baino 15,4 puntu gutxiago.

Konparazioz, Euskal Autonomia Erkidegoko emakume aktiboen proportzioa baxua da, Estatu Espainiarrean emakume aktiboen proportzioa 3,3 puntu gorago dago, adin bereko emakume guztiei dagokienez; eta Europako Batasunean, 1,5 puntu gorago dago. Euskal emakumeen jarduera-tasa Irlanda edo Belgikaren parean dago, baina Europako iparraldeko herrialdeen azpitik (Danimarka, Suedia edo Norvegia baino 15 puntu gutxiago), eta Frantziakoa baino 4 puntu gutxiago eta Alemaniakoa baino 8,7 puntu gutxiago ditu.

Emakume eta gizonen arteko aldea Espainian handiagoa da, gizonen jarduera-tasa Euskal Autonomia Erkidegoan baino pixka bat handiagoa ere bada, eta Europakoa baino baxuagoa da (bertan ere euskal tasa baino baxuagoa dute). Orokorrean, sexuen arteko aldeak Europa iparraldean hurbiltzen dira eta hegoaldean handitu.

Tasa de actividad por sexo

Enplegua

Aktibo gisa zenbatutako 454.300 emakumeetatik 419.800 okupatuta daude, okupatuta dauden gizonak baino 110.200 gutxiago, enplegu guztiaren %44,2a. Emakumeen

enplegu-tasa %58a da eta gizonena %71,8a da Euskal emakumeen enplegu-tasa Europako Batasunarenaren antzekoa da, 8 hamarreko azpitik dago, baina Europa hegoaldeko estatuen gainetik

dago (adib: Espainia, Italia edo Grezia). Frantziako emakumeen enplegu-tasaren ehunekoa 2,6 puntu gorago da euskaldunena baino, Alemanian 8,2 puntu gorago dago eta iparraldeko estatuetan, Danimarka edo Norvegia kasu, 15 puntu handiagoa da.

Sexu eta adinaren arabera enplegu-tasa			
	Gizonak	Emakumeak	Aldea
16/24	25,2	24,7	0,5
25/34	79,3	77,2	2,1
35/44	88,6	73,6	14,9
45/54	85,8	65,5	20,3
55/64	55,0	28,6	26,4

Iturria: Eustat.

Gizon eta emakumeen enplegu-tasen arteko aldeak handitzen doaz, pertsona okupatuen adinaren arabera. Nahiz eta gizonak izan enplegu proportzio altuenak dituztenak, aldea oso txikia da 16 eta 24 urte artean, eta gero eta nabarmenagoak dira 35 urtetik aurrera, eta adin horretatik aurrera sexuen arteko zuloa gero eta handiagoa da.

Jarduera ekonomikoa eta okupazio-profila sexuaren arabera

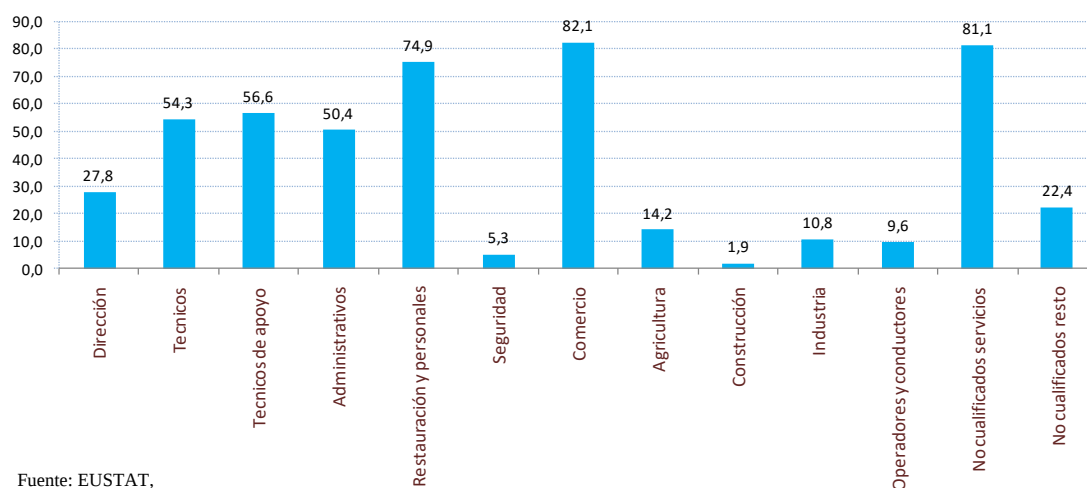
Sexuaren arabera okupazio profilaren aldea oso handia da jarduera eremuaren arabera. Horrela, lehen sektorean, industrian, eraikuntzan eta informazio eta komunikazioaren eremuetan gizonak nagusi dira. Aldiz, kulturen, higiezinetan eta herri administrazioan emakumea nagusi da. Merkataritzan, bankuan eta zerbitzu profesionaletan dago sexu-oreka handiena.

EAEn sexuaren arabera okupatutakoak				
	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Emakume indizea
01. Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	9.400	7.800	1.600	17,0
02. Industria hornitzeko	224.000	179.000	45.100	20,1
03. Eraikuntza.	79.900	71.800	8.100	10,1
04. Merkataritza, ostalaritza eta garraioak	233.200	116.100	117.100	50,2
05. Informazioa eta komunikazioak	24.900	15.100	9.900	39,8
06. Banka eta aseguruak	25.300	12.900	12.300	48,6
07. Higiezineta jarduerak	3.200	1.000	2.300	71,9
08. Zerbitzu profesionalak.	97.000	48.800	48.200	49,7
09. Herri administrazioa, defentsa, hezkuntza, osasuna	192.700	60.900	131.800	68,4
10. Jarduera kulturalak, konponketak eta beste zerbitzu batzuk	60.000	16.500	43.500	72,5
Guztira	949.600	529.800	419.800	44,2

Iturria: EUSTAT, PRA

Euskal emakumeek ordezkapen txikiagoa dute zuzendaritza edo gerentzia postuetan, profil horretako lau postutatik batean bakarrik dago emakume bat. Maila profesionalik gorenean dagoen eskasia hori nolabait orekatzen da teknikari eta laguntza teknikari lanpostuetan presentzia handiagoa duelako. Merkataritza, zerbitzuetako postu ez kualifikatuak, ostalaritza eta pertsonalak emakumezko profilak dira oso. Harritzekoa da dagoen oreka administratzaileen profilean, emakumeak nagusi izango zirela suposa liteke eta.

Tasa feminidad por grupo de ocupación

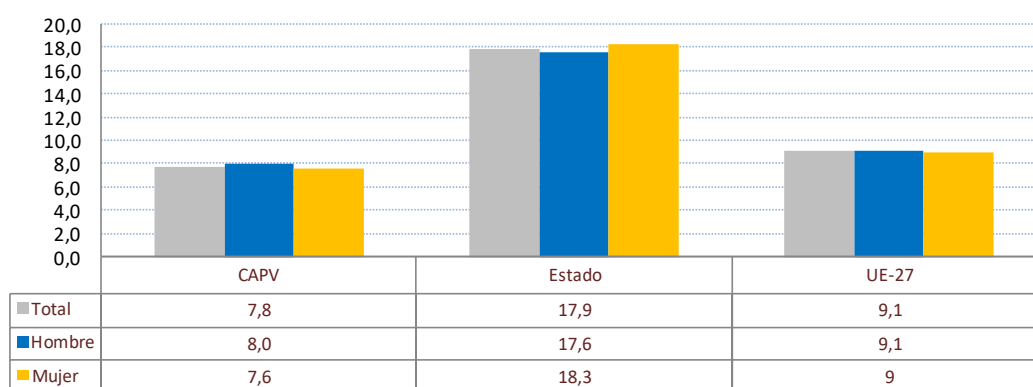

Fuente: EUSTAT,

Langabezia

Krisiak gizonezkoen enpleguan izan duen eragin larria dela-eta, egun emakumeen langabezia tasa (%7,6) gizonena (%8) baino pixka bat baxuagoa da, tradizioz altuagoa izan denean.

Tasa de paro por sexo

Fuente: EUSTAT,

Langabezia tasaren azken datua, 2009ko 2. hiruhilekoari dagokiona, Europako Batasunaren langabezia egoera baino hobea dela adierazten du eta Espainarena baino askoz hobea. Hala ere, lan merkatuaren beherakada azkarrak zifra horiek kontuz interpretatzea gomendatzen digu. Halaber, erregistratutako langabeziak adierazten duen egoera askoz ere okerragoa da, 2009ko irailerako enplegua eskatzen zeuden eta langabe gisa kalifikatuta zeuden emakume-kopurua 63.176 zen. Langabezia administratiboaren tasan, erregistratutako langabe-kopuruaren eta langabeak eta Gizarte Segurantzara afiliatutakoek osatutako biztanleria aktibo teorikoaren arteko lotura ikusten da, eta, orduan, langabezia tasa %13,9ra igotzen da, eta gizonezkoena baino 3,4 puntu gorago dago. Estatu Espainiarrean emakumezkoen langabezia administratiboko tasa %19koa da.

Soldatak

Soldaten egituraren galdetegiaren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoko emakumeak urtean batez beste %28,4 gutxiago irabazten dute gizonek baino. Estatuan aldea txikiagoa da, emakumeek gizonek baino %26,3 gutxiago irabazten baitute. Hauek dira emakumeak lan jardueraren soldata errendimenduan gizonekiko desabaintailan egotea azaltzen duten arrazoi nagusiak: emakumea zerbitzuen sektorean presentzia handiagoa du, eta orokorrean sektore hori ez dago horren egituratuta eta industrian

edo eraikuntzan baino soldata baxuagoak ditu; gainera, emakume gutxiago daude zuzendaritza postuetan; eta badira oraindik ere gainditu gabeko inertzia kultural batzuk.

Batez besteko urteko diru-irabaziak langile bakoitzeko, autonomia erkidegoaren eta sexuaren arabera		
Unitateak: euroak	Estatuan guztira	EAE
Bi sexuak oro har	19.680,8	22.930,0
Gizonak	22.051,1	25.947,0
Emakumeak	16.245,2	18.581,1
Emakumeek gizonetikiko duten soldata adierazten duen %:	-26,3	-28,4
Iturria: EIN. 2006ko soldata egitura		

Erretiroa

Euskal Autonomia Erkidegoko batez besteko erretiro adina nahiko altua da Europarekin (62,9) erkatuz, eta altuagoa da emakumeen (63,9) kasuan gizonetan (62,5) baino. Espainian ere gizonak (63,6 urte) lehenago erretiratzen dira emakumeak (64,5 urte) baino.

Emakumeek gehienbat erretiro sistema orokorra hartu ohi dute. Gizonen kasuan, nabarmentzekoa da 3tik 1ek erretiro partziala hartzea, eta 65 urte izan baino lehen egiten denean, kasu gehienetan (%98,9) txanda-kontratua izan ohi da.

Euskal Autonomia Erkidegoan erretiratzen direnen artean, gizonak (88,5%) Erregimen Orokorretik etorri ohi dira emakumeak (79,3%) baino hein handiago batean. Emakumeek ordezkapen handiagoa dute autonomoetan, nekazaritzan eta etxean batik bat, eta erregimen horretan ez dago ia gizonik.

Kotizazio urteei dagokienez, alde handia dago sexuen artean, EAEn gizonak (40,9 urte) bataz beste 20,3 kotizatu dituzte, emakumeek baino gehiago (20,6 urte). Estatuan, sexuen araberrako aldea, handia den arren (16,9 urte), euskalduna baino baxuagoa da.

Lan erreproduktiboa

Emakundek egindako "Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007" txostenak etxeko lana edo erreproduzitzaila honela definitzen du: "*Familia-*

nukleoaren egunerokotasunerako eta kideen behar fisikoak eta psikologikoak asetzeko eginkizunen konbinazioa”.

Euskal Autonomia Erkidegoko Emakumeen eta Gizonen berdintasunerako IV. Planak adierazi bezala, erreprodukzio jarduerak hau zenbatzen hastea ezinbestekoa da; izan ere, lan horren banaketa emakume eta gizonen artean, oraindik ere, ez da zuzena. Horrenbestez, horretan orekarik ez egoteak gizartearen (ordainutakoaren arabera) prestazioak, etab.), ekonomiaren (diru-sarrerak, enplegua, errenta, etab.), denboraren arloetako eta beste zenbait arlotako baliabideak lortzeko aukeran aldeak dakartza.

Euskal Autonomia Erkidegoan emakume eta gizonen artean erreprodukzio jardueraren banaketaren gaineko estatistika-datuak zehaztutakoaren arabera, Emakunderen “Zifrak, 2007” txostenak azken datuak aipatzen dizkigu, alegia, 2003. urtekoak. Horien bidez adierazi da Euskal Autonomia Erkidegoan emakumeek etxeko produkzioaren % 70 baino gehiago jasaten dutela, bai zaintza eta hezkuntzarako zereginetan, bai jatekoa edo arropa emateko zereginetan.

Estatistikako Institutu Nazionalak egunero etxeko eta zaintzako jarduerak egiteko erabiltzen den denboraren gaineko inkesta egin zuen (2005), eta erantzunak, sexuen arabera, bereizleak izan ziren. Horrela, bada, eremu horretan dagoen aldea, berriro ere, argi eta garbi geratu da. Euskal Autonomia Erkidegoan emakumeen % 93,4ak baieztatzen du egunero erreprodukzio jarduerak eramaten dituela aurrera, eta, aldiz, gizonen % 70,1ak baino ez ditu egiten (Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007. Emakunde).

Erreprodukzio lana banatzeko dagoen alde horrek produkzio-merkatuan eragiten du; ondorioz, emakumeen egoera, gizonen aldean, lan-merkatuan enplegua, egonkortasuna, sustapena, eta abar lortzeko, desberdina da.

2005. urtean, Statistikako Institutu Nazionalak lanean ari diren pertsonen artean azterlana egin zuen, familia- eta lan-bizitzaren arteko bateragarritasunari buruzkoa. Neurtzeko aldagaietako bat, besteak beste, lanean ari diren pertsonen umeak

zaintzeko erabiltzen duten sistema izan zen. Azterlan horren bidez, berriro geratu zen agerian lan-bizitza eta familia-bizitza (zaintzari dagokionez) uztartzea, gizonen kasuan, bizilagunaren zeregina dela eta kontrako kasua ez dela hain ohikoa. Horrela, bada, Euskadin lanean ari diren emakumeen % 8ak baino ez du adierazi bere bizilagunak zaintzen dituela umeak; ordea, gizonen % 40ak adierazi du beren bizilagunak zaintzen dituela (Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007. Emakunde).

Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzak Sailak egindako *Gizarte-zerbitzuak eskatzeko Txostena, 2006* txostenak zaintzaileen egoera aztertu du. Zaintzaileei galdetu zitzairen zaintzeko zereginei aurre egiteko inoiz laneko edo gizarteko jardueraren bati uko egin dioten, eta ia % 60ak baietz erantzun zuen. Horien artean, emakume eta gizonen arteko aldea ez da nabarmena; baina ukapen-mailak, ordea, generoaren arabera desberdintasunak ezartzen ditu. Gizonen arteko %12ak jarduera horri osotasunean egin diola uko adierazi du, eta, emakumeen kasuan, berriz, ia % 30ak. Gizonezko zaintzaile baino emakumezko zaintzaile gehiago dagoela kontuan hartuta, erreprodukzio-lanak produkzio-lanean duen eragina nabarmentzekoa da emakumeen kasuan (Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007. Emakunde).

Gizarte Gaiak

Pobrezia eta ezberdintasun sozialak

1986tik Eusko Jaurlaritzak erabilitako hurbilketa metodologikoari jarraiki (EPDS metodoa), **mantenu pobreziarako arriskuaren adierazlea** Euskal Autonomia Erkidegoan 2008an %4,6an zegoen eta 36.955 etxeei eragiten zien. Intzidentzi atxikiagoa da pobrezia banaka neurtzen denean, eta, kasu horretan, ikus daiteke eragindako pertsonak 88.643 direla, hots, biztanleen %4,1a.

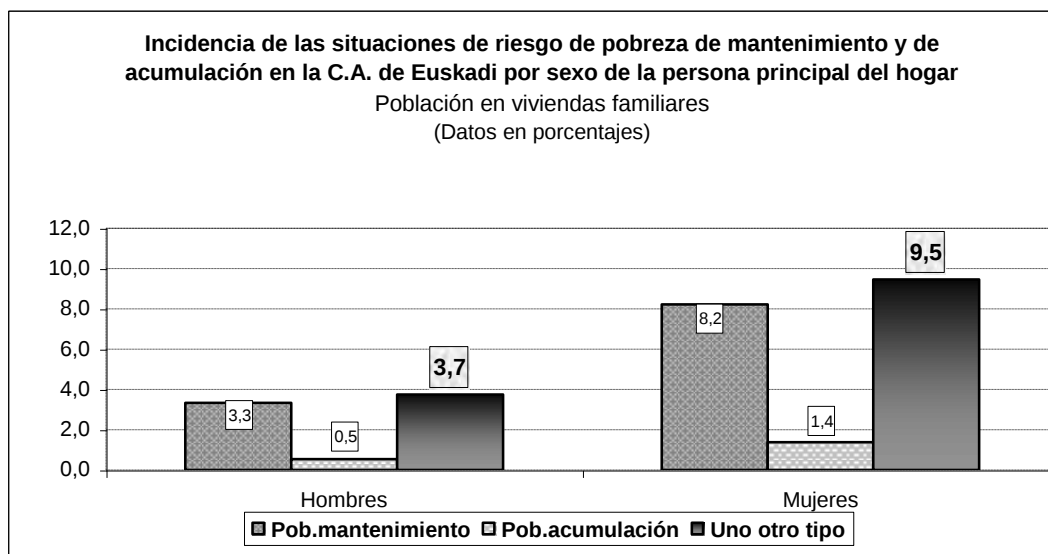
Ongizate faltarako arrisku adierazlea gure erkidegoan honako hau da: Euskadiko etxeen %17,8an, 141.605 guztira. Banakako intzidentzia berriz ere txikiagoa da, eta

Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleen %14,6ari eragiten dio, hau da, 313.215 pertsonei.

Probezia arriskua duten taldeak

Emakumeak

Mantenu eta metatze pobreziaren intzidentzian dauden aldeak sexuaren arabera oso garrantzitsuak dira, eta emakumeak buru dituzten etxeen kalteetan izan ohi dira. Pobrezia-mota edo besteren intzidentzia ia hiru aldiz handiagoa da emakume baten mende dauden pertsonetan (%9,5a, eta gizona buru denean, ordea, %3,7a).

Euskal etxeetako buruen ezaugarri soziodemografiko nagusiak kontuan izanda, pobreziarako arrisku egoeretako batek gehien kaltetutako biztanleen kasuan, etxeoko buruak ezaugarri hauek izan ohi dituela ikusi daiteke:

- * 45 urtetatik beherako emakumea, orokorrean okupaturik gabe, guraso bakarreko familia batean (pobrezia arrisku bateratua %70,9).
- * Emakume bakarra, 45 eta 64 urte artean eta orokorrean okupatu gabe (pobrezia arrisku bateratua %36,8).

- * Europako Batasunaz kanpoko nazionalitatea duen pertsona bat (pobrezia arrisku bateratua %34,3)
 - * Emakume bakarra, 65 urtetik beherakoa eta orokorrean okupatu gabe (pobrezia arriskua %32,6).
- (Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunen Inkesta 2008)

Emakume etorkinak

2005 eta 2009 artean, EAEn erroldatutako etorkinak %81ean igo dira. 2005ean Euskadin 72.894 etorkin bizi ziren; 2009ko urtarrilaren 1ean, erroldatutako atzerritarrak 132.189 ziren. Azken urtean, atzerritarren kopurua %12an igo da.

Euskal Autonomia Erkidegoko biztanle atzerritarrak ia kopuru berdinetan banatzen da, sexuaren arabera: %51,9 gizonak dira eta %48,1 emakumeak.

(Ikuspegi: EAEko biztanle atzerritarren 29. panoramika 2009)

Migrazio fluxuetan, emakumeei eta etniari dagozkien ezberdintasunak daude, hau da: talde hegoamerikarretan, mestizo, gaztelania hiztun eta katolikoan emakumeak dira nagusi, eta talde afrikarretan, arabiarretan eta musulmanean, gizonak.

- Hezkuntzaren aldetik, immigrazioak izaera selektibo du: analfabetismo maila baxua dago eta unibertsitate tituluak dituzten pertsona ugari daude –bereziki emakumeen artean–.
- Migrazio proiektuaren arrazoiei dagokionez, emakumeetan erabaki pertsonala erabakigarria da, batez ere duela gutxi iritsi direnen artean, nahiz eta familia berriz batzeko aukerak garrantzia duen, batik bat talde musulmanean.
- Gizarte hartzailearen enplegu kalitatearen rankinak erakusten du okupazio egitura etnien arabera banatuta dagoela, eta horrek esan nahi du atzerritarrak bertakoek egin

nahi ez dituzten lanetan aritzen direla edo/eta bertakoek egiten duten lanetan, baina lan esku atzerritarrak lan baldintza oso txarrak onartu behar izaten ditu.

Emakume etorkinak bereziki ahulak dira eta bada sorgin gurpil bat enplegu sorreraren eta kontratuaren erregulazio ezaren artean, lanaldi partzialarekin eta soldata eskasekin batuta.

- Emakume etorkinek okupazio geto batzuetatik ateratzeko aukerak elkarri lotutako faktore batzuen menpe daude: hezkuntza maila eta gizarte hartzailaren hizkuntzaren ezagutza, migrazio proiektua eta bertan parte hartzen duten sareak, gizarte hartzailan ematen duten denbora *–finkatze denboraz ezagutzen dena–*, eta, logikoki, familiaren egiturari duten botere edo subordinazio-posizioa.
- Publiko/pribatuaren eraginkortasunak erakunde sozialak baloratzean, generoa dena delakoa ere, migrazioaren sustrai sozioekonomikoa agerian uzten du eta gizonek eta emakumeek *–jatorrizko herrialdeak baldintzatuta–* eremu initimoetan ohiturak mantendu nahi dituztela erakusten du, hala nola, familia, lagunak eta erlijioa.

(Ikuspegi: 2009ko Otsaileko Panoramika - Generoa eta Immigrazioa EAEn 2007)

Emakumeak eta drogen kontsumoa

Drogazaletasunak berez generorik ez duen arren, agerikoa da drogen efektua *–maila fisikoan eta psikosozialean–* ezberdina dela emakume eta gizonen kasuan. Hala ere, drogazalearen eredia gehienbat *–gizartearen irudian, literatura espezializatuan eta tratamendu formuletan–* gizonezkoen esperientziatik abiatuz osatu da: bestelako alderdi mediku eta sozialen moduan, emakume drogazalea ez da kontuan hartzen,

prebentzioan, hautematean eta arreta soziosanitarioan eta zerbitzuen plangintzaren antolatzaileentzat eta zaletasunen eremua ikertzen dutenentzat.

Droga kontsumitzaileak batik bat gizonak diren arren, datuek agerian jartzen dute gero eta emakume gehiago dagoela drogak hartzen dituenen. Gaiari buruz argitaratu den literaturaren arabera, baieztatu daiteke emakumeek gizonen droga berdinak hartzen dituztela, baina beste era batean, beste kopuru batzuetan eta abeste arrazoi batzuegatik, eta horrek kontsumoaren ondorioak aldatzen ditu eta beste tratamendu behar batzuk eskatzen ditu. Hortaz, emakumeen artean gero eta kontsumitzaile gehiago daude, nahiz eta gizonezkoen kontsumo eredu ezberdina izan.

Noizbait bizitzan droga ilegalak hartu izana generoaren arabera (%)						
		Cannabisa	Anfetaminak	Droga sintetikoak	Kokaina	Haluzinagarriak.
Gizonak	15 -19 urte	44,4	9,3	5,6	3,7	3,7
	20 -24 urte	61,4	31,6	19,3	17,5	15,8
	25 -29 urte	48,4	24,7	12,9	21,5	11,8
	30 -34 urte	59,3	14,0	3,5	19,8	7,0
	Guztira 15-34 urte	53,4	20,0	10,0	16,9	9,7
Emakumeak	15 -19 urte	43,2	2,3	2,3	2,3	2,3
	20 -24 urte	53,1	18,4	6,1	16,3	4,1
	25 -29 urte	40,5	17,6	10,8	16,2	12,2
	30 -34 urte	32,6	11,6	3,5	10,5	4,7
	Guztira 15-34 urte	40,7	13,0	5,9	11,9	6,3

Iturria: Euskadi eta drogak 2002.

Gizarteak emakume kontsumitzailea estigmatizatzerakoan mesprezatu egiten du sexu kide edo bikote gisa, "emakume erraza" delako, eta horrek egoera ahulagoan eta jazarpen arriskuan uzten du.

Bimendekotasuna edo subordinazio bikoitza: mendekotasun-mota hau emakume drogazaleetan ematen da, beren generoaren gizarteratzearen ondorioz. Sustantziaren mendekotasunari, babesletzat hartzen diren bikote edo irudi maskulinoarekiko mendekotasuna erantsi behar zaio. Faktore horrek sumisioa eta autonomia falta eragiten ditu, zaletasun jokaerak imitatzen dira eta gizartetik isolatzea dakar.

Genero-ikuspegitik droga kontsumoa aztertzen duten ikerketek emaitza ezberdinak ematen dituzte emakume eta gizonen kasuan. Orokorrean onartzen da emakumeen droga kontsumoak beren sexu edo/eta generoak baldintzatutako ezaugarri batzuk dituela:

- toxikotasun handiagoa eta zaletasun azkarragoa eta larriagoa (handiagoa), emakumearen ezaugarri fisiologikoak direla eta.
- gizarte ondorio ezberdinak: mendeko emakumearen estigmatizazioa eta toxikomanoa zurrunago doan eragin bat, berez aintzapean seme-alabak edo/eta beste pertsona batzuk dituelako.
- uzteko zailtasun handiagoak: familiak gutxiago laguntzen du; tratamenduetara sartzeko muga handiagoak, eta, ondorioz, bertan duten ordezkartza eskasa.
- Arrisku faktore zehatzak, eta, horien artean bimendekotasuna nabarmentzekoa da.
- Babes faktoreak, hala nola, haurdunaldia eta amatasuna.
- Kontsumoan arriskua kontrolatzeko estrategia propioak diseinatzea.

(Iturriak: *Emakumeak eta drogen kontsumoa 2003*)

Pobreziak eta bazterkeriak emakumeetan eragin handiagoa izatea emakume eta gizonen arteko ezberdintasunen isla bat gehiago baino ez da, ondasun eta baliabide ekonomiko, kultural, politikoen eta bestelakoen eskuragarritasuna ezberdina delako. Ezberdintasun hori are handiagoa da generoaz gain, beste faktore batzuk daudenean, hala nola, gutxiengo etniko batekoa izatea, arraza, kolorea, gaixotasuna, ezintasuna, mendekotasuna... bazterkeria anitza izenez ezagutzen den kontzeptua, alegia. Hortaz, lehentasunezko helburu izan behar dute gizarte politiketan.

Arau sozialak eta balioak:

Lana funtsezko elementua da gizarteratzean eta autonomia ekonomikoa bermatzeko. Lana, osoko ikuspegi batetik ulertuta, lan produktiboa eta ugalketa lana barne hartzen du. Bien arteko ezberdintasuna da lan produktiboak merkatuan balioa duela eta tradizioz gizonak egin dutela, eta erreproduzio lanari, aldiz, ez zaio horrelako baliorik aplikatzen eta bete egin da eta orain ere betetzen da, batez ere emakumeen doaneko lanetik abiatuta.

Lan-mota bien arteko balio ekonomikoaren arteko ezberdintasun horrek esan nahi du genero-berdintasuna lortzeko, emakumeen doaneko lanaren balio ekonomikoa aitortu behar dela eta jardura biak gizon eta emakume artean banatu behar direla, oinarritzko gizarte beharrak asetzen baitituzte. Hori gertatzen ez den bitartean, ez da berdintasunez hitz egitea posible izango emakume eta gizonen arteko irismen eta garapen profetionalean.

Lan merkatuan gizonak eta emakumeek duten partaidetza oraindik ere ezberdina da. Emakumeak merkatu horretara oso berandu sartu dira eta partaidetza oraindik ere gizonena baino baxuagoa da.

Arrazoiak da pertsonen generoaren arabera paper ezberdinak ematen zaizkiela, gizarte patriarkal batean. Emakumeen lehentasuna izan da beti etxeko lanak egitea eta mendekotasun egoeran daudenak zaintzea, eta gizonak, aldiz, eremu publikoan egon dira, etxetik kanpo, familia mantentzen, eta enplegu, politika eta ekonomian sartuta.

Egun, emakumea lan produktibo eta soldatapekoan sartzean aurrerapenak eman diren arren, egoera ez da berdina. Izan ere, arau sozialek oraindik ere emakumeei esleitzen baitizkiete etxeko lanak eta neurri handi batean, mendekotasun egoeran dauden pertsonen, seme-alaben eta pertsona nagusien zaintza. Emakumeak izan ohi dira gehienetan lana egiteari erabat edo partzialki uzten diotenak beste lan horiek egiteko. Lana eta familia bateratzera bideratutako eskubideak (eszedentziak edo lanaldi murriztuak, esaterako) erabiltzen dituzten gehienak emakumeak dira. Horrek argi islatzen da Justizia, Enplegu eta Gizarte Segurantzako Sail ohiak emandako laguntzen estatistiketan (egun, Eusko Jaurlaritzaren egituratze berrian Enplegu eta Gizarte

Gaietako sailak bere gain hartzen ditu). Izan ere, diru-laguntza horien onuradunen %5a bakarrik dira gizonak.

Gizarte antolakuntzako eredu berri bat lortzeko, beharrezko da, lehenbizi, gizonek erantzukizuna hartzea etxeko lanetan eta zaintza lanetan. Hori lan munduan esan nahi du gizonezkoek aitatasun baimena keta mendekotasun egoeran dauden pertsonak zaintzeko baimenak erabili behar dituztela.

Gizonen eta emakumeen arteko ezberdintasun bat dago eta hori beste faktore batzuetara lotuta, emakumeak ahultasun egoetan eta batzuetan bazterkeria anitzean kokatzen ditu.

III eta IV – Zehaztu zeintzuk diren Enplegu eta Gizarte Gaietako sailaren programetan aurreikusitako helburuak, emakume eta gizonen berdintasuna sustatzeko edo emakumeen bazterkeria orekatzeko edo emakumeek dituzten arazoak arintzeko.

Programa: 3111 EGITURA ETA LAGUNTZA

Arduraduna: KABINETE ZUZENDARIA ETA ZERBITZU ETA ERREGIMEN JURIDIKOKO ZUZENDARIA

Helburua: BERDINTASUN PLANA EZARRI ETA JARRAITZEA

Ekintza: Saileko berdintasunerako taldearen bilerak

Adierazlea: 11 bilera

Ekintza: Sail arteko Talde Teknikoaren bilerak

Adierazlea: 11 bilera

Ekintza: Saileko Berdintasun Planean aurreikusitako jarduerak egikaritu eta betetzea

Ekintza: Genero-eraginaren txostenak.

Adierazlea: 30 txosten.

Ekintza: Zirkularrak eta jakinarazpenak

Adierazlea: 10 zirkular eta jakinarazpen

Zenbatekoa: 50.000 € (Berdintasun Unitatea)

Programa: 1312 GARAPENERAKO LANKIDETZA

Arduraduna: GARAPEN LANKIDETZARAKO ZUZENDARIA

Helburua: JARDUEREN INPKATUA ETA KOORDINAZIOA SAKONTZEA

Ekintza: Laguntza Sahara azpiko Afrikan egindako lankidetza jarduerentzat

Adierazlea: Emakume erakundeak helburu dituzten jardueretarako gutxieneko kuota.

Adierazlea: Hegoalderako ekintzetara zuzendutako tresnen osoko zuzkiduraren %10a ematen zaie emakumeek zuzendutako erakundeen jarduereri edo emakumeei soilik zuzendutako jarduereri edo emakumeen egoera eta posizioan positiboki eragiten duten proiektuei, genero-harremanak eraldatuz.

Kopurua: 5.005.067

Helburua: GENERO ETA GIZA ESKUBIDEEN IKUSPEGITIK EGONKORTZE
PROZESUAK SUSTATU

Ekintza: Genero-berdintasunaren aldeko erakunde aldaketetarako prozesuak sustatzeko lankidetza erakundeak laguntzea.

Adierazlea: Laguntzak eskatu dituzten erakundeak: 8

Adierazlea: Emandako diru-laguntzen kopurua 6

Adierazlea: Tresnaren ebaluazioa eta berrikuspen txostena: 1

Kopurua: 140.000 €.

Ekintza: Genero-berdintasunaren aldeko prestakuntzarako laguntzak.

Kopurua: 290.000 €

Ekintza: Berdintasunaren gaineko intzidentzietarako Ekuadorreko Ikerketa Fundazioarekin hitzarmena.

Kopurua: 86.379 €

Ekintza: Generoari buruzko jardunaldi bat antolatzea sektoreren batekin lotuta, GGKEetara zuzenduta: 1

Ekintza: Lankidetza tresnak aztertzea genero-ikuspegitik: 3

Garapenerako Lankidetza eta Laguntza Funtsa, FOCAD, da Euskaditik egiten diren nazioarteko elkartasun eta lankidetza publikoko ekimenak kanalizatzeko tresna nagusia. Deialdi hori urtero argitaratzen da eta Finantzetarako Euskal Kontseiluak ezartzen ditu Funtsa horretara esleitutako zenbatekoak, eta dagozkion Dekretu eta Aginduen bidez erregulatu eta deitzen dira urtero emango diren laguntzak.

Finantzatuko diren programa eta proiektuen eremuan, deialdi bietako funtsen %10a gordeko da, emakumeei zuzendutako proiektuetarako eta genero-berdintasunerako ekimenetarako. Azken ekitaldietan sustatu izan den estrategia baten egonkortzea da, eta genero-ikuspegia barne hartzen du, ulertzen duelako genero-berdintasuna garapenarekin batera doala.

Zentzu berean, baina lankidetza agenteak indartzera zuzenduta, 197/2008 Dekretuaren bidez laguntzak erregulatzen dira Genero Berdintasunerako Erakunde Aldaketarako Prozesuak sustatzeko. Laguntza horien bigarren deialdia 2010ean izango da, eta euskal GGKEei zuzentzen zaizkie, genero-politika instituzionalak formulatu eta ezartzeko.

Prozesu horiek ikuskatzeko, Genero eta lankidetzaren arteko loturaz sentikortzeko jardunaldi bat antolatuko da.

PROGRAMA: 3123 GIZARTE-ZERBITZUAK

Arduraduna: GIZARTE ZERBITZUETAKO ZUZENDARIA ETA
DROGAZALETASUNETAKO ZUZENDARIA

Gizarte Zerbitzuetako Zuzendaritzaren programa Gizarte Zerbitzuetako Sistema Publikoa garatu eta indartzeari estu lotuta dago, Ongizatearen Estatuaren ardatz nagusi den heinean.

Gizarte Zerbitzuetako Zuzendaritzaren lanak indartuko da Gizarte Gaietako gainerako Sailburuordetzen harremanarekin, Zuzendaritza honen lan irizpideetan ahultasun egoerak artatzeko orientazioak uztartuz, Gizarte Zerbitzuen politika orokorraren markoan eta bereziki drogazaletasunei, immigrazioari, haurtzaroari eta nerabezeroari dagokienez.

Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzan gizon eta emakumeen arteko berdintasun politika eraginkor bat sartzea eta genero-indarkeriaren biktimei zuzendutako zerbitzuak artikulatu eta sustatzeko, eta Emakunde eta Genero Indarkeriaren kontrako Zuzendaritza beste bi erreferente nabarmen dira eta 2010ean horiekin lankidetzan indartuko da.

Eskumen markoak ezartzen du Gizarte Zerbitzuetako Zuzendaritza dela EAEn Gizarte Zerbitzuen plangintza orokorra egiten duen erreferente administratiboa da, erakunde arteko koordinazioaz eta Gizarte Erakundeekiko koordinazioaz arduratzen da eta gizarte zerbitzuen egoera behatu eta jarraitzen du. Agindu hori betetzeko, arauak garatzeko egutegi garrantzitsua antolatu da 2010erako. Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzarako erreferentziazko arau eremua Gizarte Zerbitzuei buruzko 12/2008 Legeaz eta Autonomia Pertsonala Sustatzeko eta Mendekotasun Egoeran dauden Pertsonak Artatzeko Legeaz osatzen da. Bi lege testuez gain, Familia Bitartekaritza Legea eta Adopzio Legea dira Zuzendaritza honen lanaren beste bi ardatz gidariak.

Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzan nabarmentzekoa da transferentzia eta diru-laguntzetatik ateratako zenbateko bat, kontuan izanik topaguneak eta bitartekaritza zerbitzuak.

Kopurua: 1.019.500 €

PROGRAMA: 3123 GIZARTE-ZERBITZUAK

Arduraduna: DROGA GAIETAKO ZUZENDARITZA

Helburua: ERAKUNDE, ORGANIZAZIO ETA EKIPO TEKNIKOEN KOORDINAZIOAREN BITARTEZ GARATU BEHARREKO JARDUERETAN LANKIDETZA ETA KOHERENTZIA SUSTATZEA.

Ekintza: EAEn beste zerbitzu batzuek egiten dituzten Esku-hartze Planetan parte hartzea: Emakumeentzako Ekintza Positiboen Plana, Gazte Plana eta Ijito Plana.

Prebentzio eta kalteak murrizteko programaren barnean eta emakume drogazaleei zuzentzen diren heinean, programa eta laguntza zuzenetik zenbateko hau erabiltzen da: 529.644 €

PROGRAMA: 3124 FAMILIA ETA KOMUNITATE POLITIKA

Arduraduna: FAMILIA ETA KOMUNITATE POLITIKAREN ZUZENDARIA

Helburua: FAMILIA ETA KOMUNITATE POLITIKA

Ekintza: Bizitza pertsonala, familia eta lana bateratzeko laguntzak

Adierazlea: Seme-alabak zaintzeko gurasotasun eszedentziak. 7.500

Adierazlea: Lanaldi-murrizketak seme-alabak zaintzeko. 34.600

Adierazlea: Mendekotasun egoeran dauden senitartekoak zaintzeko eszedentziak eta jardunaldi murrizketak. 2.200

Adierazlea: 3 urtetatik beherakoak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzak: 4.700

Ekintza: Bateratze neurri guzti horiek langile autonomoetara hedatzea, Lan Autonomoaren Estatutua arau garapena ematen denean.

Adierazlerik gabe

Ekintza: 3 urtetatik beherakoak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzak. 4.700

Helburua: AFEKTU-SEXU AUKEREN EREMUAN ASKATASUN ETA BERDINTASUN BENETAKO ETA ERAGINKORRA SUSTATZEA

Ekintza: Indarrean dauden ekimenak birplanteatzea, aldatzea eta berrabiaraztea.

Adierazlea: 28 E- Gay, lesbiana eta transexualen nazioarteko egunaren ospakizunean laguntzea 1

Kopurua: 5.000 €

Familia eta Komunitate Politikaren Zuzendaritzaren helburua da sistema koherente bat koordinatu, antolatu eta sustatzea, familiak lagundu eta babestu ditzan gizartearen oinarritzko elementu gisa, familia ereduen aniztasuna eta kide guztien autonomia, berdintasuna eta garapena errespetatuz, gure gizartean betetzen dituen funtzioak laguntzeko.

Onartu berri den Familiak laguntzeko 13/2008 Legearen aginduari jarraiki, Eusko Jaurlaritzak Familia Politikan dituen eskumenak eta zuzendaritza honen bokazio komunitarioa kontuan izanik, zuzendaritza honek familia politika bi alderditatik ulertzen du: familiei zuzendutako neurri eta jarduerak mantendu eta sustatzea eta dauden sistemek familia ikuspegia bereganatzea (Hezkuntza, Osasuna, Etxebizitza, Ogasuna,

Justizia, Kultura, Gizarte Zerbitzuak, etab.), familia guztiek gizartean betetzen duten funtzioa sistema guztietan indartuta ikus dezaten.

Horrela, 2010erako lan helburuen artean, nabarmendu behar dira bizitza pertsonala, familia eta lana bateratzeko laguntzak.

Afektu-sexu aukeren eremuan askatasun eta berdintasun benetako eta eraginkorrak sustatzeari dagokionez, eta baztertutako aukera sexualak (gay, lesbiana, transexual eta bisexualak) dituzten pertsonak aukera berdina eta normalizatuak izan ditzaten eta eremu sozial, kultural eta legalean eta hezkuntza eta lanean homofobia adierazpenak errotik kentzeko, 2009ko azaroan hasitako partaidetza prozesuarekin jarraitu nahi dugu, parte har dezaten gay, lesbiana, transexual eta bisexual erakundeak EAEn afektu-sexu askatasun eta aniztasunari buruzko agenda politikoa egiteko, Berdindu zerbitzua birplanteatzeko, eta baita ere diru-laguntzak eta 28E Kanpaina, hau da, gay, lesbiana eta transexualen eskubideen nazioarteko eguna.

3211 PROGRAMA ENPLEGUA

Arduraduna: LAN ETA PRESTAKUNTZA ZUZENDARIA
ENPLEGU PLAN OROKORRAK ETA SEKTOREKAKOAK

2007-2010 Enplegu Plana aurreko gobernuen ekimen eta ahaleginaren emaitza den ekimenetako bat da eta helburuak lortu diren ebaluatu eta berrikusteko, plangintzarako eta erakunde koordinaziorako erabiliko dugu. Hala ere, berrikusi behar da, egungo krisi egoera larritu egin baita plana egin eta aurreikusi zeneko momentuarekiko, eta helburu originaletako batzuk egokitu eta biziberritu behar dira eta lan munduratzeari sustatzeko jarduera berriak osatu, enplegu mailak handitu giza kapitalean inbertituz eta enpleguaren egonkortasuna eta kalitatea sustatu eta behar eta ezaugarri bereziak dituzten taldeentzako neurriak diseinatu.

Egindako diagnosi kuantitatibo eta kualitatibotik abiatuz, eta enplegu politikekin eta Enplegurako Estrategia Europarrarekin koherentzian, 2007-2010 Enplegu Plana egituratzen duten ardatzak hauek dira eta 9 ardatz horietatik guk hauek ditugu:

I. ardatza: Emakumeek lan merkatuan duten presentzia handitzea, oztopoak kenduta eta egokitzen lagunduta, emakumeek kalitatezko enplegua lor dezaten.

4. helbururako, **LAN KONTRATAZIOA SUSTATZEA**, lan munduratzea errazten duten tresnak sortuko dira kontrataziorako laguntza zuzenekin, bazterkeria arriskuan dauden langabe taldeek lan merkatuan sartzea ekiditen duten oztopoak kentzeko; horretarako, talde hauei egindako kalitatezko enpleguaren kontratazioa diruz lagunduko da: emakumeak, tratu txarren biktima diren emakumeak, adineko langabeak, gazteak, ezinduak, buru gaixotasunak dituztenak, luze langabezian daramatenak, guraso bakarreko familia baten ama edo aita, terrorismo biktimak, gizarteratze enpresa batean munduratze sozio-laboralerako prozesua amaitu dutenak, munduratzeko gutxieneko diru-sarreraren onuradunak edo gizarte larrialdiaren onuradunak, drogazale izandakoak eta lanpostu batean egoten ahalbidetzen dien kartzela erregimenean dauden presoak.

Langabeak kontratatzea lagunduko da, lana eta familia bateratzeko jarduerak egiten dituzten lanaldi liberatuak betetzeko.

5. helbururako, **LEHENTASUNEZKO ARRETA DUTEN LANGABEEK SUSTATUTAKO ENPRESA EGITURAK SORTZEA SUSTATZEA**, lan munduratze zaileko langabeei laguntza emango zaie, jarduera ekonomikoak martxan jar ditzaten.

8. helbururako, **2007-2013 ARTEAN ENPLEGU POLITIKA AKTIBOEN EREMUKO ETA EUROPAKO GIZARTE FUNTSAREKIN LOTUTAKO JARDUERAK EGOKI GAINBEGIRATZEA**.

Programa horren barnean finantzatutako proiektu guztiak genero-ikuspegia barne hartu behar dute.

Arduraduna: GIZARTE EKONOMIA, ENPRESAREN GIZARTE
ERANTZUKIZUNA ETA LAN AUTONOMOKO ZUZENDARIA

Helburua: GIZARTE EKONOMIAKO ENPRESAK SORTZEKO LAGUNTZAK

Ekintza: Enpresak sortzea

Oharra: Ez dago emakumeei bereziki zuzenduta, baina Kooperatiba eta Lan Elkarleen kasuan, langile-bazkideek behin betiko jarritako ekarpenaren bikoitza ematen da (6.000 euro gehienez bakoitza, enpresako gehienak emakumeak baldin badira). Irizpide berbera jarraitzen da genero-indarkeriaren biktimen kasuan.

PROGRAMA: 3231 PRESTAKUNTZA

Arduraduna: LAN ETA PRESTAKUNTZA ZUZENDARIA

GIZARTE ETA LAN BERRIKUNTZAKO ZUZENDARIA

Enplegu eta Prestakuntza Zuzendaritzaren konpromisoa Enplegurako Europako Estrategiarekin batera doa, eta enplegua defendatu eta babestean datza, krisi ekonomiko larri hau gainditzeko laguntzen duten estrategiak garatuz. Pertsonen prestakuntzan inbertitzea eta enpleguen kalitatea hobetzea funtsezkoa da krisia gainditzeko.

Lan biziak guztirako osoko eredia sustatuko da, enplegua ardatz nagusi izanda, garapen pertsonala laguntzeko eta lan eta etengabeko prestakuntza-sistema guztien partaidetza bultzatuz, enpresetara hurbilduta.

Prestakuntza jardueretan parte hartzerakoan, lehentasunezko talde izango dira lan merkatuan sartu edo mantentzeko zailtasun handienak dituztenak: emakumeak, 45 urtetik gorako pertsonak, ezinduak, terrorismoak kaltetutako pertsonak edo terrorismoaren biktimak, genero-indarkeriaren biktimak, kualifikazio txikiko langileak.

Gizarte eta Lan Berrikuntzako Zuzendaritzak krisi ekonomikoak eragin eta kaltetutako bi eremutan esku hartzen du: gizartea eta enplegua.

Zuzendaritzak helburu izango du berrikuntzatik abiatuta plangintza bat osatzea, eta jarduera hauek burutuko ditu, besteak beste: lan agendan lana eta familia

bateratzearekin lotutako gaiak sartzeta eta enpresetan berdintasun planak sustatu eta laguntzea.

Lehentasunezko helburua da lan munduan berdintasun aukeran aurrera egitea, emakume, ezindu eta baztertutako pertsonak artatuz, eta genero-indarkeriaren biktima diren emakumeak laguntzea, lana mantentzen dezaten eta lan eta gizartean munduratu daitezten.

Lana eta familia bateratzean aurrera egitea eta lanaldien antolakuntza modu berriak sustatzea.

HELBURUA: OROKORREAN LANGABEZIAN DAUDENAK ETA AKTIBO IZAN DAITEZKEEN PERTSONA INAKTIBOEN LAN PRESTAKUNTZA.

Jarduketa: Lankidetzak akordioak Udalerri, Garapen Agentzia eta prestakuntza publiko eta pribatuekin, lan kualifikaziorako jarduerak garatzeko (teoriko-praktikoak, lan postuan ikastea, enplegu-prestakuntza) bazterkeria arriskuan daudenentzat, lan munduratzeko zailtasunak dituzten emakumeentzat, ezinduentzat, langabezian luze daramatenentzat, etab.

Adierazlea: 15.000 pertsona prestakuntzan (ez dakigu zehazki zenbat diren emakumeak edo arazoak dituzten edo bazterkeria anitza jasaten duten emakumeak).

HELBURUA: IKERKETA

Ekintza: Ikerketa, analisi eta txostenak egitea, lana, enplegua eta prestakuntza eremuetan bide berriak irekitzeko erabakiak hartzea errazagoa izan dadin.

Ikerketa eremuetako bat hau izango da:

- Familia bizitza eta lana uztartzea:

Adierazlea: Ikerketa, analisi edo txostenen bat egitea gaiaren gainean.

HELBURUA: LAN ETA GIZARTE BERRIKUNTZAKO JARDUERAK ETA ESPERIENTZIAK

Ekintza: Lana, enplegua eta prestakuntzaren eremuko jarduerak, programa esperimental eta proiektu berritzaileentzako diru-laguntzak.

Familia bizitza eta lana uztartzeari lotutako programa berrientzat.

V.- Berdintasun politikan garrantzitsu izan litezkeen sailaren beste gai batzuk adierazi, hala nola, memorietan zehazki agertzen ez diren sailaren proiektuak.

Garrantzitsua da azpimarratzea Lan eta Gizarte Gaietako Saileko zuzendaritzek berdintasunaren inguruan egiten dituzten eta berdintasun programetan sartzen diren jardueretako asko ez direla islatzen aurrekontu partida ezberdinetan, aurrekontu memorien programen helburu eta ekintzetan. Kasu batzuetan, programa bakoitzaren azalpenean adierazten dira edo Sailaren memoria orokorrean. Sailaren konpromiso bat da eta Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailaren memoria orokorrean politika horri erreferentzia egiten zaio.

Horrela ,garrantzitsua da nabarmentzea:

GIZARTE GAIAK

Datorren urtean politika publikoa kokatzeko lau ardatz nagusi daude, batzuk berdintasun politikekin argi lotuta:

Familia, komunitate, belaunaldi arte eta genero-ikuspegia sustatzea gizarte politiketan.

Familia politikaz hitz egiten dugunean, ez dugu soilik familiei laguntza ekonomikoa ematean pentsatzen.

Edonola ere, esaten genuen bezala, seme-alabak dituzten familiek lana eta familia uztartzeko laguntza ekonomikoak emateaz gain, uste dugu gizarte politiken erronka handi eta garrantzitsuenetako bat dela familia, komunitate, belaunaldi arte eta genero-ikuspegia sartzea, hau da, politikak berriz diseinatzea, pertsona arteko elkarrekotasun eta berdintasun harremanak errazteko, familia eta komunitatean.

Botere publikoek ezin dute ziurtzat hartu (funtsean) emakumeek, eremu pribatuan, argi eta doan orain arte bizitza eta komunitate eredu tradizionalen burutzen zituzten zaintza eta laguntzak ematen jarraituko dutela. Hortaz, politika publiko guztien erronka da, osoko eta zeharkako ikuspegi batetik, pertsonen nahi dituzten familia eta

komunitate harremanak eraiki eta garatzen laguntzea, gizarte kohesiorako eta guztion bizi kalitaterako horren garrantzitsuak diren harreman ondasun horiek sortu eta konpartituz.

Hori dela eta, argi dago lurralde, azpiegitura eta bizi publikoaren antolakuntza eta garapenak eta zerbitzu pertsonalek (hezkuntza, osasuna, sozialak, garraioa...) familia eta komunitate bizitzan erantzukidetasuna eta malgutasuna erraztu behar dutela, mugimendu feministak aliatu izanik eta baita beste gizarte mugimendu batzuk ere, genero-berdintasunaren aldeko sentikortze lanetan, belaunaldi arteko elkartasunean eta familietako kide ahulenen babesean.

Bestalde, askatasuna eta aniztasuna defendatu nahi ditugu, sexu eta familia bizitzarekin lotutako aukera pertsonalei dagokienez. Orain mantendu duguna baino lankidetzazabalagoa ezarri nahi dugu gay, lesbiana, transexual eta bisexual taldeekin, haiekin politika eta gizarte agenda bat konpartituz eta beren lanetarako laguntza emanez.

Sailaren beste ildo nagusietako bat da **Aniztasunaren kudeaketa, osoko arreta eta egoera ahulenean dauden biztanle taldeak aktiboki sartzea**. Emakume talde batzuek jasaten duten bazterkeria anitzarekin argi eta garbi lotutako ildo bat da hori.

Hori horrela ikus daiteke, esaterako, drogazaletasunen eremuan.

Egoera ahulean dagoen beste talde baten adibide bat etorkinak dira. Gure Sailak, etorkinen ordezkariak elkarrekin eta mugimenduen partaidetza aktiboarekin, martxan dauden programen jardura indartu eta sustatuko du, etorkinen harrera eta gizarteratze prozesuak errazteko eta migrazio prozesuak behatu eta hobetzeko, aniztasun eta kultura artekotasunetik abiatuz, aberasgarri direla uste baitugu.

Zaintza eta esku-hartze bereziak izango ditugu arrazakeria, xenofobia eta zeharkako edo zuzeneko bazterkeria kasuetan, etorkin zein beste pertsonen kaltetzen dietenean, hala nola, ijitoak, lan eremuan, auzokoen artean, administrazioan... duintasuna eta

giza eskubideak defendatuz eta espazio eta baliabide normalkuntza eta irisgarritasunaren aldetik.

LANA ETA LAN ETA GIZARTE BERRIKUNTZA

Kontuan izanda berrikuntza dela gizarte eta ekonomia iraunkortasun handiagoko ereduetara joateko helburuetako bat, Lana eta Lan eta Gizarte Berrikuntzako eremuak krisi ekonomikoak eragin eta kaltetutako bi esparruetan, hau da, gizartea eta lana, eta, era berean, Gobernuaren bi lehentasunei erantzun eman nahi diegu: a) gizarte politika berritzaileak gizarte kohesioa hobetzeko, desabantailan dauden taldeak laguntzen dituzten eta aukera berdintasuna indartzen duten jarduera berritzaileen bitartez; eta b) enplegua sortzen duten proiektu eta jarduera berritzaileak. Eremu honetan garatzen diren jarduerak zeharkako izaera dute, eta, hortaz, puntu batzuk bete behar dituzte: Sailaren gainerako zuzendaritzen jarduera ildoetan ere sartzea eta lan autonomia eta lehiakortasuna sustatu eta bultzatzea; lan agendan lana eta familia uztartzearekin, enpresetan berdintasun planak sustatu eta laguntzearekin eta lan osasunarekin lotutako gaiak sartzea; pertsona ezinduei lan merkatu arruntean sartzen laguntzea; eta enplegu egonkorra sortzen duten eta interes orokor eta sozialekoak diren proiektuak sustatzea eta enplegu haztegi berrietan proiektu berritzaileak garatu eta sustatzea.

LANA, PRESTAKUNTZA ETA GIZARTERATZEA

Enplegu eta Prestakuntza Planaren bidez, Sailak gaian duen lidergoa indartu nahi da, neurri eta tresna berriak bultzatuz, enplegu kalitate eta maila eta zailtasun handienak dituzten taldeen lan munduratzea hobetzeko eta lan merkatuan benetako genero-berdintasuna lortzeko, egun dauden oztopoak kendu edo/eta murriztuz, hala badagokio. Horretarako, enplegu politikak pertsonalizatuko dira, lan orientazioaren eta jarduera integratuen bidez (prestakuntza, enplegua-prestakuntza, lan praktika, kontratatze laguntzak...), eta lehentasuna emango zaie pertsonen lana galdu baino lehen edo lehenbailehen laguntzen saiatzen diren prebentzio neurriak. Era berean, enpresa sustapenerako politika bultzatuko da, batik bat autoenpleguaren eremuan.

Hori guztia beste agente publikoekin koordinatuta eta tokiko inguruarekin elkarerraginean.

Europako Estrategia erreferentzia duen lan eta prestakuntza politika bat, pertsonen prestakuntzan eta kualifikazioan oinarritutakoa, eta enpresa ehunaren eskaerak artatzen dituen, Euskadi ezagutzaren gizartean herrialde nabarmena izan dadin, lehiakorra, gizarte eta lurralde kohesionatu batekin, behin-behinekotasun adierazleak murriztuz, pertsonen borondatean eta ez enplegu kolokatasunean oinarritutako lanaldi partzialeko enplegua garatuz. Lanaldi partzial bat, gazteak azkarrago sar daitezen lan munduan, prestakuntzari uko egin behar izan gabe, eta kolektiboak eta bereziki emakumeak lan munduan sartzen laguntzen dituen lana eta familia hobeto uztartzeko.

Gizarteratzeari dagokionez, gizarte eskubideak gauzatzeari –ahalik eta hobekien– zuzendutako jarduerak jasotzen dira, hiritarren babes sozialaren bitartez, eta, orokorrean, gehien pobretu eta baztertutako gizarte taldeak babestuz.

Jarduera nagusia neurri zehatzak gauzatzea izango da, Gizarteratzerako Erakunde Planean aurreikusitakoak eta bazterkeria ekidin edo gainditzeko eta ondorioak arintzeko eta gizarteratzerako jarduera eraginkorrak sustatzeko.

Horretarako, sektore politikak eta politika orokorrak aplikatzeaz gain, beharrezkoa da bazterkeriaren kontrako neurri zehatzak hartzea. Neurri horiek errealitate ezberdinei konponbideak eskaini behar dizkiete, jatorria dena delarik ere, enplegua, pentsio baxuak, familia hausturak, gutxiengo etniko batekoa izatea, ezintasuna, drogazaletasuna nahiz arazo hori sortzen duen beste edozein, askotan, emakume izatean larriagoa dena.

Eskubide bikoitza gauzatzean datza: alde batetik, bizitzaren oinarritzko beharrei aurre egiteko baliabide ekonomiko nahikoak eskuratzea; eta, bestalde, lan eta gizartean integratzera zuzendutako laguntza pertsonalizatuak gozatzeko eskubidea, parte-hartze politika aktiboen neurri berrien bidez. Horretarako, orain arte egin diren enplegu politika aktiboak indartu eta sustatuko dira, bazterkeria egoeran edo arriskuan dauden

pertsonei bereziki zuzenduta, diru-sarrera bermatzeko errenta jasotzen dutenen prestakuntza eta enplegarritasuna hobetzeko beste ekimen berritzaile batzuekin batera.

Dokumentu hau egiteko iturriak:

- *Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailaren 2010eko Aurrekontu Memoriak*
- *“Gizon eta emakumeen egoerari buruzko zifrak 2007” Emakunde.*
- *IV. Gizon eta Emakumeen Berdintasun Plana. VIII. Legealdiaren zuzentarauak.*
- *Egailan Behatokia, barne txostena 2009an sexuaren araberako enplegu egoerari buruz.*
- *“Pobrezia eta ezberdintasun sozialak. 2008”*
- *Ikuspegi: EAEko biztanle atzerritarren 29. panoramika 2009.*
- *Ikuspegi: 2009ko Otsaileko Panoramika - Generoa eta Immigrazioa EAEn 2007.*
- *Euskadi eta drogak 2002-2003.*
- *Dokumentu dossierra: “Emakumeak eta drogen kontsumoa 2003”*

Vitoria-Gasteiz, 2009ko urriaren 15a.

Izpta: Mariví Portugal

ZERBITZUETAKO ETA ARAUBIDE JURIDIKOKO ZUZENDARIA
ENPLEGU ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA

**VI. Eranskina: INDUSTRIA, BERRIKUNTZA, MERKATARITZA ETA TURISMO
SAILA**

**INDUSTRIA, BERRIKUNTZA,
MERKATARITZA ETA TURISMO
SAILEKO AURREKONTUAN GENERO-
ERAGINAREN EBALUAZIOAREN
TXOSTENA**

Emakume eta gizonen gaur egungo egoera sektore horretan.

Baliabideetara iristea

INDUSTRIA

Industrian lan egiten duten langileak, sexuaren, jardueraren (A31) eta lurralde historikoaren arabera: 2005-2006

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Industria, guztira	249.696	250.862	49.673	49.443	103.107	103.715	96.916	97.704
Gizonak	204.158	203.026	41.474	40.739	84.497	84.042	78.187	78.245
Emakumeak	45.538	47.836	8.199	8.704	18.610	19.673	18.729	19.459

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika

http://www.eustat.es/elementos/ele0004700/ti_Personal_ocupado_de_la_industria_por_sexo_actividad_A31_y_territorio_historico_2005-2006/tbi0004798_c.html

2005ean industrian lan egiten zutenen % 18,23 emakumeak ziren; hurrengo urtean % 1,17 hazi zen, eta langileen % 19,4ra heldu zen.

Non? Batez ere, ehungintzan eta oinetakoen sektorean.

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
6. Ehungintza eta jantzigintza	3.521	3.565	410	405	1.891	1.955	1.220	1.205
Gizonak	1.053	1.693	86	137	515	893	452	663
Emakumeak	2.468	1.872	324	268	1.376	1.062	768	542
7. Larruaren eta oinetakoen industria	275	268	65	64	115	110	95	94
Gizonak	129	126	36	37	46	45	47	44
Emakumeak	146	142	29	27	69	65	48	50

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika

http://www.eustat.es/elementos/ele0004700/ti_Personal_ocupado_de_la_industria_porsexo_actividad_A31_y_territorio_historico_2005-2006/tbl0004798_c.html

Gainerako industria-arloak gizonak osatzen dituzte erabat. Aipatu behar da emakumeek intzidentzia eskasa izan dutela EAEko industria-tradizioari lotutako eta industria-kontzeptuaren ikuspegi sinbolikoa osatzen duten industria-eremuetan.

14. Metalurgia eta metalezko artikulak	85.823	86.899	16.689	16.849	36.844	37.279	32.290	32.771
Gizonak	74.964	74.843	14.573	14.543	32.679	32.687	27.712	27.613
Emakumeak	10.859	12.056	2.116	2.306	4.165	4.592	4.578	5.158
15. Makineria	33.023	33.141	3.644	3.604	9.093	9.088	20.286	20.449
Gizonak	26.983	27.106	3.060	2.998	7.644	7.643	16.279	16.465
Emakumeak	6.040	6.035	584	606	1.449	1.445	4.007	3.984
16. Material elektrikoa	18.601	19.197	1.804	1.918	8.666	8.938	8.131	8.341
Gizonak	14.055	14.592	1.437	1.462	6.838	7.180	5.780	5.950
Emakumeak	4.546	4.605	367	456	1.828	1.758	2.351	2.391

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika

http://www.eustat.es/elementos/ele0004700/ti_Personal_ocupado_de_la_industria_porsexo_actividad_A31_y_territorio_historico_2005-2006/tbl0004798_c.html

Lanbide eta Enpresa Zerbitzuetako langileak sexu, JSNE eta lurralde historikoaren arabera sailkatuta. 1999-2004

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	1.999	2.004	1.999	2.004	1.999	2.004	1.999	2.004
Zerb. guztira Lanbide eta enpresakoak	66.318	87.150	9.225	11.944	38.441	51.081	18.652	24.125
Gizonak	37.011	46.896	5.182	6.330	21.540	27.675	10.289	12.891
Emakumeak	29.307	40.254	4.043	5.614	16.901	23.406	8.363	11.234

2008ko urriaren 2an. EUSTAT. Lanbide eta Enpresa Zerbitzuen Inkesta.

http://www.eustat.es/elementos/ele0004800/ti_Personal_ocupado_en_Servicios_Profesionales_y_Empresariales_porsexo_cnae_y_territorio_historico_1999-2004/tbl0004801_c.html

2004an sektore horretan lan egiten zuten emakumeen ehunekoa % 46,18 zen.

Emakumeak Industria Garbiketan, Argazkigintzan eta Publizitatean gailentzen dira, besteak beste. Ekonomi Jarduerak eta Merkatua Aztertzekeo ataletan parekatuta daude bi sexuak.

Beste zerbitzu batzuetako langileak sexu, JSNE eta lurralde historikoaren arabera sailkatuta. 1999-2004

Beste zerbitzuak: Garraioari, finantza bitartekaritzari, saneamendu publikoari, jolasteko, kulturako eta kiroleko jarduerari eta norbanakoentzako zerbitzuen bestelako jarduerari erantsitako jarduerak.

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	1999	2004	1999	2004	1999	2004	1999	2004
Beste zerbitzuak:	30.171	36.412	3.749	4.899	16.797	19.612	9.625	11.901
Gizonak	15.902	17.673	1.914	2.259	9.105	9.511	4.883	5.903
Emakumeak	14.269	18.739	1.835	2.640	7.692	10.101	4.742	5.998

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT. Beste Zerbitzuetako Inkesta

http://www.eustat.es/elementos/ele0004800/ti_Personal_ocupado_en_otros_servicios_por_sexo_division_CNAE_y_territorio_historico_1999-2004/tbl0004802_c.html

1999an sektore horretan lan egiten zuten emakumeen ehunekoa 47,26% zen. % 4,20 hazi zen 2004ean % 51,46ra iritsi arte.

2004ean.

Emakumeek osatzen dute “Norbanakoentzako zerbitzuen bestelako jarduerak” segmentua, esparru horretako langileen % 82,83 hartzen baitute. Eta segmentu horretan lan egiten duten emakumeek “Beste zerbitzuak” atalean lan egiten dutenen % 48,86 osatzen dute. Atal gisa “Norbanakoarentzako zerbitzuen bestelako jarduerak” atalak emakume langileen % 30,54 hartzen du.

Jolasteko, Kulturako eta Kiroleko Jardueren arloak Beste Zerbitzuak ataleko langileen % 44,77ri ematen die lana. Arlo horretan lan egiten duten pertsonen % 43,89 da.

BERRIKUNTZA

Zientzia Ikerketa eta Garapen Teknologikoko jardueri buruzko estatistikak.
Langileak, exekuzio-sektorearen, okupazioaren eta sexuaren arabera. 2007

	Guztira			Ikertzaileak			Teknikariak			Laguntzaileak		
	Guztira	G	E	Guztira	G	E	Guztira	G	E	Guztira	G	E
Guztira	22.595	15.166	7.429	14.814	9.853	4.961	5.517	4.032	1.485	2.262	1.282	980
Enpr.	14.927	10.764	4.163	8.073	5.798	2.275	5.076	3.796	1.280	1.776	1.171	605
Herri Admin.	1.274	710	564	1.062	640	422	114	33	81	98	37	61
Goi mailako irakas.	6.394	3.692	2.702	5.679	3.415	2.264	327	203	124	388	74	314

2008ko azaroaren 14an. Iturria: EUSTAT. Zientzia Ikerketa eta Garapen Teknologikoko jardueri buruzko estatistikak.

http://www.eustat.es/elementos/ele0005100/ti_Personal_por_sector_de_ejecucion_ocupacion_ysexo_2007/tbl0005145_c.html

Zientzia ikerketarekin eta garapen teknologikoarekin lotutako langile guztien % 32,8 emakumezkoak dira, ikertzen duten langileen % 33,4 teknikarien % 26,91 eta laguntzaileen % 4,3.

Non egiten dute? Batez ere Herri Administrazioan.

	GUZTIRA	IKERTZAILEAK	TEKNIKARIAK	LAGUNTZAI LEAK
	%32, 8	%33, 4	%26, 91	%4, 3
ENPRESAK	%27, 88	%28, 18	%25, 21	%34, 06
HERRI ADMIN.	%44, 97	%39, 73	%71, 05	%75, 30
GOI	%42, 25	%39, 86	%37, 92	%80, 92

MAILAKO IRAKAS.				
--------------------	--	--	--	--

Egileak sortua. 2008ko azaroaren 14an. Iturria: EUSTAT. Zientzia Ikerketa eta Garapen Teknologikoko jarduerari buruzko estatistikak.

http://www.eustat.es/elementos/ele0005100/ti_Personal_por_sector_de_ejecucion_ocupacion_ysexo_2007/tbl0005145_c.html

IKTen sektoreko I+G enpresen eta langileen kopurua lurralde historikoen eta azpisektoreen arabera. 2006

	Enpresa- kopurua	Langileak (1)			Ikertzaileak (1)		
		GUZTI RA	Emaku mezkoe k	Emaku mezkoe n %	GUZT IRA	Emaku mezkoe k	Emaku mezkoe n %
I+G guztira		13.065,3	4.178,9	32,0	8.145,0	2.766,3	34,0
I+G enpresa- sektorea, guztira	1.192	9.765,4	2.684,0	27,5	5.304,0	1.524,7	28,7
IKT sektorea, guztira	177	1.422,8	331,9	23,3	772,1	169,8	22,0
Lurralde historikoa							
Araba	22	110,4	26,0	23,6	54,1	9,7	17,9
Bizkaia	88	835,7	226,7	27,1	430,9	119,8	27,8
Gipuzkoa	67	476,7	79,2	16,6	287,1	40,3	14,0
IKT Sektorea							
Industria	50	583,4	113,0	19,4	375,7	71,7	19,1
Zerbitzuak	127	839,4	218,9	26,1	396,4	98,1	24,7

* 1 D.O.B. : Dedikazio osoko baliokidetza Unitatea: zenbakia

2008ko irailaren 30an. Iturria: Eustat. IKT Sektorea

http://www.eustat.es/elementos/ele0004300/ti_Numero_de_empresas_y_personal_en_ID_del_sector_TIC_por_territorio_historico_y_subsectores_2006/tbl0004384_c.html

MERKATARITZA

Merkataritza eta konponketako zerbitzueta langileak sexuaren, EJSNaren eta lurralde historikoaren arabera 2000-2005

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Merkataritza eta Konponketa guztira	113.113	132.396	16.235	19.500	60.128	70.176	36.750	42.720
Gizonezkoak	60.497	69.634	8.817	10.206	31.851	36.688	19.829	22.740
Emakumezkoak	52.616	62.762	7.418	9.294	28.277	33.488	16.921	19.980

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT

http://www.eustat.es/elementos/ele0004800/ti_Personal_ocupado_en_comercio_y_reparacion_por_sexo_grupo_CNAE_y_territorio_historico_2000-2005/tbl0004803_c.html

Merkataritza eta Konponketa arloetan lan egiten duten emakumezkoen ehunekoak % 46,51 eta % 47,40 izan ziren 2004an eta 2005ean hurrenez hurren.

Txikizkako merkataritzan emakumezkoak dira nagusi, bi sexuak parekatzen dira txikizkako merkataritza bigarren eskuko produktuena denean edo establezimenduetan egiten ez denean.

Handizkako merkataritzan, emakumezkoak % 41 osatzen zuten 2005ean soilik kategoriatan, Nekazaritzako lehengaien eta animalia bizien handizkako merkataritzaren kategoriatan, alegia.

TURISMOA

Zerbitzuen sektoreko turismo sailean 2004an ostalaritzako langileen % 54,9 emakumezkoak ziren eta 1999an, oster, % 47,6.

Ostalaritzako langileak sexuaren, EJSNaren eta lurralde historikoaren arabera 1999-2004

	EAE		Araba		Bizkaia		Gipuzkoa	
	1.999	2.004	1.999	2.004	1.999	2.004	1.999	2.004
Ostalaritza guztira	41.998	47.656	5.832	6.808	21.292	24.290	14.874	16.558
Gizonezkoak	22.063	21.482	3.016	3.083	11.549	11.398	7.498	7.001
Emakumezkoak	19.935	26.174	2.816	3.725	9.743	12.892	7.376	9.557

2008ko urriaren 2an. Iturria: EUSTAT. Ostalaritza sektorearen inkesta ekonomikoa

http://www.eustat.es/elementos/ele0004800/ti_Personal_ocupado_en_hosteleria_por_sexo_grupo_CNAE_y_territorio_historico_1999-2004/tbl0004800_c.html

Edaritegien arloan gizonezkoak dira nagusi; gainerako esparruetan, aldiz, emakumezkoek presentzia handiagoa dute.

Lanbide eta Enpresa Zerbitzuetan lan egiten zuten langileek 1999an eta 2004an.

2004an % 46,18 emakumezkoak ziren, baina 1999an % 47,46.

Gehienak Industria garbiketaren, Argazkilaritzaren eta Publizitatearen esparruetan.

BALIABIDEETARA IRISTEA: ERRENTAK

	Erren ta guztir a	Lanare n errenta	Higigarrie n kapitalare n errenta	Higiezin en kapitalaren errenta	Jardueren errenta	Transfe rentzia k	Errenta baliagarri a
Gizonezkoa	23.859	20.212	845	161	1.976	666	19.600
Emakumezkoa	16.833	14.128	654	165	1.163	723	14.230
Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	14.716	9.583	646	127	3.455	905	12.626
	9.739	5.133	622	161	2.833	990	8.719
Industria eta eraikuntza	25.390	22.780	890	122	735	864	20.842
	17.077	14.769	778	180	532	819	14.392
Eraikuntza	18.907	15.021	647	142	2.480	618	16.090
	17.033	14.314	818	280	935	687	14.379
Merkataritza, konponketa, ostalaritza, garraioa eta komunikabideak	19.887	15.456	769	230	2.872	560	16.716
	13.076	9.615	603	193	1.951	713	11.417
Finantzen higiezin eremuko jarduerak eta enpresei emaniko zerbitzuak	31.384	25.656	1.354	215	3.671	488	24.695
	17.914	15.074	729	157	1.257	698	14.994

Bestelako zerbitzu-jarduerak	27.370	24.249	717	128	1.815	461	22.040
	19.277	17.070	614	136	757	700	16.088

2007ko urriaren 29an. Iturria: EUSTAT. Estadística de Renta Personal y Familiar

http://www.eustat.es/elementos/ele0002100/ti_Renta_personal_media_de_la_poblacion_ocupada_por_sexo_rama_de_actividad_y_tipo_de_renta_euros_2003/tbl0002172_c.html

Guztira, batez beste, emakumezkoen errenta gizonezkoena baino 7.000 euro baxuagoa da, eta lanaren batez besteko errenta 6.084 euro baxuagoa da.

	Errenta, guztira	Lanaren errenta	Errenta baliagarria
Guztira	23.859	20.212	19.600
Gizonezkoak/ Emakumezkoak	16.883	14.128	14.230
Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	14.716 9.739	9.583 5.133	12.626 8.719
Industria eta eraikuntza	25.390 17.077	22.780 14.760	20.842 14.392
Eraikuntza	18.907 17.033	15.025 14.314	16.090 14.379
Merkataritza, konponketa, ostalaritza, garraioa eta komunikabideak	19.887 13.076	15.456 9.615	16.716 11.417
Finantzen eta higiezinaren eremuko jarduerak eta enpresei emaniko zerbitzuak	31.384 17.914	25.656 15.074	24.695 14.994
Bestelako zerbitzu-jarduerak	27.370 19.277	24.249 17.070	22.040 16.088

Autoreak egindakoa. 2008ko urriaren 29an. Iturria: EUSTAT. Errenta Pertsonal eta Familiarraren Estatistika.

http://www.eustat.es/elementos/ele0002100/ti_Renta_personal_media_de_la_poblacion_ocupada_por_sexo_rama_de_actividad_y_tipo_de_renta_euros_2003/tbl0002172_c.html

ERABAKIAK HARTZEKO EREMUETARA IRISTEA

SINDIKATUAK	IDAZKARITZA NAGUSIA	BATZORDE EXEKUTIBOA	
ELA	0	4	25%
LAB	1	7	58%
UGT	0	2	33, 3%
CCOO	0	3	30, 3%

Emakundetik jasotako datuak. [Emakume eta gizonen presentzia Euskadiko erabaki guneeetan \(Pdf, 411 KB\)](#)

EUSKAL PATRONALETAKO LEHENDAKARITZAK ETA ZUZENDARITZA BATZORDEAK

	LEHENDAKARITZA	ZUZENDARITZA BATZORDEA	
CONFEBASK	0	2	6 %
CEBEK	0	2	6 %
ADEGI	0	3	20 %
SEA	0	2	6, 6 %

Emakundetik jasotako datuak. [Emakume eta gizonen presentzia Euskadiko erabaki guneeetan \(Pdf, 411 KB\)](#)

MERKATARITZA-GANBERAK (2008ko azaroa)

	GIPUZKOA	BIZKAIA	ARABA
LEHENDAKARITZA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA
ZUZENDARITZA NAGUSIA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA
IDAZKARITZA NAGUSIA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA	GIZONEZKOA

Emakundetik jasotako datuak. [Emakume eta gizonen presentzia Euskadiko erabaki guneeetan \(Pdf, 411 KB\)](#)

PERTSONA ENPLEGATZAILEAK EAEn 2007

	GUZTIRA	EMAKUMEZKOEN %	GIZONEZKOEN %
EAE	28, 2	26, 2	73, 8
ARABA	1, 4	14, 3	78, 6
GIPUZKOA	13	23, 1	76, 9
BIZKAIA	13, 9	30, 2	69, 1

[Emakume eta gizonen presentzia Euskadiko erabaki guneetan \(Pdf, 411 KB\)](#)

Hiru lurraldeetan daude Emakumezko Enpresarien Elkartek. Arabakoa sortu zen lehendabizi, 1993an, Arabako enpresa sarean emakumezko enpresariak presentzia handiagoa izateko asmoz. Urte bi geroago sortu zen Bizkaiko Enpresari eta Zuzendarien Elkartea. 1998an emakumeen Gipuzkoako Profesional eta Enpresarien elkarteak sortu zen. Batek ere ez du ordezkaritzarik Confebasken.

II. Antzemandako desberdintasunak azaltzea, kontuan hartuta sektoreko eta sail horren politikak eragiten duen esparruko bazterketa eragiten duten egitura-kausak.

- Emakumeen presentzia eskasa lan-eremuan.
- Industriaren eta antzeko zerbitzuen eremuan emakumeen presentzia eskasa.
- Emakumeek jasotako lan errenta baxuak.
- Erabaki-postuetara iristea zaila: Sindikatuak, patronalak, Merkataritza Ganberak.
- Enplegatzailerik emakumeen presentzia eskasa.

III. Sail bakoitzak garatzen dituen zenbait programetan jasotako emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko helburuak zehaztu.

Bildutako memoriak ez dute jasotzen berdintasuna sustatzea helburutzat duten programa edo proiekturik dagoenik. Hala ere, Eusko Jaurlaritzako sail guztietan bezala Berdintasunerako Administrazio Unitate bat dago Zerbitzu Orokorren Zuzendaritzaren barruan, eta aipatutako Zuzendaritzaren memoria orokorrak barne hartu ditu unitate hori eta horren eginkizunak.

Programa. Egitura eta Laguntza. Administrazio Unitatea eta Berdintasuna.

Aurrekontua 40.000 euro.

Industria, Berrikuntza, Merkataritza Eta Turismo Saileko Aurrekontuan Generoaren Eraginaren Ebaluazio Txostena Sailean eta EVE, Basquetour eta Spri eta azken hiru horiek osatu eta/edo koordinatzen dituzten zenbait entitatetan martxan jarriko diren hainbat ekintza ez ditu jaso ez eta ikusi ere, memorian deskribatutako programetan jasotakoak.

Horien artean azpimarratu behar dira:

- Berdintasun-politikak kudeatzeko tresnak sortzea.
- Datuak jasotzeko informatika-programak hobetzea.
- Araudi berrietan genero-eraginaren ebaluazio-txostenak
- 4/2005 Legean eta sektoreko beste batzuetan jasotako berdintasun-neurriak sailak sinatutako zenbait hitzarmenetan sartzea.
- Industriaren estereotipo-irudiak aldatzeko ekintzak.

VI. Eranskina: EKONOMIA ETA OGASUN SAILA EUSTAT.

DATU-ESKAERA, AURREKONTU OROKORREN LEGEARI BURUZKO GENERO-ERAGINAREN BATERAKO TXOSTENA PRESTATZEKO

I. Saileko politikak eragindako sektorean eta eremuan gizon eta emakumeen gaur egungo egoera adierazi, modu kuantitatiboan eta kualitatiboan

Ekonomia eta Ogasun sailari dagozkion eginbeharrak Gobernuaren epe ertaineko ekonomia planifikazioaren zuzendaritza eta koordinaziora zuzenduta daude, eta horrez gain, Kontzertu Ekonomikoa, Estaturako Kupo eta lurralde historikoen ekarpenak direla-eta Administrazio honi dagozkion zereginak ere sail horren eskuetan daude. Atal honetan generoaren ikuspegitik gai kualitatiboak txertatzen dira ikuspegi makroekonomikoan. Horrez gain, ugaltze lanei buruzko datu kuantitatiboak ere jaso dira. Izan ere, esparru horretan sial honen sektore politikaren garapenak modu esanguratsuan eragin dezake.

I.a. Azterketa kualitatiboa

Genero-kezka dimentsio erabakigarria duen gakoa da edozein herrialdeko kudeaketa makroekonomikoaren hurbilketan. Makroekonomia politikak garatzen diren testuingurua harreman sozial eta ekonomien multzo konplexu batek zehazten ditu. Harreman horiek sortu eta horiei eusteko orduan genero-bereizketen garrantzia ezin da ukatu. Hau da, sistema kapitalista aurreratuei lotutako egitura eta erakundeek norbanakoaren jarrera eragin eta zehazteko balio duten zenbait arau kultural eta sozial izaten dituzte. Arau horietan generoak ere eragina du, emakumezkoentzako eta gizonezkoentzako ondorio ezberdinak baitituzte. Eragile ekonomiko "arrazionalen" hautu indibidualak egitura aldetik zorrotzotako rol, erantzukizun eta espektatiben multzoak mugatzen ditu. Hortaz, genero aldetik neutroa dirudien politika makroekonomikoa itsua edo generoaren faktorearen eraginik jasotzen ez duen gaia da, generoan oinarritutako ezberdintasunen egitura-nortasunaren azpiko arrazoi eta ondorioak ez baititu kontuan hartzen. Horregatik, generoa garrantzitsua da ekonomia politiko guztien emaitzak eta eraginak zehazterako orduan, eta kontuan hartu behar da azterketa makroekonomikoen oinarritzko ezaugarri gisa.

Horrez gain, kudeaketa makroekonomiko "gogorra" egiteak irizpide ekonomiko gisa definitutako parametroetatik harago doan emaitza multzo bat du. Esate baterako, Estatuko finantza kargak murriztera zuzendutako politikek barne hartuko dute alde batetik zenbait ondasun eta zerbitzu ekoiztearen

erantzukizunak sektore publikotik sektore pribatura transferitzea, edo beste alde batetik, hornidura publikoko arlo zehatz bati esleitutako baliabideak erabat murriztea. Merkatuan oinarritutako adierazleen ikuspegitik politika horien eraginkortasuna ebaluatzeak gastu publikoaren, ekoizpen mailen eta prezioaren aldaketak aztertzea ekarriko luke. Nahiz eta merkatuan oinarritutako irizpideak politikak ebaluatzeko prozesuetan erabakigarriak izan, lehentasun osoa emateko joerak asko mugatzen du politikak ebaluatzerako orduan.

Publikoaren gainetik pribatua sustatzeko estrategiarekin konbinatuz, zerga-neurri deflazionisten banaketa-ondorioak jokabide ekonomiko orokorrean eragiten du, eta hortaz, ezaugarri integrala izan behar du edozein politika-azterketetan. Horrez gain, ondasun publikoak, berez, merkatuan identifikatutako akats baten erantzuna dira, eta hornidura horien izerako aldaketak hirugarren aldeei edo gerta daitezkeen kate-ondorioei erreferentzia eginez ebaluatu beharko lirateke.

Ondorio horiek nabarmenak izaten dira generoan, publikotik pribatura aldatzeak etxeko ekonomien funtzionamenduan ondorio suntsitzaileak izaten baititu. Etxeko ekonomietan gertatzen denaren zati handi bat ez da ordaintzen, eta, hortaz, merkatuan oinarritutako irizpideen arabera “ikusezina” da. Hala ere, batez ere emakumezkoek egiten duten ordaindu gabeko jarduera hori erabakigarria da garapen kapitalistaren printzipio eta egituren inguruan osatutako merkatuan oinarritutako ekonomiek modu eraginkorrean funtziona dezaten. Etxeko ekonomiaren barruan gertatzen diren ekoizpen- eta kontsumo-jarduerak “ikusezinak” izan daitezke estatuko kontuetan, baina jarduera horiek oso paper garrantzitsua dute ekoizpen eta kontsumoko maila agregatuak zehazteko.

Zerga politiken eraginaren azterketak makro mailan banaketa ereduen azterketa barne hartu beharko luke, etxe barruan zein horien bitartez. Erabakigarria izan beharko luke, halaber, ordaintzen ez den edo etxeko ekonomiaren kontsumo- eta ekoizpen-jardueretako lan formalaren merkatura irismen hobea izateak izango lukeen eraginaren azterketak ere. Azkenik, garrantzitsua izan beharko litzateke, neurri berean, ordaindutako ekonomia formaletik ordaintzen ez den etxeetako ekonomiara kostuak transferitzen dituen ekonomia berregituraketa prozesuak ugalketa eredu sozialak eragiten dituen ebaluatzea. Ekonomia makroekonomikoa testuinguru horretan balioesteak prozesu politikoan emaitza sozialen multzo garrantzitsua txertatzeko balioko du, eta kudeaketa makroekonomikora modu sakonagoan hurbiltzea erraztuko du.

Gainera, emaitza sozial horien nortasuna dela-eta, politikei buruz modu horretan pentsatzeak politikei lotutako emaitzak zehazterakoan generoa lehen aldaera-eragile gisa identifikatzeko balioko du. Ordaindutako eta ez ordaindutako ekonomien elkarreko dependentzia aitortzeak estatuko sistema ekonomikoak osatzerakoan generoaren ikuspegia benetan aplikatuko luke kudeaketa ekonomikoaren jardueretan, eta modu horretan, generoan oinarritutako edozein zerga-politikaren ondorioak kontuan hartzea bermatuta egongo litzateke, eraginkortasun- eta ekitate-eraginetan.

(Iturria: *Presupuestos Sensibles al Género de la Comunidad Autónoma del País Vasco*-ren pasartea. Ailsa McKay eta Rona Fitzgerald doktoreak).

I.b. Azterketa kuantitatiboa

Emakundek osatutako “Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak. 2007” txostenak etxeko lana edo ugaltze-lana horrela definitzen du: *familia nukleoaren eguneroko ugalketarako beharrezkoak diren lanen multzoa eta nukleo horren kideen beharizan fisiko eta psikologikoak erantzutekoak*.

EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VI. Planak azaltzen duen bezala, oinarritzkoa da ugaltze lan hori kuantifikatzen hastea; Izan ere, gizonen eta emakumeen arteko lan horren banaketak ekitatiboa ez izaten jarraitzen du, eta oreka eza horrek baliabide sozialetara modu ezberdinean iristea eragiten du (kontribuzio-prestazioak, etab.), baita baliabide ekonomikoak (diru-sarrera, enplegua, errenta, etab.) eta denborakoak ere, besteak beste. Izan ere, aipatutako planaren helburuetako batek, eta Ogasun eta Herri Administrazio saila inplikatzeko duenak, hain zuzen ere, horrela dio: *Etxeko eta zaintzako lanen balio ekonomikoa sistematikoki gehitzea gizarte-egituraren eta egitura ekonomiakoaren inguruko azterketei, betiere produkzio-eremuarekin loturik aurkeztuta, hau da, produkzio-lanen eta ugalketa-lanetan emandako denborak batuta*. (Bateragarritasuna eta erantzukidetasunaren ardatza. 1B.1. HELBURUA) (Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako IV. Plana. VIII. Legealdirako Jarraibideak).

Estatistika datuei dagokienez, emakumeen eta gizonen arteko ugaltze lanaren banaketak Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE), Emakundeko 2007ko zifren txostenak horri buruzko 2003ko azken datuetara garamatza.

Ugalketa lanen kuantifikazioari dagokionez, Euskal Kontu Sateliteen datuek adierazten dute euskal ekonomiaren BPGean jaso ez zen etxeko ekoizpenak eragindako Balio Erantsi Gordinak 2003ko BPGaren % 32,8 eragin zuela.

Inkesta beraren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoan emakumeek etxeko ekoizpenen % 70 baino gehiago izaten dute, zaintze- eta hezkuntza-lanak emateko eginbeharretan zein janaria edo arropa ematekoetan ere.

Eginbeharrak banatzeari dagokionez, ostatuko lanetan (kudeaketa, garbiketa, mantentze-lanak, epe luzeko ondasunak erostea etab.) EAEn gizonek % 31,33 osatzen dute, eta emakumeek aldiz % 68,67. Ostatura ematera zuzendutako gizonezkoen ehuneko handiena, lurralde historikoen arabera, Gipuzkoan dago (% 40 gizonak eta % 60 emakumeak), eta baxuena Bizkaian; azken horretan, emakumeek % 74 hartzen dute, eta gizonek % 26 baino ez.

Zainketa eta hezkuntza lanei dagokionez, EAE osoan neurri handiengan emakumeek egiten dutela ikus dezakegu (% 29 emakumeak eta % 71 gizonezkoak, zainketa eta hezkuntza lanetan zein hezkuntza zentroetara eramatearen kasuetan), eta Araban dago zainketa eta etxeko lanetan diharduten gizonezkoen proportzio handiena EAEn (% 38).

Janariaren proportzioaren kasuan, bestalde, neurri handiengan emakumeek egiten dutela ikus dezakegu (% 78,77 EAE osoan). Janaria prestatu eta eguneroko erosketak egiten dituzten gizonezkoen ehunekoa nahiko antzekoa da hiru euskal probintzietan (% 20 eta % 23 inguru). Arropa ematearen lanak ere batez ere emakumeek egiten dituzte, hiru probintzietan ez baita % 30era iristen arropa erosi eta dendetara joaten diren gizonen ehunekoa.

Horren haritik, Estatistikako Institutu Nazionalak denboraren erabilerari buruzko inkestan (2005) egunero etxeko eta zainketa lanak egiteari buruzko galderaren erantzunek sexu aldetik alor horretako ezberdintasunak berresten dituzte. EAEn emakumeen % 93,4 egunero ugalketa lanen dedikazioa berresten du, eta gizonen % 70,1ak baino ez du berdina adierazten (Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak, 2007. Emakunde).

Ugalketa-lanen banaketan dagoen ezberdintasun horrek ekoizpen-merkatuan eragiten du eta lan-merkatuko enplegura, egonkortasunera, promoziora eta abarrera iristeko emakumeek gizonen aldean duten egoera desorekatuan ondorioak ditu.

2005ean Estatistikako Institutu Nazionalak familia eta lan bizitzak uztartzeari buruz lan egiten duten pertsonen ikerketa egin zuen. Neurtzeko aldaeretakoa bat lan egiten duten pertsonak umeak zaintzeko sistema izan zen. Beste behin ere, inkesta horrek islatu zuen zainketa-lanei dagokienez lan- eta familia-bizitza uztartzea bikoteak hartzen duela gizonaren kasuan, eta alderantzizko egoera ez dela oso ohikoa. Hortaz, Euskadin, landun emakumeen % 8ak baino ez du adierazten bere bikoteak zaintzen dituela seme-alabak, eta bestalde, gizonen % 40ak azaltzen du zainketa bere bikotearekin partekatzen duela (Emakume eta Gizonen Egoera Euskadin 2007, Emakunde).

Gizarte Zerbitzuak eskatzeko txostenak 2006, Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzza Sailak osatutakoa, zaintzaileen egoera aztertzen du. Zaintzaileei galdetuz gero ea lan edo gizarte-jarduera bati uko egin dioten zainketa lana betetzeko, ia % 60ak baiezkotzen eman du, gizonen eta emakumeen artean ezberdintasun handirik izan gabe; hala ere, uko-egite mailak ezberdintasunak ezartzen ditu generoaren arabera. Gizonen % 12ak uko egite osoa dagoela baieztatzen du, eta emakumeen kasuan, aldiz, ia % 30ekoa da. Emakumezko zaintzaileen kopurua gizonezkoena baino nabarmen altuagoa dela kontuan hartuta, emakumeen kasuan ugaltze lana ekoizpen lanaren gainetik dagoela adierazgarria da (Euskadiko Emakumeen eta Gizonen Egoerari buruzko Zifrak 2007. Emakunde).

III. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko helburuak zehaztu; helburu horiek jasota daude sail bakoitzak aurrera eramaten dituen programetan

Programa. 6110 EGITURA ETA LAGUNTZA

Helburua: SAILEAN BERDINTASUN-POLITIKAK SUSTATU ETA KOORDINATZEA ETA 4/2005 LEGEA ETA EMAKUME ETA GIZONEN V. BERDINTASUN-PLANA GAUZATZEKO ZUZENDARITZA ETA ARLOEKIN LANKIDETZAN JARDUTEA.

1. Ekintza Emakume eta Gizonen Berdintasunerako V. Plana osatzeko Emakunde eta Sailaren arteko solasaldi teknikoa koordinatu eta gauzatu.

1. EAEko Emakume eta Gizonen Berdintasunerako V. Planari buruz hausnartu eta alderatzeko bileren kopurua

2. Ekintza Saileko legealdiko berdintasun plana eta urteko programazioa osatzea eta ezartzea

1. Saileko berdintasunari buruzko dokumentuen planifikazioa

3. Ekintza Eusko Jaurlaritzako Berdintasun planen eta sail arteko programazioen urteko jarraipenenean eta ebaluazioan parte hartzea.

1. "Jarraipen Txostena 2009"

2. EHUko ebaluazio-fitxak eta galdeketak

4. Ekintza Ivap-Emakunde berdintasunean formatzeko planari buruzko komunikazioa eta sustapena sailean.

1. EJko Berdintasunean Formatzeko Planeko ikastaroetan parte hartu duten saileko pertsona-kopurua (2009-18)

5. Ekintza Administrazio-prozeduretan genero-ikuspegia aplikatzeari buruzko aholkularitza eta sustapena

1. Estatistika eragiketa egokiak

2. Genero-eraginaren txostenei buruzko aholkularitza-jarduera kopurua

3. Barne hartzen duten irudi eta hizkuntza gaietako aholkularitza-jarduera kopurua

4. Diru-laguntza, laguntza, kontratazio gaitan aholkularitza-jarduera kopurua

5. Saileko Talde Teknikoarekin izandako bilera-kopurua

4. Ekintza EJKo berdintasun-arloan eskudunak diren entitate, erakunde eta unitateekin solasaldi teknikoa eta koordinazioa

1. Sail arteko Talde Teknikoarekin izandako bilera-kopurua

2. UAI Sarearekin bilera-kopurua

EUSTATEko programak jasotzen dituen helburuak hemen atxikitzen dira, hori Ekonomia eta Ogasun sailaren menpeko erakunde autonomoa delako.

Programa. 5513 ESTATISTIKA ERAGIKETA ETA ARGITALPEN OFIZIALAK

Helburua: ESTATISTIKAK OSATU ETA HORIEK ZABALTZEA ETA ERABILTZEA SUSTATZEA

Ekintza: "Emakume eta gizonen arteko berdintasuna" atala Eustaten web orrian.

III. Saileko beste gai garrantzitsu batzuk adierazi, berdintasun-politikaren arloan, Aurrekontu Orokorren Legeari buruzko genero-eraginaren txostena prestatzeko, (adibidez: jarduerak, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna helburutzat duten edo helburu hori lortzeko laguntzen duten saileko proiektuak).

Azpimarratu behar da Ekonomia eta Ogasun Saila orain dela gutxi osatu dela, Eusko Jaurlaritzaren osaera berria dela-eta. Berdintasunaren administrazio-unitatea ere orain dela gutxi sortu da, aurtengo abuztutik, hain zuzen ere; horregatik, generoaren ikuspegia sektore-politika horretan integratzearen bultzada datorren urtean haziz joango dela aurreikusi da. Horren haritik nabarmendu behar da sail horrek garatzen duen politika administrazioaren kontrol eta jarraipen ekonomikoari oso lotuta dagoela, eta hortaz, berdintasunaren politikei egingo dizkion ekarpenak 4/2005 Legean aurreikusitako neurri orokorrak betetzeari zuzenduta egongo dira, eta baita legea betetzen dela egiaztatzeko mekanismoak ezartzera hurrengo arlo hauetan: Kontratazioak, aurrekontuak, etab..., esparru sozialean esku-hartzeari baino gehiago.

VIII. Eranskina: INGURUMEN, LURRALDE PLANGINTZA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA SAILA

INGURUMEN, LURRALDE PLANGINTZA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA SAILAREN TXOSTENA GENEROAK AURREKONTU OROKORREN LEGEAN IZANGO DUEN ERAGINARI BURUZKO TXOSTEN BATERATUA OSATZEKO

1. SEKTOREAN ETA SAIL HORREN POLITIKAK ERAGITEN DUEN EREMUAN EMAKUME ETA GIZONEN GAUR EGUNGO EGOERARI BURUZKO DATUAK.

Sektoreko eta Sail honen politikak eragiten duen eremuko emakume eta gizonen gaur egungo egoerari buruzko azterketako datu esanguratsuak emateko asmoz, honekin batera aurkezten da emakumeak landa eremuan IKTk 2008an egindako azterketa, baita “Euskadi Zenbakitan 2006” datu-sorta ere, ingurumeneko parte-hartze eta informazioari buruz.

“EMAKUMEAK LANDA-EREMUAN” AZTERKETAREN LABURPENA

EZAUGARRI OROKORRAK

Etxebizitza eta familia nukleoak:

- Bizkaian eta Gipuzkoan bizi diren emakumeen % 40 baino gehiago herriguneetatik kanpo bizi da. Ehuneko hori altua da, eta kontuan hartu behar da mugikortasuneko, elkartetan parte hartzeko edo zerbitzu zehatz batzuen eskearen arazoak balioesterakoan. Araban egoera aldatu egiten da eta emakumeen % 8 soilik bizi da herrigunetik kanpo.
- Hiru belaunaldi batzen dituen etxeen kopurua da ohikoena, eta, aldiz, bakarrik bizi diren 65 urtetik gorako emakumeen kopurua ere adierazgarria da. Guztien % 13. Datu horrek azaleratzen du landa eremuko dependentzia egoerei erantzuteko beharrizana, eta zenbait azterketek adierazi dutenez, landa ikuspegitik egin beharreko kontua da, inguruaren zehaztasunak kontuan hartuz, lurraldean duen banaketaren ikuspuntutik zein horren idiosinkrasiari dagozkion berezitasunak gogoratuz; izan ere, 65 urtetik gorako emakumeen % 25 bakarrik bizi denez, herriguneetatik kanpo bizi dira, eta horrek isolamendu maila handiagoa dakar.
- Emakumeen batez besteko seme-alaben kopurua 1,71 da (orain dela 4 urte egindako ikerketan lortutako kopurua baino pixka bat baxuagoa, baina 2006ko EAEko ugalkortasun orokorreko indizea baino altuagoa). Pertsona nagusien arretan gertatzen den bezala, umeen arreta landa eremuetan ere kontuan hartu behar da eta inguruaren beharrian zehatzen ikuspegitik aztertu behar da.

Jatorria

- Orokorrean, landa eremuko populazioaren mugikortasun-maila garrantzitsua da, eta belaunaldi gazteenetan azpimarratzen da (mugikortasuna EAE barruan kokatzen da, orokorrean euskal udalerrien artean).

Hizkuntza

- Euskal landa eremu osoan, populazioaren % 50 baino gehiagok euskara erabiltzen du, bakarrik edo gaztelaniarekin batera, ohiko komunikazio-hizkuntza bezala etxean, gainerako erkidegoan % 25ak baino ez du egiten (ezberdintasunak askoz nabarmenagoak dira Bizkaian eta Gipuzkoan Araban baino, azken horretan ezberdintasun ez oso esanguratsua baita). Adin-tarte ezberdinei dagokienez, gazteenak

eta zaharrenak dira euskara ohiko komunikazio-hizkuntza gisa erabiltzen dutenak ehuneko altuenetan.

Formazioa

- Formazio mailai dagokienez, ezberdintasunak daude adinaren arabera, baina ez ordea sexuaren arabera.
 - 55 urtetik beherako emakumeen ehunekoetan ia ez dago ikasketarik ez duen emakumerik (emakumeen % 13ak ez du ikasketarik, eta horietatik % 95ek 55 urte baino gehiagoko emakumeak dira).
 - 39 urtetik beherako tartean, unibertsitate ikasketak bukatu dituen edo burutzen ari diren emakumeetan ehuneko altua (% 40 inguru).
 - Nekazaritza formazio profesionalari dagokionez, landa eremuko emakumeen % 1,5ak soilik hautatu du gai hori.

DENBORAREN ERABILERA

Denboraren banaketa

- Emakume batek 62,7 ordu ematen ditu astero lanean, eta 11,6 ordu erabiltzen ditu berentzat (aisialdi-denbora); emakume horien bikotekideek, ordea, 55.9 ordu ematen dituzte lanean eta 17 ordu haientzat.
- Emakumeek haien asteko denboraren % 81 ematen dute lanean, eta horien bikotekideek aldiz % 73, lanaren kontzeptuaren barruan hartuz ordaindutako lana, etxeko lana eta adin txikikoen edo beste batzuen zainketa-lanak.
- Etxeko lanak eta zainketa lanak emakumeek egindako lan gisa ageri dira, eta bikotekideek astero horretan ematen duten denboraren bikoitza ematen dute emakumeak. Lan horiek emakumeen denboraren % 56 hartzen du, eta gizonen denboraren % 27.
- Etxetik kanpoko lanak emakumeen denboraren % 24 hartzen du, eta % 45 bikotekideen kasuan.

Ordaindutako lana:

- Landa eremuan bizi diren 65 urtetik beherako emakumeen % 62ak ordaindutako nolabaiteko lana egiten duela adierazi du, eta gizonen kasuan aldiz ehuneko hori % 77koa da.
- Batez besteko dedikazioa emakumeen asteko denboraren % 25 da; gizonena, ostera, % 45.
- Ordaindutako nolabaiteko lana duten emakumeen % 21ak 30 ordu baino gutxiagoko lanaldia du (ehunekoak gora egiten du, % 31 arte, bikotekidea duten emakumeen kasuan); gizonen ehunekoa % 8 da.
- Nekazaritza-ustiapenetan lanak egiten dituztela esaten duten emakumeen % 44ak aldi berean adierazten du ez duela etxetik kanpora inolako lanik egiten; horregatik, ustiapeneko orduak etxeko lanekin batzen dira askotan, diru-sarrera nagusiak ustiapenetik eratortzen diren ustiapenetan ere, eta ez bakarrik autokontsumorako ekoizpena dutenetan.

Etxeko lanak

- Etxeko lanak batez ere emakumeek egiten dituzten lanak izan ohi dira. Ordu gehiago ematen dituzte horretan eta erantzukizuna eta ikuskaritza neurri handiagoan hartzen dute.
- Batez beste, emakumeek 30 ordu ematen dituzte horretan astero, eta haien bikotekideek ordea 10 ordu baino ez. Horrez gain, beste inkesta batzuek adierazten duten moduan, etxeko lanaren kontzeptua sexuaren arabera alda daiteke.
- Landa eremuko emakume guztien % 57ak lan horien arduraduna dela adierazten du, eta ia bi herenak erantzukizun osoa duela esaten du.
- *Bikotekidea duten emakumeak:* Emakume horien % 60 etxeko lanen arduraduna da. Bikotekidea duten emakumeen % 23k baino ez du bera eta bere bikotekidean arteko erantzukizun partekatuari buruz hitz egiten.
- *Jarrera-joerak aldatzea etxeko lanen erantzukidetasunari dagokionez* Emakume gazteenen (26 eta 39 urte artean) eta horien bikotekideen taldean: Etxeko lanen

erantzukizuna haien bikotekideekin partekatzen duten emakumeen ehunekoa altuena da (% 47), baina bestalde, % 47ak adierazten du etxeko lanen erantzukizuna emakumeena dela soilik.

Adin txikikoak zaintzeko lanak

- Datuen arabera, bikotearen erantzukidetasun maila altuagoa da seme-alaben zainketari dagokionez, etxeko lanei dagokienez baino. Hala ere, arlo honetan ere ezberdintasunak esanguratsuak izaten jarraitzen dute.
- Emakumeek astero batez beste 9 ordu ematen dituzte adin txikikoak zaintzen, eta haien bikotekideek ordea, 6 ordu.
- Landa eremuko emakumeen % 22ak ia-ia 13 urtetik beherako seme-alabak ditu, eta batez beste horiek zaintzen 36 ordu ematen dituzte astero; bikotekideek, aldiz, 18 ordu inguru ematen dituzte horretan. Hala ere, emakume horien erdiak baino gehiagok adierazten du bikotekide biak direla adin txikikoen zainketaren erantzule, eta kasu horietan emakumeek astero horri eskainitako orduen kopurua 40ra arte iristen da, eta gizonetzkoena aldiz 27 ordura. Adin txikikoen zainketan erantzukidetasunaz hitz egiten duten kasuetan ere, emakumeek gizonak baino askoz ordu gehiago ematen dituzte horretan.
- *55 urtetik gorako emakumeen egoera:* % 21,78ak bere denboraren zati bat horri eskaintzen dio, batez beste astero % 32,74era iritsiz.

Beste batzuen zainketa-lanak

- 40 eta 64 urte arteko emakumeen % 20 baino gehiagok mota horretako lanen bat egiten du, astero batez beste horretan 18 ordu emanez. Haien bikotekideen kasuan, % 7 inguruk egiten ditu mota horretako lanak, batez beste astero 12 ordu ematen ditu horretan.
- Emakumeak 65 urte baino gehiago dituen etxeetan, horrelako lanak % 13an soilik partekatzen dira. Kasu horietan emakumeen batez besteko asteroko dedikazioa 25 orduetara iristen da.

- Emakumeen % 8,5ak adierazten du menpekotasun egoeran dauden pertsona batzuekin bizi dela, eta % 90 baino gehiago pertsona horien zaintzaren erantzuleak dira, horregatik batez beste astero 20 ordu ematen dituzte horretan; horien bikotekideek, aldiz, denbora horren erdia baino ez dute ematen.
- Emaidza horiei esker uler dezakegu emakumeek sortuko lituzketen izar-ekipamenduak anbulantzia medikalizatuak izango zirela, eta horien atzetik eguneko zentroak.

Joan-etorriak

- Emakumeen eta horien bikotekideen %70ak baino gehiagok 3 ordu baino gehiago ematen dituzte astero joan-etorrietan. Ez dago ia ezberdintasunik genero aldetik.

Norberari eskainitako denbora

- Emakumeek haien denboraren % 16 inguru eskaintzen diete norbere buruei, eta gizonek aldiz % 22. Bien arteko ezberdintasuna emakumeek zainketa-lanei eskainitako denbora da, adin txikikoena edo beste pertsona batzuenak.

JARDUERA NAGUSIA: LANA ETA ENPLEGUA

Jarduera, Okupazioa eta Langabezia

- Landun emakumeen ehunekoa (ordaindutako lanen bat egiten dutenak) EAEn % 59koa da; landa eremuan, bestalde, ehuneko hori zazpi puntu baxuagoa da, % 62.
- Langabeziaren ehunekoa % 6 da emakumeen kasuan, eta % 1,5 gizonezkoen kasuan. Sexuen arteko ezberdintasun honek berresten du hiri eremuan bezala herri txikietan ere emakumeak lan merkatuan sartu direla, neurri handi batean langabezi egoeretara sartzearen bitartez.

Ordaindutako enpleguen ezaugarriak

- Lanaldi partzialeko enplegua: Ordaindutako enplegua duten emakumeen %21ak lanaldi partzialeko lana dauka, eta horrek eskubideen osaera murrizketa dakar. Haien bikotekideen kasuan, lan partzialeko enplegua % 3koa da. Bikotekidea duten emakumeen kasuan lanaldi partzialeko enplegua dutenen ehunekoa % 31 da.
Arrazoiei dagokienez: % 35ak adierazten du horrela egiten duela etxeko lanek eta bere gain dituzten zainketa lanek ez dietelako bestelako aukerarik uzten; % 20ak lanaldi osoko enplegurik aurkitzen ez duelako egiten du hori, eta % 28ak aukera bat dela adierazten du. Zaintzailearen eta etxeko lanen arduradunaren rola betikitzen ari da.
- Kotizatzen ez duten langileak: Gizarte segurantzari kotizatzen ez duten emakume langileen ehuneko altua (emakumeen % 12) Orokorrean ordaindutako lana izan baina kotizatzen ez duten emakumeek ezkontuta daude edo bikotekidea dute, ez dute seme-alabarik eta lanaldi partziala dute; haien buruak "etxekoandre" gisa izaten dute batik bat. Emakume horiek “ekonomia informalaren” barruan kokatzen dira, hau da, babes sozialik ez dute eta gizarte aitortpena falta zaie. Lan-mota hau, besteren kontura ordaindutakoa eta kontraturik ez duena, emakumeek egiten duten lanaren zati bat baino ez da, eta normalean estatistiketatik kanpo gelditzen da.
- Besteren konturako lana: Emakumeek batez ere besteren kontura egiten dute lan (% 75), eta aldaera horretan lan egiten duten bere bikotekideen ehunekoa ez da % 42ra iristen.
- Jarduera-sektoreak: Emakumeen % 69ak zerbitzuen sektorean egiten du lan, % 19ak lehen sektorearekin lotutako jardueretan, eta % 13ak industrian. Gizonen kasuan, % 35ak zerbitzuen sektorean dihardu, % 35ak industrian eta % 14k nekazaritzan.

Ugalketa lanarekin lotutako lana emakumeen jarduera nagusia denean
--

- Jarduera nagusiak ez du enpleguarekin bat etorri behar, eta gizonen kasuan hala bada ere, emakumeentzat errealitatea konplexuagoa da.
- Emakume guztien % 37aren jarduera nagusia etxeko lana eta etxea bera zaintzea da. Gizonen % 1 baino ez dago egoera horretan.
- Adinaren araberako ezberdintasunak garrantzitsuak dira; emakumeen adinak gora egiten duen neurrian, etxeko lanetan edo zaintza lanetan diharduten emakumeen ehunekoak ere gora egiten du.

Emakumeek nahiago duten jarduera nagusia

- Emakumeen % 54ak ez du daukan jarduera nagusia aldatu nahi. Neurri txikiagoan aldatu nahi dutenak lehen sektorearekin lotutako jardueretan egiten dute lan (behi-aziendak, nekazaritza turismoa eta nekazaritza-abeltzaintza produktuen aldaketekin). Aldatzeko nahi gehien azaltzen duten emakumeak langabezian daudenak dira.
- Adina faktore erabakigarria da; gero eta gazteago izan, gero eta aldaketarako nahi handiagoa dute.

NEKAZARITZAN LAN EGITEA

(Lagineko udalerriek erroldatutako nekazaritza ustiapenen % 46a hartzen dituzte, eta nekazaritzarako erabilitako azalaren % 64).

Atal honetan jaso diren datuak ez dira oso esanguratsuak. Inkestatutako 503 emakumeetatik, soilik 46k jasotzen dituzte haien diru-sarrerara guztiak edo gehienak nekazaritzatik. Lortutako datuekin ezin da orokortu.

Oso komenigarria litzateke, eta agian baita beharrezkoa ere, nekazaritzako emakumeen errealitateari buruzko azterketa sakonagoa egitea, zehazki emakumeei zuzendutakoa.

Lotura-maila:

- Jarduera nagusizat nekazaritza edo nekazaritza-produktuak aldatzearekin lotutako emakumeen ehunekoa abeltzaintza-nekazaritza arloko lanen bat egiten dutenen % 19a baino ez da.
- Nekazaritza jardueraren bat egiten duen emakumeen kopuru guztitik % 56ak autokontsumorako jarduera bat du etxean, % 20 ustiapenetik diru-sarreraren zati txiki bat jasotzen duen familiako kide da, eta % 24a bakarrik da diru-sarrerara guztiak nekazaritzatik jasotzen dituen familia bateko kide.
- Adinaren arabera ere ezberdintasunak daude: Nekazaritza jardueraren bat duten emakume gazteenetatik % 77 diru-sarrerak batik bat jarduera horietatik jasotzen dituen

etxe batean bizi da. Beste ertzean, nekazaritza jardueraren bat garatzen duen 65 urtetik gorako emakumeen % 20ak bakarrik dago aipatutako egoeran.

Titulartasuna eta zenbait titular izatea

- Babes sozial eta enpleguari lotutako eskubideen falta bereziki nabarmentzen da emakumeen nekazaritza-abeltzaintzen kasuan; emakumeentzat ez da erraza izan titulartasunaren, zenbait titular izatearen eta horrek eman dizkien eskubideen aitortzaren bidea.
- Gaur egun nekazaritza jarduerak dituzten emakumeen % 26ak bere ustiapeneko titularra dela adierazten du, eta % 16ak zenbait titularretako bat dela berresten du. Ez da txostenetik gehiago zehaztu behar, nekazaritzako aipatutako datuak ez baitira sektoreari buruz oso esanguratsuak.
- Erregimen zehatza kontuan hartu gabe (nekazaritzakoa, orokorra edo autonomia), titularrak diren edo zenbait titularretako bat diren emakumeen % 74ak gizarte segurantzan “kotizatzen” duela adierazi du.

Eguneroko funtzionamendua eta erabakiak hartzea:

- Autokontsumoko jardueretan, ustiapenen eguneroko funtzionamendua emakumeek hartzen dute haien gain (haiek bakarrik edo beste norbaitekin partekatuta) kasu guztien % 63an. Jardueraren dimentsio ekonomikoa handitzen doan heinean, ehuneko hori % 31 arte murrizten da diru-sarrera gehienak nekazaritza-abeltzaintzatik jasotzen dituzten etxeen kasuan.
- Erabakiak hartzea: Emakumeak autokontsumoko ustiapenetako % 61ean parte hartzen dute, eta % 44 baino ez familia diru-sarreraren zati handi bateko parte diren ustiapenen kasuan.

Nekazaritza-arloko emakumeen jatorria

- Nekazaritza jardueraren bat garatzen duten emakumeen % 83 nekazaritza jatorrizko familia batetik dator. Gainerakoetatik (nekazaritza-jatorriko familietatik ez datozenak) % 32 landa eremutik dator, eta gainerakoak hiri eremutik.

Sektorearen egoerari buruzko pertzepzioak:

- Sektoreko emakumeek azaltzen dute kezka nagusia nekazaritza jardueren errentagarritasun eskasa da; ordutegien betekizunekin eta oporrak hartzeko zailtasunekin batera, gazteak ez dira sektore horretan lanean hasten, eta hori bere kezka bihurtzen da, belaunaldi erreleborik ez badago sektoreak ez duelako etorkizunik.
- Nekazaritza jarduera landa eremuko bizitzari eusteko oinarritzko jarduera gisa defendatzen da.
- *Sektorearen errentagarritasuna hobetzeko aurkeztutako zenbait konponbide:* Nekazaritza produktuen aldaketa eta merkaturatze zuzena, zigilu bereizgarriaren bitartez kalitateari eutsiz.

LANDA-EREMUKO BIZIMODUA

Informazioaren gizartea

- Ekipamenduen eskuragarritasunari dagokionez (ordenagailua, sakelako telefonoa eta Internet), ezin da esan landa-eremuaren eta hiri-eremuaren artean tarte digitala dagoenik. Ematen du soilik emakumeen % 10ak ez duela aipatutako teknologiarik.
- Hauei dagokienez ere ez dago tarte teknologikorik: Orain dela 4 urte Interneteko ohiko erabiltzaileak % 18 ziren, eta gaur egun % 36ra pasatu da.
- Adinaren arabera, ordea, ezberdintasun esanguratsuak daude: 65 urtetik gorako emakumeen % 98 ez da inoiz konektatu, 25 urtetik beherakoen % 77aren aldean.

Ekipamendu eta zerbitzuen erabilgarritasuna

- Emaizten arabera, eguneroko bizitzarako behar diren oinarritzko azpiegitura eta zerbitzuak landa eremuan bizi diren emakumeengandik gertu izan ohi dira.
- Osasun zentroak: Populazioaren % 7ak ez du 15 minutuko ratioan horrelako ekipamendurik
- Garraio publikoa (eskolakoa edo lineako autobusak): Populazioaren %7ak 15 minutu baino gehiagora duela adierazi du.
- Emakume gazteek haurtzaindegiak eta lineako autobusetan hobekuntzak eskatzen dituzte, eta 40 urtetik aurrera eguneko zentroak eta anbulantzia medikalizatuak gailentzen dira eskaeretan.

Ekipamenduak eta zerbitzuak/erabilerak egokitzapenak
--

- Oinarritzko medikuntza laguntza: Kasu gehienetan herrian bertan kokatzen den osasun zentrorra joaten dira biztanleak.
- Ohiko erosketa: Denetarik saltzen duen denda hurbil dutela esaten dutenen % 20k herrigunetik kanpo egiten ditu erosketak. Arrazoia ugaritasuna izan daiteke, prezio onen eskuragarritasun erlatiboa eta egunero erosketa txikiak egin beharrean aste osoko edo hamabost eguneko erosketa handiak egiteko ohitura hartzea, besteak beste.
- Aisialdia: Kasuen % 54an herrian bertan garatzen da. 15 eta 39 urte bitarteko emakumeak dira herritik gehien ateratzen direnak aisialdi-aukeren bila.
- Kirola egitea edo elkarteetan parte hartzea: Kasuen ia % 50ean herrian bertan egiten da.
- Formazioa eta lana: Jarduera horiek joan-etorri ugari eragiten dituzte. Emakumeen % 31k bakarrik egiten du lan herrian bertan. Herrian bertan garatzen diren lan jarduera gehienak nekazaritza, arrantza, artisautza edo turismoarekin daude lotuta, baina baita merkataritza, arreta zerbitzuak edo pertsona nagusiak zaintzearekin.
- Hezkuntza zentroa: Hezkuntza zentroaren kokapenak logika ezberdinak jarraitzen ditu heziketa mailaren arabera. Lehen hezkuntzan 15 minutu baino gutxiagora dauden guneetako presentzia oso altua da, eta % 87k erabiltzen du (aipatu behar da, halaber, Arabako emakumeen %25 urrunago joan behar dela, landa eremuko geografia ezberdinari zor zaiola esan dezakegu).
- Eskolaz kanpoko ekintzak: Orokorrean, datuen arabera ekintza horiek hirigunetik ahal bezain hurbilen egiteko lehentasuna dago.

- Formazio propioa: Gehienetan hirigunetik 15 minutu baino gehiagora egiten da.

Autoa eta gidabaimena

- Emakumeen % 65 gidabaimena du eta gehienek auto pribatua maiz erabiltzen dute. Adina faktore garrantzitsua da; izan ere, 26 eta 54 urte bitarteko emakumeen % 90ak normalean gidatzen du; ehuneko % 14era jaisten da 65 urtetik gorakoan segmentuan.

Herriak aurrera egin dezan honako hau eskatzen da:

1. Etxebizitzarako aukera (emakumeen % 40, gazteen % 70 eta 55 eta 64 urteen artekoen % 57 ere bai).
2. Mugikortasuna eman eta garraio publikoa hobetzeko beharrezana
3. Ekipamenduak eta gizarte zerbitzuak hobetzea: Haurtzaindegia, eguneko zentroak eta egoitzak.
4. Jarduera sozialak hobetu herri barruan: Aisialdi lekuen beharrezana...

Herriaren jarduera ekonomikoarekin lotutako eskaerak lantegiak edo tailerrak sortzea, merkataritza gehiago izatea eta nekazaritza jarduera bultzatzea dira.

Nekazaritza jarduera sustatzea ez da orain dela 4 urte bezain garrantzitsutzat hartzen (% 26tik % 4ra pasatu da); horregatik, nekazaritzaren arloak landa eremuan bertan pisu sinbolikoa galtzen duela dirudi.

ELKARTEGINTZA, PARTE-HARTZE POLITIKOA ETA DENBORA LIBREKO EKINTZAK

- Gutxi gorabehera emakumeen heren bat elkarteren bateko kide da. Adin guztietako emakumeak dira, nahiz eta gehien parte hartzen dutenak 40 eta 64 urte artekoak diren.

- Emakume gazteenak emakumeen elkarteetan, elkarte kultural, artistiko edo musika elkarteetan izaten dira.
- 26 eta 39 urte bitartekoak, gainera, guraso elkarteetan ere egoten dira.
- Adinak aurrera egin ahala (batez ere 65 urtetik aurrera) Elizaren inguruko elkarteak, kirol elkarteak, talde politikoak eta gainerako talde kulturalak ere garrantzitsuagoak bihurtzen dira.
- Elkarteetan parte ez hartzeko arrazoi gisa aipatzen dira batez ere interes eta denbora falta.
- Denbora libreko ekintzetan eta ikastaroetan parte hartzea: Interes altua dago. Ikastaroetan eta ekintzetan parte hartzeari eragiten dieten arrazoietakoa bat menpekotasun egoeran dauden pertsonen ardura izatea da (% 37a arte jaisten da, batez bestekoa baino 15 puntu baxuagoa).

HERRIAREN ETORKIZUNA

- Herrietan etorkizunaren balioespena orokorrean positiboa da, eta batez ere, oso gutxitan da negatiboa. Hala ere, landa eremuarekin tradizioz lotutako nekazaritza oso gaizki balioesten da etorkizunerako alternatiba gisa.

PARTE-HARTZEARI ETA INGURUMEN INFORMAZIOARI BURUZKO DATUAK (ZENBAKITAN 2006)

“Emakumeen eta gizonen egoera Euskadin Zenbakitan 2006” txostenak adierazten du aztertutako datuen erdietan emakumeen presentziari buruzko datuak daudela (“esperientzia parte-hartzaileak” txostenean bildutako datuak). Hala ere, azterketaren emaitzen arabera hurbileko agertokia marraz daiteke, eta batez ere, emakumeak eta genero-ikuspegia herritarren parte-hartzean txertatzeko beharrezana deigarria da. Hortaz, aztertutako esperientzien laurden baten bakarrik iristen dira emakumeak % 50a pasatzera, eta inoiz ez dute % 75aren muga zeharkatzen.

Emakumeek eta gizonek ingurumen politikei buruzko informazioaren arabera, datu esanguratsu bat “EAEko herritarrak eta ingurumena” inkestak ematen digu: horren arabera, gizonezkoek emakumeek baino gehiago dakite euskal erakundeetatik martxan jartzen diren ingurumen-programei buruz (6 puntuko aldea dago).

2. SAIL BAKOITZAK GARATZEN DITUEN ZENBAIT PROGRAMETAN JASOTAKO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNA SUSTATZEKO HELBURUAK.

EGITURA ETA LAGUNTZA PROGRAMA

ARDURADUNAK: ZERBITZUEN ZUZENDARITZA/KABINETE
ZUZENDARITZA

Programa honen barruan bi esparru nabarmendu daitezke.

- Alde batetik helburuetako bat bezala agertzen da “**Genero Berdintasuna**” programaren barruan; horretan, ekintza eta adierazleek erreferentziak egiten dizkiete GTD eta GTIren bilerei, Saileko Berdintasun Planean aurreikusitako ekintzak burutu eta betetzeari, baita horren haritikosatzen diren genero-eraginaren txostenei ere.
- Bestalde, beharrezkoa da **Berdintasun Unitatea** bera existitzeari erreferentzia egitea estrategia erabakigarri gisa, gutxi gorabehera **40.000 €**-ko partidarekin (ez da horrela azaltzen, langileen gastu gisa kokatuko baita).

Azkenik esan behar da programa honen barruan beste ekintza batzuk aurreikusi daudela, tartean Landa Emakumeen Batzordeen lana Sustrai aldizkarian agertzea (aldizkari horretan artikulua bat argitaratzen dute hiruhilekorik behin), edo “Landa Emakumeen Nazioarteko Eguna” antolatzea (ekitaldi horren kudeaketa eta gastuak Sailak ordainduko ditu); ekintza horiek aurrekontuan agertzen ez badira ere, proiektu orokorragoetan kokatutako ekintzak dira, eta, batez ere aipatutako bigarren kasuan, gastu garrantzitsua eragingo dute (**12.000 € inguru**).

PROGRAMA. NEKAZARITZA ETA LANDA ETA ITSASERTZETAKO GARAPENA.

**ARDURADUNAK: NEKAZARITZA ETA ABELTZAINITZA ZUZENDARITZA/
LANDA ETA ITSASERTZEKO GARAPENERAKO ZUZENDARITZA**

Aipatutako programaren memorian, aurreikusitako ekintzen artean aipatzen du “*landa emakumearen ekintza-plan positiboa osatzea, bizitza pertsonala, familia bizitza eta lan bizitza uztartzea errazten duena, landa eremuko biztanleak sentsibilizatzeko genero-politikak ezartzea bultzatuz, denboraren kudeaketa ardurakidea izanik eta arlo honetan ere berdintasun errealerantz aurrera eginez*”.

Landa eremuko populazioari eusteko lana bultzatu eta sakontzeko esfortzuaren haritik aipatzen du halaber “*etxebizitzaren sektorean sakondu nahi dela, landa eremuko gazteen eta emakumeen beharrianetarako bideratu nahi dela, herrietako zerbitzuetan eta garapenean, etab.*”

Horregatik, programa honen barruan eta “**Emakumearen Plana**” izenburupean, **25.200 €** inguruko partida osatu zen.

Azkenik, aipatu behar da Sailak emakume eta gizonen berdintasuna bultzatzera zuzendutako ekintza eta helburu gehienak, “Egitura eta Laguntza” programan lehenago aipatu bezala, partida orokorragoetan kokatzen direla; horregatik, eta 2010erako arlo horretako gastua aurreikusi bada ere, ez daukagu gastu horri buruzko datu zehatzik, zenbait programetan partida orokorragoetan kokatzen baita.

IX. Eranskina: HERRIZAINGO SAILA

GENERO-ERAGINAREN TXOSTENA

AURREKONTUAK 2010

HERRIZAINGO SAILA

Vitoria-Gasteizen, 2009ko urriaren 15ean

Andre agurgarria,

Honekin batera bidaltzen dizut Herrizaingo sailaren 2010erako Aurrekontuei dagokion Generoaren Eraginari buruzko Txostena, zuk joan den urriaren 7ko mezuan adierazitako jarraibideen arabera osatutakoa.

Eskerrik asko zure arretagatik,

Vitoria-Gasteizen, 2009ko urriaren 15ean

Sinatuta, **Iñaki CALONGE CRESPO**

EKONOMIA ETA OGASUN SAILEKO AURREKONTUEN ZUZENDARITZA

1. HERRIZAINGOAREN POLITIKAK ERAGITEN DION ESPARRUA

Herrizaingo Sailaren politikak batez ere emakumeen aurkako indarkeriari eragiten dio; indarkeria hori mota askotan ematen da (indarkeri fisikoa, indarkeri psikikoa edo indarkeri sexuala), baina guztiak dira arriskutsuak emakumeen osasunerako eta bizitzetarako. Larritasun biziko gizarte arazoa da, adin, egoera ekonomiko eta maila kultural guztietako emakumeei eragiten diena. EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako IV. Planak jasotzen duen bezala, “emakume eta gizonen arteko ezberdintasunaren adierazpen larrienetako bat da”.

Askotan aipatu den bezala, emakumeen aurkako indarkeriaren fenomenora adierazle kuantitatiboen bitartez hurbiltzea beharrezkoa da, baina horrek ez du benetako intzidentziaren zati bat txiki bat baino hartzen.

Ertzaintzak erregistratutako datuen arabera, 2004tik 2008ra EAEko emakumeen biktimizazioak etxeko indarkeriagatik % 61,8 hazi ziren, 2.704tik 4.375era

pasatuz; horrez gain, 2009ko urtariletik abuztura bitartean genero-indarkeriaren eraginez emakumeen 2584 biktimizazio zenbatu dira, aurreko urteko denbora tarte berean baino % 3,44 gehiago; 2009. urte osoko datua hartzen badugu 3.876 izango litzateke; horrek mila biktimizazio bakoitzeko 3,52ko tasaosatzen du, 2008koa baino baxuagoa.

2.- EMAKUMEEN DISKRIMINAZIOARI AURRE EGITEKO HELBURUAK ZEHATZU ETA EMAKUMEEN ARAZO ZEHATZAK ARINDU, HERRIZAINGO SAILAK GARATZEN DITUEN PROGRAMETAN.

2010erako Herrizaingo Sailaren aurrekontuek zenbait ekintza hartzen dituzte, eta ekintza horien helburuen artean dago genero-indarkeriaren biktimei arreta ematea eta emakumeen bazterketa ezabatzea.

Lehen helburuak Herrizaingo Sailarentzat duen garrantziaz hitz egin dezake aurrekontuekin, eta horri gehitu behar zaizkio beste kopuru batzuk ere, Egitura eta Laguntza, Araubide Juridiko eta Zerbitzuen, eta Polizia eta Ertzaintza Ikastegietan aurreikusitakoak; hurrengo orrialdeetan zehazten dira.

Bigarren helburuari dagokionez, emakume eta gizonen artean dauden ezberdintasunak ezabatzekoari buruzkoa, Herrizaingo Sailak garatu behar dituen esku-hartzeak Araubide Juridikoko eta Zerbitzuen Zuzendaritzak eta Giza Baliabideenak osatzen dituzte.

Hona hemen, eskatu bezala, zenbait zehaztapen:

- * Helburua bete behar duen programaren izena
- * Helburua lortzeko neurri-motak
- * Helburua lortzeko jarduera-kopurua
- * Jarraipen- eta ebaluazio-adierazleak

Guztia kontuan hartuta, 2010. urtean Herrizaingo Sailak emakumeen bazterketa ezabatu eta genero-indarkeriaren biktimei arrea emateko martxan jartzea aurreikusitako esku-hartzeen zenbateko ekonomikoa 6.624.876 €-koa dela kalkulaten da.

EGITURA ETA LAGUNTZA 2211 PROGRAMA

AURREKONTUA: 266.973.313 €

ARDURADUNA O2 HERRIZAINGOA

**SAILBURUA ETA ADMINISTRAZIO ETA ZERBITZUEN
SAILBURUORDEA**

**1.- ARDURADUNA: GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI
LAGUNTZEKO ZUZENDARITZA**

AURREKONTUA: 1.304.795 €

HELBURUAK:

- 1. HELBURUA: GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI LAGUNTZA**
- 2. HELBURUA: ERAKUNDEEN ARTEKO KOORDINAZIOA ETA LANKIDETZA**
- 3. HELBURUA: GENEROINDARKERIARI BURUZKO IKERKETA, SENTSIBILIZAZIOA ETA PREBENTZIOA**

1. HELBURUAREN ESKU-HARTZEAK:

a) Genero Indarkeriaren Biktimak Laguntzeko Zuzendaritza genero-indarkeriari buruzko eskaeratarako gobernuaren leihatila bakarra bihurtzea.

Zenbateko ekonomikoa: -

Adierazlea: -

b) Informazioa eta aholkularitza

Zenbateko ekonomikoa: -

Adierazlea: Esku-hartze kopurua

c) Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzako 24 orduko doako telefonoan jasotako deiak

Zenbateko ekonomikoa: 297.795 € Adierazlea: Jasotako deien kopurua

d) Laguntza ekonomikoen espedienteak izapidetzea

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: Espediente-kopurua

d) Lege garapenak

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: Garapen-kopurua

f) Genero-indarkeriaren aurka lan egitea, eta bereziko biktimei laguntzea eta arreta ematea oinarritzko helburuen artean duten erakunde, elkarte eta gizarte mugimenduei zuzendutako diru-laguntzak

Zenbateko ekonomikoa: 400.000 € Adierazlea: Diru-laguntza kopurua

g) Genero-indarkeriaren biktimei emandako laguntza hobetzeko Herrizaingo Sailaren esku-hartzeak

Zenbateko ekonomikoa: 200.000 € Adierazlea: Esku-hartze kopurua

2. HELBURUAREN ESKU-HARTZEAK:

a) Genero Indarkeriaren Euskal Behatokia martxan jartzea

Zenbateko ekonomikoa: 100.000 € Adierazlea: -

3. HELBURUAREN ESKU-HARTZEAK:

Sentsibilizazio eta prebentzio ekintzak

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: -

2.- ARDURADUNA: HARREMAN SOZIALAK KOMUNIKABIDEEKIN BIDERATZEKO ZUZENDARITZA AURREKONTUA: 2.347.315 €

HELBURUA: GENERO-INDARKERIAREN SENTSIBILIZAZIOA ETA PREBENTZIOA

ESKU-HARTZEAK:

Genero-indarkeriari buruzko publizitate kanpainak eta erakundeen komunikazioa

Zenbateko ekonomikoa: 275.000 € Adierazlea: Kanpaina-kopurua

3.- ARDURADUNA: ARAUBIDE JURIDIKOKO ETA ZERBITZUEN ZUZENDARITZA

AURREKONTUA: 650.184 €

1. HELBURUA: 4/2005 LEGEAREN 58.4 ARTIKULUAN AURREIKUSITAKO GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI ZUZENDUTAKO LAGUNTZA EKONOMIKOEKIN LOTUTAKO LEGE GARAPENA

ESKU-HARTZEAK:

Lege-garapenak

Zenbateko ekonomikoa: 150.000 € Adierazlea: Kanpaina-kopurua

2. HELBURUA: ERAKUNDEAK GENERO-IKUSPEGIA INTEGRATZEA AHALBIDETZEA

ESKU-HARTZEAK:

.- Berdintasunaren IV. Planean kokatutako Esku-hartzeen Programa 2009 osatzea.

Zenbateko ekonomikoa: 4.500 € Adierazlea: -

.- Berdintasunaren IV. Planean kokatutako Esku-hartzeen Programa 2009 balioestea.

Zenbateko ekonomikoa: 9.500 € Adierazlea: -

- Estatistikak hobetzea, genero-ikuspegia txertatzeko tresna gisa

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: -

- Formazioa generoan

Zenbateko ekonomikoa: 3.000 € Adierazlea programatutako ikastaro-kopurua eta bertaratutako pertsonak

- Generoaren eragina ebaluatzea sailaren arauetan eta administrazio ekintzetan

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: Egindako eragin ebaluazio-kopurua

€ GUZTIRA: 17.000 €

3. HELBURUA: GIZARTEAREN INTERES- ETA INPLIKAZIO-MAILA BERDINTASUN-POLITIKETAN HANDITZEA

- Sailak egiten edo bultzatzen dituen ikerketa-jardueren kopuru zehatz batek, esaterako diru-laguntzak, Unibertsitateekin edo beste erakundeekin hitzarmenak, etab., emakume eta gizonen arteko aukera berdintasunari buruzko klausulak izatea bermatzea.

Zenbateko ekonomikoa: -

Adierazlea: -

4. HELBURUA: SEKTORE PUBLIKO ZEIN PRIVATUKO ERANTZUKIZUNEN POSTUETAN EMAKUMEEN PRESENTZIA HANDIAGOTZEA

ESKU-HARTZEAK:

- Bizitza laboral eta familiakoa uztartzeko neurriak

Zenbateko ekonomikoa: 2.567.321 €*

Adierazlea:

* Giza Baliabideen eta Orokorren Zuzendaritzarekin partekatutako zenbatekoa

ESKU-HARTZEEN ZENBATEKO EKONOMIKOA GUZTIRA: 150.000€ + 17.000 € + 2.567.321 € = 2.734.321 €

2233 PROGRAMA ERTZAINZUA ZERBITZUAN

AURREKONTUA: 234.054.310 €

ARDURADUNA O2 HERRIZAINGOA

SEGURTASUN SAILBURUORDEA ETA ADMINISTRAZIO ETA ZERBITZUETAKO SAILBURUORDEA

ARDURADUNAK: ERTZAINTZAREN ZUZENDARITZA

AURREKONTUA: 130.963.768 €

1. HELBURUA: GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI ARRETA ETA LAGUNTZA ESKAEREI KOORDINAZIO, KALITATE ETA ERAGINKORTASUN IRIZPIDEEKIN ERANTZUTEA

Zenbateko ekonomikoa: 1.402.162 €

Adierazlea: -

2. HELBURUA: ETXEKO INDARKERIAREN ETA SEXU-ERASOEN AURREAN PREBENTZIOA ETA ARRETA HOBETZEA

Zenbateko ekonomikoa: 908.568 € Adierazlea: -

ESKU-HARTZEEN ZENBATEKO EKONOMIKOA GUZTIRA: 2.310.760 €

**22234 PROGRAMA EUSKAL HERRIKO POLIZIA IKASTEGIA
AURREKONTUA: 16.190.000€ €
45 ARDURADUNA EUSKAL HERRIKO POLIZIA IKASTEGIA**

**HELBURUA: ETXEKO INDARKERIAREN ETA SEXU ERASOEN AURREAN
PREBENTZIOA ETA ARRETA HOBETZEA**

ESKU-HARTZEAK: EUSKAL HERRIKO POLIZIAREN FORMAZIO-
PROGRAMAREN BARRUAN EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN
FENOMENOA NOLA LANDU, HORREN PREBENTZIOA ETA GOIZ
ANTZEMATEARI BURUZKO FORMAZIOA TXERTATZEA

Zenbateko ekonomikoa: - Adierazlea: Emandako ikastaro-
kopurua

ESKU-HARTZEEN ZENBATEKO EKONOMIKOA GUZTIRA: -

**2010ean HERRIZAINGO SAILAK MARTXANJARTZEA AURREIKUSITAKO
ESKU-HARTZEEN ZENBATEKO EKONOMIKOA GUZTIRA 6.624.876 €**

X. Eranskina: ETXEBIZITZA, HERRI LAN ETA GARRAIO SAILA

GENEROAREN ERAGINA AURREKONTUEN AURREPROIEKTUAN 2010

ETXEBIZITZA SAILBURUORDETZA

Etxebizitza Programaren barruan eta Berdintasun Politikak gauzatzean, garatu beharreko ekintzak jarraian azaltzen diren 2 helburutan banatzen dira:

1.- Etxebizitza behar duten genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen eskariari erantzutea, eta babes ofizialeko etxebizitzaren adjudikazioan edo etxebizitza lortzeko beste edozein abantailatan lehentasuna ematea.

Horretarako, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeek egindako eskarien eta esleipenen jarraipena egiten da, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzako etxebizitza gaietarako ekintza positiboen neurriei buruz Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Sailburuaren [2006ko urriaren 4ko AGINDUA](#) aplikatuz.

Bestalde, ekitaldia bukatzerakoan tratatu txarren biktima izan diren emakumeei babes ofizialeko etxebizitzak eta etxebizitza sozialei esleipenaren inguruan hartutako neurriak eta eskainitako baliabideei buruz Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea informatu dugu. 2008. urtean 468 izan ziren genero-indarkeriaren biktima ezaugarria aitortu zitzairen eskatzaileen kopurua eta prozeduratik edo sarrera-baldintzetatik salbuetsi ahal izan zirenak.

2.- “Hirigintza azterketen mapak egiteko metodologia-eskuliburua, genero-ikuspegitik eta herritarren eguneroko bizimodutik”

Udalerriko toki ez seguruak identifikatzeko asmoz osatu da eskuliburua, leku horiek neutralizatzeko neurriak aplikatuz eta pertsonak seguru sentitzen ez diren toki gehiago sortzea saihestuz.

Helburu hori lortzeko herritarrak seguru sentitzen ez diren udalerriko tokiak identifikatzeko diagnosi bat egitea dakar (garraio publikoa barne), eta beharrezkoa da udalerriko emakumeak parte hartzea lehentasunezko esku-hartzea duten tokiak adieraz ditzaten.

Lan honetan laguntzeko, Etxebizitza Sailburuordetzak *Hirigintza azterketen mapak egiteko metodologia-eskuliburua, genero-ikuspegitik eta herritarren eguneroko bizimodutik* izeneko dokumentua argitaratu du 2009an, beldurrezko lekuen mapak egiteko. Eskuliburua hirigintzaren diseinuan eta azterketan erreferentzia izango da.

Era berean, 2009an eskuliburuarekin batera doan bideoa bukatu eta editatu da; bideoak beldurrezko eremuen mapa osatzean prozesu parte-hartzailearen kasu praktiko bat jasotzen du.

Jarraian eskuliburua eta bideoa udalei, sozietate publikoei eta hirigintzarekin lotutako erakunde ofizialei bidaliko zaie, informazio hori hedatu dezaten.

Azkenik, informazio horrek beldurrezko eremuak eraikitzea ezabatu eta saihesteko izango duen eragina aztertuko da.

GARRAIO ETA HERRI LANEN SAILBURUORDETZA

Jakin badakigu garraio publikoaren antolakuntzak modu berezian eragiten diela emakumeei, haiek baitira gehienetan mugitzeko beste aukerarik ez dutenak, eta garraio publikoaren erabiltzaile nagusiak bihurtzen dira; horrez gain, emakumeen denboraren kudeaketa eta mugikortasuna, eta sarritan zaintzen dituzten pertsonena ere, garraio publikoaren kalitatearen araberakoak izaten dira. Horregatik, genero-eraginaren inguruko esku-hartzeak hurrengo helburuen arabera artikulatzen dira:

Zuzendaritzek, enpresek, eta menpeko erakundeek, zerbitzuak kontratatzearen bitartez, etab., **aukera-berdintasunarekin lotutako irizpideak** eta genero-ikuspegiaren integrazioa aplikatu ditzaten. Testuinguru horretan, esku-hartzeak araudiaren bidera eta zenbait ikerketetan sexuaren aldaera eta sentsibilizazio aplikatzera bideratuta daude, Sailak emakumeen eta gizonen arteko beharrian ezberdinen politiken, baliabideen, ekintzen eta abarren egokitze-maila ezagutzeko.

Emakumeak garraio publikoaren plangintzan parte hartzea erraztea, herritarrek parte hartzeko prozesuen bitartez; modu horretan, erabiltzaile nagusien beharrian eta nahiak ezagutzeko.

Garraio publikoaren erabiltzaile nagusiak emakumeak dira, baina horrek ez du esan nahi ibilbideak, ordutegiak, garraioak, araudiak eta abar diseinatzerakoan beti emakumeei galdetzen zaienik. Hala ere, garraio publikoaren plangintza oinarritzko gaia da emakumeek haien denbora (duten denbora eskasa) eta joan-etorriak (askoz ohikoagoak eta anitzak, gizon askorekin alderatuz gero) antolatzen dituztenean. Prozesu horiek garraio politikak hobetuko dituzte, eta gainera, helburu publiko nagusia zaindu eta horri eusteko aukera izango dute.

Emakumeak garraio publikoaren plangintzan parte hartzearen beharria ulertzeko zenbait gai kontuan hartu behar dira:

- Emakumeek gizon gehienek baino mugikortasun-eredu konplexuagoak osatzen dituzte. Gizonek “pendulu-mugimenduak” izena jaso duten joan-etorriak egiten dituzte, hau da, bi puntu zehatzen arteko joan eta etorri ibilaldiak egiten dituzte, eta ordutegi erregularretan; emakumeek aldiz eredu askoz konplexuak izan ohi dituzte. Lekualdatze laburragoak egin ohi dituzte, baina sarriago eta modu ezberdinean egun osoan zehar.
- Garrantzitsua da, halaber, emakumeen joan-etorrien egoera eta helburuak kontuan hartzea: Emakume asko zaintzen dituzten menpeko egoeran dauden pertsonekin mugitzen dira (umeak, adineko pertsonak, gaixoak, ezgaitasunen bat dutenak, etab.), edo karga pisutsuekin (erosketak, adibidez); joan-etorriak sarri ugaltze lanekin lotuta daude, horregatik askotan lan eta helmuga ugari izaten dituzte (azoka, eskola, ospitalea, parkea, lantokia, etab.).
- Garraio publiko ona zerbitzuen kokapenaren plangintzarekin koordinatuta egon behar da (osasun zerbitzuak, sozialak, hezkuntza arlokoak, kultura arlokoak, merkataritzakoak etab.); izan ere, horien kokapenek zehazten dituzte emakume askoren joan-etorriak, eta hortaz, emakumeen denboraren kudeaketa ere bai.
- Garraio publikoaren erabiltzaile nagusien informazioa biltzeko emakumeen zuzeneko lankidetzak behar da.

Garraio publikoa familia-bizitza, pertsonala eta lanekoa uztartzetik eratorritako beharrizanetara egokitzea, etxeko lanekin, pertsonak zaintzearekin, autonomia pertsonala garatzearekin eta emakumeen segurtasuna hobetzearekin lotutako beharrizanetara egokituz.

Garraio publikoa egokitzeko neurriak hurrengo arlo hauetara bideratzen dira, besteak beste:

- Ibilbideak hobetzea. Hobekuntzak zerbitzuen sarearekin (osasun zerbitzuak, sozialak, hezkuntza arlokoak, kultura arlokoak, merkataritzakoak etab.) eta lantokiekin dauden komunikazioetan aplikatu behar dira batik bat.
- Ordutegiak hobetzea. Ordutegiek lanarekin eta aipatutako zerbitzuak erabiltzearekin lotutako beharrizanei erantzun behar diete.
- Itxaroteko tokiak hobetzea. Itxaroteko tokiak erosoak, erraz iristekoak, denboraren gora-beheretatik babestuak izan behar dute, eta segurtasunari dagokionez toki egokietan kokatuta egon behar dira.
- Ibilgailuak hobeto egokitu behar dira. Ibilgailuek mugikortasun arazoak dituzten pertsonen beharrizanei erantzuteko egokituta egon behar dute, familia eta menpeko pertsonak zaintzearekin lotutako lanak burutzeko .

Vitoria-Gasteizen, 2009ko urriaren 14an.